STRIPSCHRIFT

HERMANN & YVES H.
WEBCOMICS

NUMMER 377 * €6,50

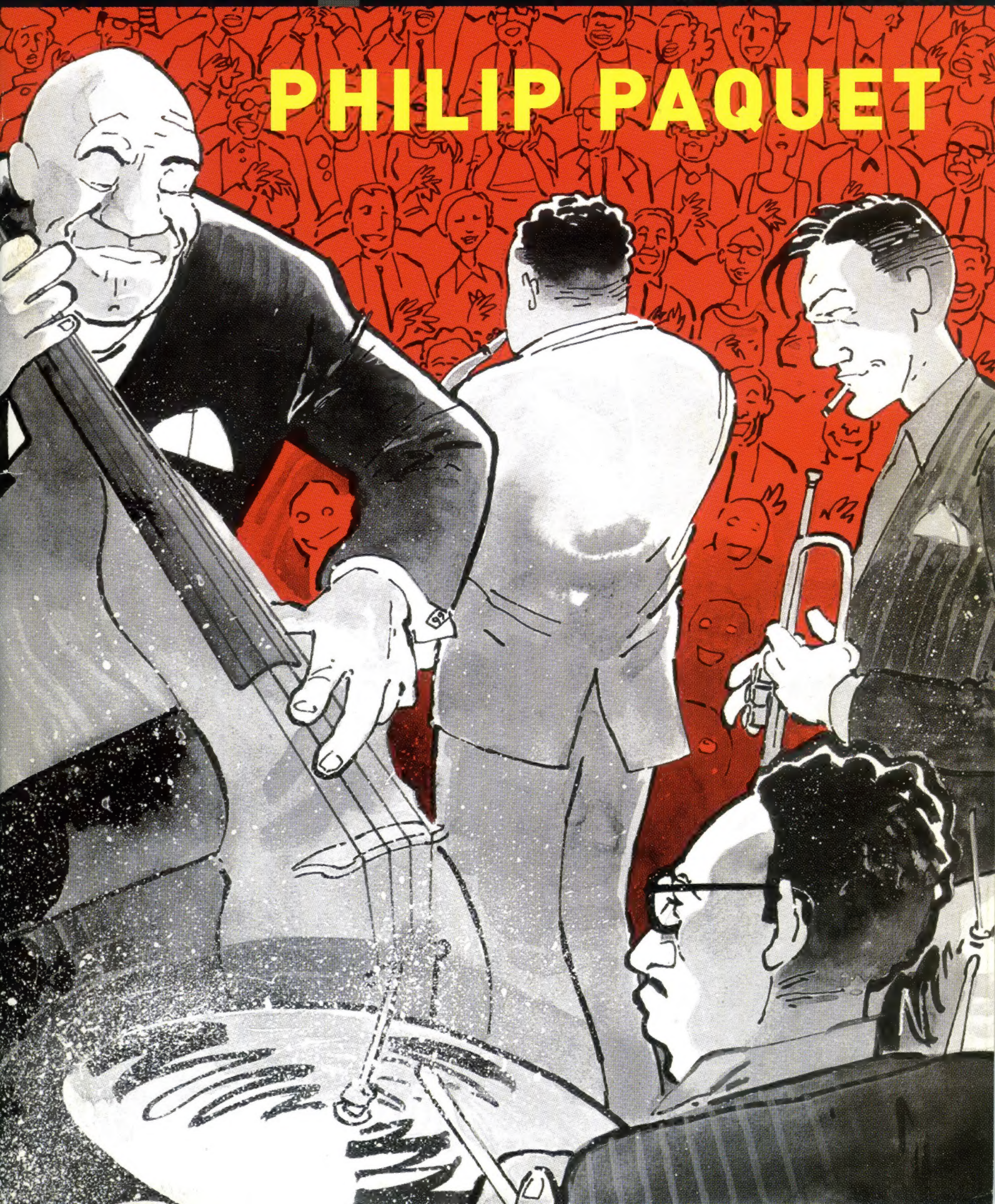

PHILIP PAQUET

→ REDACTIO

Informatie over strips: daarvan leeft *Stripschrift*. Het blad bevredigt een behoefte die onder lezers bestaat, namelijk hen op een brede manier informeren over wat zich afspeelt in de wereld van het beeldverhaal. Het ligt dus voor de hand dat ook stripuitgeverijen het belang van goede informatie over hun product inzien. In de praktijk valt dat echter bitter tegen. Zelfs summiere biografische informatie over tekenaars en scenaristen ontbreekt doorgaans bij op het eerste gezicht verzorgd ogende uitgaven. Bij series ontbreekt helaas al te vaak een korte inhoud van het voorafgaande. Wie is het niet overkomen pas op de laatste bladzijde van een album te ontdekken dat het verhaal een eerste deel is van een nog onbekend aantal volgende delen?
De promotie van en de waardering voor het beeldverhaal – dus ook de verkoop ervan – is ermee gediend als uitgeverijen zorgvuldiger omgaan met het verlangen van veel stripliefhebbers naar een adequate informatieverstrekking. Een wens die in feite eenvoudig te realiseren is: op het omslag of als inleiding een tekstje met relevante gegevens over de auteurs en de inhoud van het boek, en klaar-is-kees!
Maar wel liefst zonder te vervallen in blurb-teksten.

INHOUD

2 **ACTUA**

9 **STRIPDAGEN HAARLEM 2006**

13 **5 JAAR STUDIO NOODWEER**
Mars Gremmen

14 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

16 **PHILIP PAQUET**
Jean-Marie Mievis

21 **BITS & PIECES**
Ben Bits

22 **BOY TEN HOVE**
Ate van Delden

27 **MANON KOMT...**
Manon Albers

28 **LAMELOS**
Jeroen Mirck

30 **HERMANN EN YVES H.**
Rik Sanders

34 **WEBCOMICS**
Dave Boot

38 **DIGITALE STRIPALBUMS**
Gijs Hillenius

40 **DE BOVENTOON**

48 **HEINZ SERVICE SPREAD**

→ OMSLAG

De tekening op het omslag is vrij werk in gewassen inkt dat Philip Paquet maakte in 2000. Het werd niet eerder gepubliceerd. Toen hij het origineel exposeerde bij Galerie Mekanik in Antwerpen werd het *in no time* verkocht aan een Londenaar. Het werk draagt de titel *Europe was Amazing – The Crowd Went Crazy About Bird's Music*. De trompettist rechts is gebaseerd op Chet Baker, de beroemde Amerikaanse trompettist die in de nacht van 12 op 13 mei 1988 – waarschijnlijk onder invloed van drugs – even niet zo goed oplette toen hij in het raam ging zitten van zijn hotelkamer aan de Amsterdamse Prins Hendrikkade. Hij kukelde naar beneden en heeft Nederland op 58-jarige leeftijd tussen zes plankjes verlaten.

FOTO ARCO VAN OS

Kees Kousemaker geridderd

Op 28 april werd bekendgemaakt dat Kees Kousemaker (1942) van Lambiek op voordracht van Het Stripschap door Koningin Beatrix verheven zou worden tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Dit vanwege zijn grote verdiensten voor het Nederlandse beeldverhaal.

Aangezien Kousemaker tot begin mei op vakantie was konden de versierselen pas later worden opgespeld. Op 10 mei was het zover en werden de officiële verrichtingen in het Bussumse stadhuis verzorgd door burgemeester Milo Schoenmaker. Deze sprak mooie woorden, onder andere over de internationale betekenis van Kousemaker voor de stripwereld, over stripwinkel Lambiek, over de door hem bedachte straatnamen voor de Stripheldenbuurt in Almere, over de *Comiclopedia* op het internet en over zijn bijdrage aan de professionalisering van de cultuurvorm in het algemeen.

Na afloop was er in Huize Kousemaker een gezellige receptie voor genodigden waar wij ook stripmaker Peter Pontiac signaleerden. Hij overhandigde een felicitatietekening waarop de innige band die Kousemaker vanaf nu met het koningshuis heeft nog eens wordt onderstreept. AvO

→ SUVAAL

WAT BEN JE AAN HET DOEN?
IK GA MEE IN DE TREND VAN DE LAATSTE JAREN: IK MAAK EEN AUTOBIO-STRIP
MAAR... JE KUNT HELEMAAL NIET TEKENEN EN JE MAAKT NOOIT IETS MEE!!!
JA... EN?

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL @STRIPSCHRIFT.NL

Kort Amerikaans is gezonde baby

Op 27 april toonde striptekenaar Dick Matena in Leiden zijn nieuwe kindje aan de wereld: het eerste deel van het verstripte *Kort Amerikaans* van schrijver Jan Wolkers.

Het Ars Aemula Naturae is de Leidse schildersacademie waar een groot deel van de roman *Kort Amerikaans* zich afspeelt. Hier heeft Jan Wolkers zich als student vergrepen aan de gipsen torso die ook in de roman zo'n belangrijke rol speelt, en die overigens is verdwenen. 'Ik heb hem niet kapot geneukt', verzekerde Jan Wolkers zijn toehoorders tijdens de presentatie van het eerste deel van de verstripte versie van *Kort Amerikaans* door Dick Matena. De presentatie was in diezelfde schildersacademie, waar Wolkers tot zijn verbazing precies dezelfde modellen van handen en hoofden aantrof waarnaar hij zelf indertijd ook had geschilderd.

'De Rembrandt van het Nederlandse stripverhaal' noemde Wolkers Dick Matena. Die kan de tekenaar bij de andere superlatieven zetten waarmee schrijvers en kunstenaars hem hebben geprezen sinds hij als één van de paradepaardjes van literaire uitgeverij De Bezige Bij ging gelden. Met *Kort Amerikaans* heeft hij zichzelf overtroffen. In kleiner formaat dan *De avonden*, de Gerard Reve-verstripping waarmee het allemaal begon, en in kleur bovendien. Een radiopresentator die zó slecht op de hoogte was dat hij stelde dat Matena de roman had 'verluchtigd' met plaatjes, wekte de toorn op van de tekenaar, evenals het leger journalisten dat naar aanleiding van de dood van Gerard Reve papegaaide over de 'volksschrijver' (dat was hij per se niet, benadrukte Matena) en over 'De Grote Drie', alsof Jan Wolkers niet minstens zo'n goede schrijver was als Reve, Mulisch en Hermans.

Matena maakte overigens ook drie fraaie illustraties voor de bibliofiele ('luxe') uitgave van de vorige maand verschenen dichtbundel *Het lied van de regen*, die een aantal Arabische gedichten bevat die zijn vertaald door schrijver Hafid Bouazza en die is uitgegeven door boekhandel De Slegte. Matena's volgende project wordt de verstripping van Willem Elschots roman *Kaas*. PB

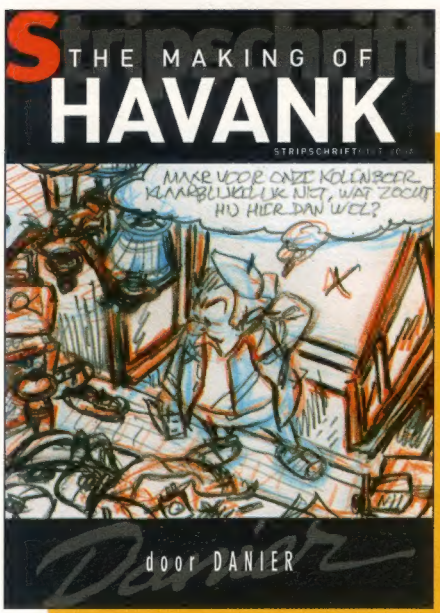

Stripschriftgift 2006

Trouwe abonnees treffen als geschenk bij dit nummer *The Making of Havank* aan, een mini-album in full colour waarin de lange weg tussen eerste idee en realisatie van het *Havank*-album *Hoofden op hol* van stripmaker Danier (Daan J.) uit de doeken wordt gedaan door middel van storyboards, model sheets en schetsen. *Hoofden op hol* verschijnt in vier(!) edities bij uitgeverij L, kort voor De Stripdagen in Houten.

De *Stripschriftgift* is niet te koop, maar... wie snel een jaarabonnement neemt op *Stripschrift* krijgt het – samen met de gift van 2005 – *Theaterdier* van Peter de Wit - gratis toegestuurd!

→ FLITSEN

➲ In mei verscheen *The Oxford Encyclopedie of Children's Literature*. In deze eerste meerdelige Amerikaanse encyclopedie over kinder- en jeugdliteratuur komen we de naam Hergé tegen. Nederland moet het onder andere doen met de illustratoren Dick Bruna en Max Velthuijs, maar heeft geen echte stripinbreng. ➲ *Tina* verwent de lezeresjes dit jaar. Liefst drie keer worden ze vergast op een dubbeldik nummer van 64 pagina's en ook vier keer ontvangen ze een extra miniboekje. Uiteraard alleen voor de abonnees. ➲ Altijd al liefhebber geweest van Raymond Macherots *Snoesje*? Dan hebben we goed, wat minder en slecht nieuws. Het goede nieuws is dat er een nieuw deel is verschenen bij de Waalse uitgever Flouzemaker, het mindere nieuws is dat het getekend is door André Taymans en het slechte nieuws is dat er absoluut geen vertaling staat gepland. ➲ In België organiseerde Vzw De Stripvrienden via Ebay een veiling voor het goede doel. Er kon geboden worden op figurantenrollen in verschillende stripreeksen. De geboden bedragen liepen uiteen van ruim €200 voor een rolletje in *Claire* tot exact €1819 voor een eervolle vermelding in *Suske en Wiske*. ➲ Dargaud komt de vele fans van de reeks *Murena* tegemoet die hun collectie niet volledig krijgen doordat een aantal delen is uitverkocht. Eind juni verschijnt een integrale uitgave met de eerste vier delen. Deel 5 verschijnt, héél toevallig, eind juni. ➲ Peugeot werkt samen met Tibet. De stripauteur is akkoord gegaan met een voorstel om de nieuwe Peugeot 407 coupé aan de zijkant met de beeltenis van Rik Ringers op te sieren. Tibet kondigde wel aan dat Ringers in de serie in de gele Porsche zal blijven rijden. ➲ Lectrrnieuws. Het gaat goed met deze Belgische absurdistisch striptekenaar. Zijn website *www.lectrr.be* bestaat vijf jaar, hij is genomineerd voor één van de webcomicprijzen, de Clickies, hij wordt binnenkort uitgegeven in Duitsland èn had tot en met eind mei een eigen tentoonstelling in Gent. ➲ Martin Lodewijks Agent 327 is dit jaar 40 geworden. In *Eclips*, het promotiemagazine van uitgeverij L, wordt gemeld dat dit uitbundig gevierd gaat worden met *The making of... 2: De vrouwen van Agent 327*, een jubileumeditie die dit najaar moet verschijnen, evenals deel 20 uit de reeks. ➲ In Brussel is ter gelegenheid van de stripveertiendaagse een nieuwe stripmuur onthuld van Lincoln, gemaakt door de broers Olivier en Jérôme Jouvray. ➲ Het Belgische *www.strip speciaalzaak.be*, de website van een overkoepelende

FOTO RUDY VROOMAN

organisatie van zo'n dertig stripwinkels in Vlaanderen, heeft een oproep gedaan om te stemmen voor de beste Nederlandse strip aller tijden. De uitslag werd onlangs bekendgemaakt. Peter van Dongen was de grote winnaar. Niet alleen bezet hij de eerste en derde plaats (van de Top-49) met respectievelijk de delen 1 en 2 van *Rampokan*, ook zijn strip *Muizentheater* valt nog in de top 15. Zie voor de complete uitslag *www.stripspeciaalzaak.be/Toppers_Kanjersvan Oranje. php* ➲ Update Stripstrijd: In ronde vijf versloeg Ruben Steeman *(Elke dag rust)* enigszins verrassend de favoriete Floor de Goede (*Flo*). De verschillen waren miniem (51%-49%) en ook de vakjury had moeite om te kiezen. De zesde en laatste voorronde ging tussen Michiel van de Pol *(Cartoondiarree)* en Aimée de Jongh *(Osmond en ik)*. Ondanks een minderheid van stemmen voor Van de Pol (49%) liet de jury De Jongh afvallen. ➲ Juniorpress is in de maand april gestart met het tijdschrift *Spectaculaire Spiderman Mag*, gevuld met strips, puzzels en een actieposter van de held. Het blad telt 28 pagina's, kost €2,95 en verschijnt in 2006 iedere vier weken. ➲ Uitgeverij Panda is voor de rechter gedaagd door de Stichting Toonder Auteursrecht, de beheerder van de erven van Marten Toonder. Men betwist de rechtmatigheid van de publicatie van het boek *De tao van Toonder*. Toonder zou het niet eens geweest zijn met de uiteindelijke inhoud van boek en dvd. Het kort geding waarin men onder andere vernietiging van de resterende oplage eiste diende op 17 mei en nieuws over de uitspraak van 30 mei is ondertussen te lezen op *www.stripschrift.nl*

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

60 jaar Eric de Noorman

Ter gelegenheid van het feit dat het zestig jaar geleden is dat *Eric de Noorman* voor het eerst in een (Belgische!) krant verscheen, pakt de Stichting H.G. Kresse aan het einde van dit jaar flink uit met boekuitgaven, een dvd, een expositie en als klap op de vuurpijl een gevelroute met *Eric de Noorman*-afbeeldingen in Arnhem. Dochter van tekenaar Hans G. Kresse, Anka Kresse, meldt dat er voor de jubileumactiviteiten een speciale stichting in het leven is geroepen. De Stichting Kresse-Strips-Arnhem zorgt ervoor dat bovengenoemde projecten gerealiseerd worden. Vijftien gevels in Arnhem worden voorzien van levensgrote afbeeldingen. Vijf zijn van de meester zelf en daarnaast zijn tien collegastripmakers gevraagd een hommage aan *Eric de Noorman* te brengen. Het zijn Hanco Kolk, Jeroen Steehouwer, Hendrik J. Vos, Alice Kok, Mars Gremmen, Floor de Goede, Kees de Boer, Daan Jippes, Gerard Leever en Mark Retera. Dick Matena, die aanvankelijk ook bij de groep van tien zat, moest door drukke werkzaamheden afzeggen, aldus Anka Kresse. De afbeeldingen worden of rechtstreeks op de gevel aangebracht of eerst op een groot doek gezet waarna deze aan de gevel wordt bevestigd. Vermoedelijk worden het zwart/witte tekeningen, dit omdat dat volgens Anka Kresse in beter contrast staat met de gekleurde omgeving. Een aantal panden, dat op de nominatie staat gesloopt te worden, wordt voor de beschildering benut. Het is dus géén permanent eerbetoon. De stichting wil van *the making of* een video-opname maken en deze op dvd uitbrengen. Ook in een boekuitgave over dit project wordt voorzien. De moederstichting H.G. Kresse brengt daarnaast zelf ook een jubileumboek uit ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van deze legendarische viking. In het Arnhemse Presickhaeff's Huys, waar 28 april de plannen werden onthuld, wordt tot slot een expositie van Kressewerk ingericht. Behalve veel origineel werk in de Herenkamer worden in de gangen ontwerpen getoond van de muurschilderingen. Hoewel de voorbereidingen nu al in volle gang zijn, gaat het maken van tekeningen na de zomer pas van start. Eind november zal het officiële startschot klinken. TdK

De mangameter (deel 4)

De Engelse stripvorser Paul Gravett waarschuwde er nog zo voor op Stripdagen Turnhout afgelopen december: veel mensen in het Westen vinden manga's een bedreiging. Hij heeft het inmiddels aan den lijve mogen ondervinden. Zijn studie *Manga. Sixty years of Japanse comics* (Laurence King Publishing, ISBN 1-85669-391-0, prijs E35), waarin hij de opmerkelijke opkomst behandelt van manga na de Tweede Wereldoorlog in het Westen, mag in een Californische bibliotheek niet meer tot de collectie behoren. Een zestienjarige jongen had het overzichtswerk geleend in de Victorville Public Library in Californië. Eenmaal thuisgekomen bladerde zijn moeder mee en kwamen ze allerlei seksueel expliciete teke-

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel. Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 16 delen verschenen. Prijs per deel € 57.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 50.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 5 delen verschenen. Prijs per deel € 50.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

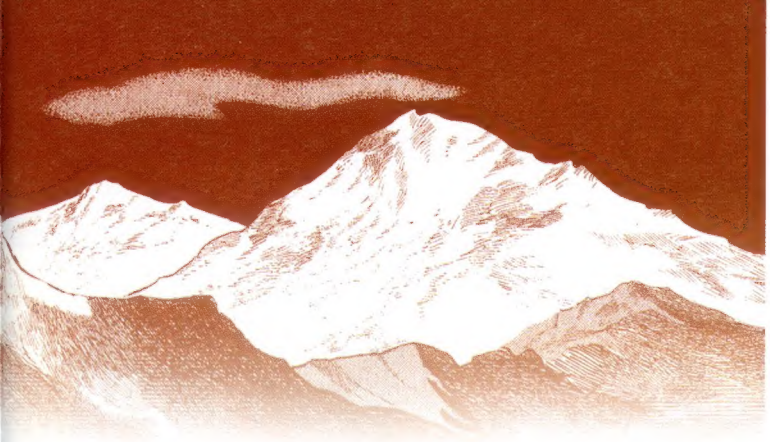

DDHA

ningen tegen. Moeder en zoon deden hun beklag bij de bieb over dit 'pornografisch werk', maar die legde de klacht terzijde (met als argumenten dat het de verantwoordelijkheid van de ouders blijft als het gaat om de boeken waarmee hun kroost thuiskomt, en dat Gravetts standaardwerk op een plank voor volwassenen stond.). Bill Postmus, de 'county's First District Supervisor' dacht daar anders over en verordonneerde dat materiaal waaraan aanstoot genomen kan worden uit de collectie gehaald moet worden. En zo geschiedde.

Gelukkig waait er in Nederland een positieve wind uit het oosten. Opmerkelijk is de fraaie brochure die uitgeverij L samen met Luitingh Fantasy heeft uitgebracht over het achtdelige *Boeddha* van grootmeester Osamu Tezuka (1928-1989). In augustus verschijnt deel 1 (*Kapilavastoe*) van deze literaire manga, gevolgd door deel 2 (*Vier ontmoetingen*) in november. Uitgeverij Kana bleef niet achter en bestookt de Nederlandse markt eveneens met informatieve folders over *Yu-Gi-Oh* (Kazuki Takahashi) en *Shaman King* (Hiroyuki Takei). De eerste delen zijn inmiddels uit van deze populaire 'shonen'-reeksen (shonen staat voor avonturenverhalen tegenover 'shojo' met meisjes-hoofdrollen of 'seinen' voor jongvolwassenen-manga). Omdat de (Kana-)kop eraf is, er ineens zulk professioneel promotiemateriaal verschijnt èn er in Nederland nog geen 'Bill Postmus' is opgedoken laten we de mangameter toenemen tot 38,4°C. RS

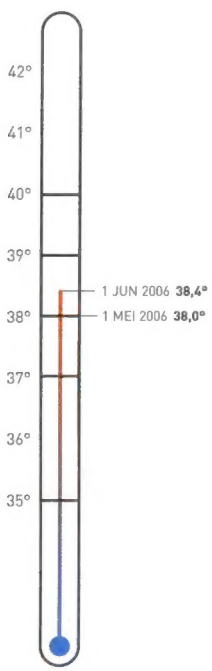

Asterix en de vikingen

Met Scandinavië als één van de thema's van Stripdagen Haarlem, sluit de film en het daarop gebaseerde album *Asterix en de vikingen* (Albert René, ISBN 2-86497-190-9, 64 pagina's, slappe kaft, €5,99) daar goed op aan. Beide zijn weer gebaseerd op het album *Asterix en de Noormannen* uit de tijd dat René Goscinny gelukkig nog de scenario's van de verhalen voor zijn rekening nam. De film, die medio april in première ging werd geregisseerd door Stefan Fjeldmark samen met Jesper Møller. De Nederlandse stemmen zijn van Luc Wijn (Asterix) en Jan van Looveren (Obelix) terwijl *Idol* Jim Bakkum Hippix (in het Engels: Justforkix) van Hollands stemgeluid voorziet. Het album bestaat voor driekwart uit filmbeelden, de rest is tekst. Verder is het opgeleukt met 16 pagina's schetsen van alle hoofdpersonen en van diverse gebouwen en voertuigen.
TdK

→ WEBFLITSEN

IN HET KORT STAAN HIERONDER EEN AANTAL ONLINE-NIEUWSBERICHTEN UIT DE AFGELOPEN PERIODE. WILT U DE VOLLEDIGE VERSIE NALEZEN, SURF DAN SNEL NAAR WWW.STRIPSCHRIFT.NL

09 MEI Hans Stoel, voormalig eigenaar van stripspeciaalzaak Het Perron in Middelburg, staat vanaf 1 juni weer op eigen benen. Hij start op die datum stripwinkel Perron 2, 'uiteraard' weer in Middelburg, en vertrekt bij boekhandel De Drukkerij in diezelfde plaats.

11 MEI In het Oorlogsverzetsmuseum Rotterdam is gisterenmiddag het stripboekje *Frontstad Rotterdam* van Eric Heuvel gepresenteerd, waarin de Duitse inval en het bombardement van Rotterdam begin mei 1940 centraal staan.

12 MEI Vanaf vandaag tot en met 28 mei vindt in Brussel de stripveertiendaagse plaats. Gedurende 16(!) dagen staat Brussel in het teken van strips. Tentoonstellingen, prijsuitreikingen, handtekeningensessies, stripdebatten en een stripparcours maken een bezoekje aan Brussel meer dan waard.

19 MEI In de aanloop naar de Stripboekgeschenkdagen is de nodige verwarring ontstaan over de periode waarin deze precies plaatsvinden.
Varianten met een start op 12 of 19 mei en een einde op 4 of 10 juni wisselden elkaar de afgelopen weken af.

19 MEI Afgelopen weekend werd in de Korte Ridderstraat, een kleine straat in het hart van Antwerpen, de tweede stripmuur ingehuldigd door burgemeester Patrick Janssens.
De muur werd opgedragen aan de slachtoffers van de racistische moord in Antwerpen. Nadat vorig jaar prentenmaker en schilder Jan Bosschaert de eerste muur mocht ontwerpen, werd dit jaar gekozen voor een reeds bestaande tekening uit *Suske en Wiske*.

UITGEVERIJ L

DE AUTEURS VAN UITGEVERIJ L SIGNEREN OP DE STRIPDAGEN HAARLEM 2006

Aloys Oosterwijk

NIEUW
op de Stripdagen Haarlem

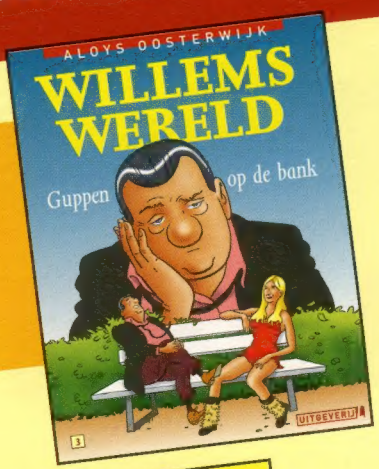

Hein de Kort

NIEUW
op de Stripdagen Haarlem

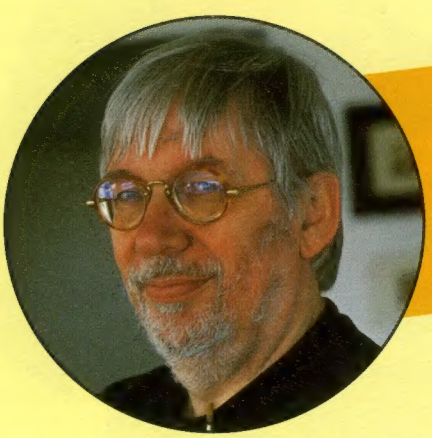

Martin Lodewijk

BESTE ALBUM
van het jaar 2005

Eric Heuvel

Derde deel van *Het Geheim van de Tijd*

De auteurs van uitgeverij L signeren op 3 en 4 juni in de Philharmonie (boven), in de Van Beijnumzaal.
Tot ziens in Haarlem!

Stripdagen Haarlem 2006

In het weekend van 3 en 4 juni is het weer zover. De organisatie van het tweejaarlijkse Stripdagen Haarlem pakt uit met een vol programma. Zoals gebruikelijk spelen de activiteiten zich in een groot gedeelte van de Haarlemse binnenstad af. Het lijkt erop dat je tot de *unhappy few* behoort als je als galerie, expositieruimte of zelfs horecagelegenheid niet een stripgerelateerd onderwerp binnenhaalt. *Stripschrift* belicht op deze en de volgende pagina's een aantal activiteiten die zeker de moeite waard lijken. Voor meer details en voor het volledige programma verwijzen we naar de door het stripcollectief Lamelos vormgegeven website *www.stripdagenhaarlem.nl*

Het Interview
Twee weken later
Ze waren bezorgd.
Hebben U overal gezocht.
Ik vermoed,
dat U weet dat...
Nou, ik was een paar dagen weg.
Een kliniek in België.
Allemaal oogspecialisten.
Ik heb deze gekregen. Geweldig, hé? Misschien niet de nieuwste mode. En vreselijk duur, maar...
Weer eens wat anders
om in een restaurant af te spreken.
Veel beter. Kan ik de deur in het oog houden. Ik weet wie er hier is.
Is er... iemand die naar ons kijkt?
MIJ!
Ze zijn op MIJ uit! Dit is mijn grote kans en ze zijn gewoon...
Zie je dat meisje daar? Ze is...
Welk meisje?
Ben je helemaal blind?! Dat meisje met de krant!
Ik zie alleen een zakenman.
Hij eet.
Verrek!
Ik moet er nog even aan wennen.
Krijg er een vreselijke hoofdpijn van.
Vraag jij even om de rekening?
Jezus! Had ik geweten dat het zo zou zijn...
OLE COMOLL CHRISTENSEN

Strips en Scandinavië

Aan dit thema wordt invulling gegeven door een tweetal exposities. Drie Scandinavische tekenaars exposeren in het SBK/Kunstcentrum origineel tekenwerk. Het gaat om Ole Comoll Christensen uit Denemarken, Olle Berg uit Zweden en Jason uit Noorwegen. Onder de tentoonstellingstitel *Nordics* laten zij behalve originele pagina's ook schetsen, documentatie en driedimensionale werken zien. Van Olle Berg, medeoprichter van het Zweedse stripblad *Galago*, verscheen vorig jaar een eerste album in Nederland: *Bonk*. Ole Comoll Christensen debuteerde afgelopen maand bij uitgeverij Bee Dee met *De arm van de tekenaar*. Jason (pseudoniem van John Arne Saeteroy) heeft nog geen in het Nederlands vertaald album op zijn naam staan. Deze voor de Amerikaanse uitgever Fantagraphics werkende Noor heeft inmiddels al een behoorlijke productie op zijn naam staan. Hij woont en werkt in Frankrijk. De tweede expositie is *Sarjakuva* (Fins voor strips). Een aantal Finse tekenaars waaronder Jenni Rope en Marko Turunen zijn in Nederland slechts bekend bij de intimi. Van hen, maar ook van Matti Hagelberg en Jii Roikonen zijn originele tekeningen, boekuitgaven en animatiefilms te zien. De bekendste Fin is wellicht Tove Jansson van wie in Nederland in 1967 het oblong boekje *Moem in het oerwoud* verscheen. (De tentoonstelling is gemaakt in samenwerking met medewerkers van de Finse ambassade in Nederland en is tijdens het evenement te vinden in De Zanderzaal aan Groot Heiligland 37.

Verknipt en verstript

Met als thema poëzie en strips zetten 45 dichters, beeldend kunstenaars, striptekenaars en schrijvers de schaar in elkaars werk. Het resultaat is gebundeld in het 'stripalbum' *Verknipt en verstript*. De ondertitel – *De avonturen van Zaagje* – is uiteraard een knipoog naar de reeks *Kuifje*. Het is een bonte verzameling kunstenaars van diverse disciplines die gevraagd is een bewerking te maken van of een variatie aan te brengen op het werk van een collega. Zo is Joost Swarte, die ook verantwoordelijk is voor het omslag, verantwoordelijk voor twee *Kuifje*-verhalen, één *naar* Hergé en één *van* Hergé. De titels *Kuifje in Rotterdam* en *Kuifje in Nederland* maken in ieder geval nieuwsgierig. Verder werken dichter Menno Wijnen en tekenaar Roel Smit samen en verstript Marcel Ruijters Sieger Baljons *Een vrouw van papier*, terwijl Baljon andersom een scheldgedicht heeft geschreven op Ruijters' *Troglodytes*. Andere combinaties zijn Ruud Douma en Thé Tjong-Khing en dezelfde Douma met Gerrie Hondius. Joost Pollmann, Toine Moerbeek en Patty Scholten publiceren essays en leggen een link naar strips. Joris Driest is verantwoordelijk voor het opstellen en indelen van tien categorieën onomatopeeën zoals explosies en schoten, dieren en ongelukjes. Samen met de Japanner Hiroshi Masukawa is er ook een meer bescheiden Japanse versie van de lijst gemaakt. *Verknipt en verstript* wordt onder redactie van George Moormann uitgegeven door De zingende zaag. Het album wordt op zondag 4 juni tussen 17 en 19 uur gepresenteerd in café Cicero tegenover de Toneelschuur aan Lange Begijnstraat 10. Medio juni ligt het 80 pagina's tellende, gelimiteerde en gesigneerde boekwerk voor €24,95 in de winkel.

De Blowjob-selectie

In de expositieruimte Nieuwe Vide, Minckelersweg 6 in Haarlem is een tentoonstelling te zien van het werk van meer dan 30 aan de weg timmerende striptekenaars, beeldmakers en animatoren. Onder de naam De Blowjob-selectie wordt een 'bestudeerde chaos' getoond met werk van Flo, Bas van der Schot, Lamelos, Schwantz, Trik, Ytje, Robert Bolwijn, Dumboh, Nozzman, D!o, Mike Kok, Wanz, Rob van Barneveld, Ego, Alice Kok, Linda van Bruggen, Sigrid Spier, Almas Pieters, Annemiek Pruijt, Tommy A., Erik Heijbroek, Matt Baay, Marc van der Holst, Klaas Kok, Gideon van der Swaluw, Gerrie Hondius, Rein Blank, Superelectric, Douwe Dijkstra, Sebe Emmelot, Demian Geerlings, Dion, Maarten Noordijk, Studiozero, David Vijsma *and introducing...* mevrouw Lerch (82).

Grand opening op donderdag 1 juni om 20.00 uur, op 3 en 4 juni geopend van 13 - 18 uur, daarna te bezichtigen van 7 t/m 11 juni van 14 - 16:30 uur. Toegang gratis, bar en dj's aanwezig.

Meer info: *www.nieuwevide.nl*

Storm in een glas wijn

Tijdens het evenement is er een wijn te koop voorzien van een *Storm*-etiket getekend door Don Lawrence en ingekleurd door Chris Weston. Wijndistributeur Vinites in Haarlem heeft de rechten voor deze afbeelding verkregen. Deze Italiaanse wijn is er in drie smaken: rood, wit en rosé en wordt verkocht in twee maten 0,5 liter en 0,75 liter. De echte liefhebber zal dus met zes flessen naar huis gaan maar betaalt een schappelijke wijnprijs: €4,95 of €5,95 per fles. De kans bestaat dat je bij grote belangstelling naast een fles grijpt in verband met de gelimiteerde oplage. Via een mailtje aan *stripwinkelbeedee@yahoo.com* kun je je exemplaren reserveren en afhalen tijdens Stripdagen Haarlem aan de stand of in de winkel.

Lamelos bij Lambiek

Hoewel niet in Haarlem zelf te zien maar vanwege de grote betrokkenheid bij deze versie van de Stripdagen Haarlem (ontwerp logo en website Stripdagen, bedenkers van het stripbier van dit jaar en een bijdrage aan De Blowjob-selectie – zie het interview elders in dit nummer), toch het vermelden waard in deze opsomming, is de tentoonstelling van stripcollectief Lamelos in galerie Lambiek. Het viertal Sam en Boris Peeters, Aleks Deurlo en Jeroen Funke hebben een keuze gemaakt uit hun werk en exposeren dit onder de titel *Lamelos in de olie* nog tot en met 23 juni bij Lambiek in Amsterdam.

Vanaf 1997 timmeren de heren al aan de stripweg met hun vaak vreemde creaties. Kaasheld is de meest bekende van het stel maar ook Kayeko van Boris Peeters kreeg door deelname aan *Stripstrijd* in *Het Parool* landelijke aandacht en bekendheid.

Voor meer informatie over de expositie kun je *http://lambiek.net/expo* bezoeken of natuurlijk even een kijkje nemen aan Kerkstraat 132; in Amsterdam, voor alle duidelijkheid.

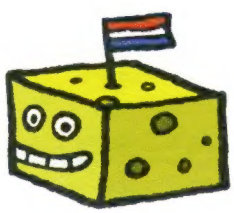

Toneelschuur en strips

De Toneelschuur in Haarlem is de plaats waar op vrijdag 2 juni om 17:30 uur Stripdagen Haarlem officieel wordt geopend. In dit door Joost Swarte ontworpen 'huis voor theater en film' aan Lange Begijnestraat 9 zijn twee verschillende voorstellingen te zien die met strips te maken hebben. Op vrijdag 2 en zaterdag 3 juni presenteert de dansgroep van Job Cornelissen een muzikale dansvoorstelling gebaseerd op de stripfiguren Gutsman en Tigra van striptekenaar Erik Kriek. In de ongeveer 45 minuten durende tragikomische voorstelling speelt Kriek een speciale gastrol als 'De tekenaar'. Aanvang 20 uur, kleine theaterzaal. Zie ook *www.gutsman devoorstelling.eu*

Op zondagmiddag 4 juni om 14:30 en 15:30 uur treedt filmmaker, muzikant en verhalenverteller Leon Giessen op in de kleine theaterzaal met de voorstelling *Mondo Leone Special: Naakt en Kaal... en meer.* In zijn voorstellingen rijgt Giessen korte, vaak humoristische filmpjes aaneen door middel van anekdotes, kleine dingen om over na te denken en vooral ook veel muziek. De nieuwe en bestaande filmpjes hebben uiteraard allemaal iets te maken met (strip)boeken en stripfiguren.

Gekken in de strip

In Het Dolhuys, het museum voor psychiatrie, vindt een expositie plaats over de mafkezen, gestoorden en zij die hen daarbij willen helpen: de psychiaters. De tentoonstelling die *Flipverhalen* heet, schenkt aandacht aan autobiografische auteurs die worstelen met het leven en zichzelf. Een aantal tekenaars zal zijn eigen flipverhaal tekenen en ook wordt de persoonlijkheidsstructuur van een aantal stripfiguren nader beschouwd. Wie kent niet Kierewiet, het vreemde wezen uit *De stamgasten* of Lambik als de gekke gokker uit *Suske en Wiske*. En wat te denken van *De dorpsgek van Schoonvergeten*, de klassieker van Didier Comès of Heinz die al eens 'Te gek' bleek. De psy en Sigmund zijn toch wel de twee bekendste strippsychiaters en zo kan deze expositie alle kanten uit. Jaap van Ginneken, eerder verantwoordelijk voor het boekwerkje *Striphelden op de divan* werkt aan deze tentoonstelling mee. Het Dolhuys is te vinden aan Schotersingel 2.

ADVERTENTIE

OOG & BLIK
PRESENTEERT

AANTEKENINGEN VOOR EEN OORLOGSVERHAAL
Hoe voelt het om zelf in een oorlog terecht te komen? Een aangrijpende graphic novel, die in Angoulême de prijs voor Beste Boek won.
De Italiaanse auteur Gipi is de ontdekking van 2006 en is waarschijnlijk aanwezig tijdens de Stripdagen Haarlem! 112 pag. €19,95

EEN HONDENLEVEN
Psychiater Sigmund Freud zoekt in de VS de ideale patiënt en vindt... een hond!
Uitgave ter gelegenheid van de 150e geboortedag van de echte S.F.
Hardcover, 48 pag. €13,50;
auteur Manu Larcenet

GROTE VAMPIER 1 & 2
De tegenhanger van de succesreeks *Kleine Vampier*.
Bizarre humor van de veelzijdige auteur Joann Sfar.
Hardcover, 48 pag. €13,50

Het beursoverzicht

Natuurlijk kan een stripevenement als dit niet zonder beurs. Hoewel de exposities, overzichtstentoonstellingen en filmevenementen zonder meer van toegevoegde waarde zijn, vindt menig stripfestivalbezoeker de tijd om te snuffelen tussen antiquarische dozen, de nieuwste publicaties van uitgeverijen en de uitgaven in eigen beheer. Om maar niet te spreken van de tekenaars die in dit geval in groten getale naar Haarlem afreizen om hun fans te plezieren. De uitgeverijen zijn over drie locaties verdeeld: in de Originezaal aan de Frankenstraat 67 en in de Philharmonie bevinden zich bijna alle uitgevers die Nederland van stripboeken voorzien. Zo staat uitgeverij Stripstift - uitgever van dit blad - in de Philharmonie waar Hendrik J. Vos en Willy Lohmann hun nieuwe stripuitgaven signeren. Van de inmiddels zeventigjarige Lohmann verschijnen maar liefst drie delen in de fonkelnieuwe *Stripschrift*-reeks *Nederlandse stripparels* (twee niet eerder uitgegeven verhalen van *Kraaienhove* en eentje van *Marco Silvester*). Hendrik J. Vos brengt in eigen beheer een boekje uit met daarin een nieuw verhaal van De Kat: *De Kat in de Karpaten*. De *small press*-beurs is te vinden op de Grote Markt. Zij bevolken het plein samen met winkeliers, antiquariaten en stripgerelateerde winkels die ook vaak weer tekenaars in hun kielzog meenemen. De ruilbeurs voor particulieren, tenslotte, is gevestigd in de Lepelstraat en de daarop aansluitende Oude Groenmarkt.

Nieuwe stripuitgaven

In de aanloop van of zelfs tijdens een groots stripevenement als dit grijpen tekenaars en uitgevers de kans om hun nieuwe strips te presenteren. De hoeveelheid uitgaven neemt rondom Haarlem dan ook weer zienderogen toe. Uitgeverij De Boemerang bracht bijna 20 jaar na het verschijnen van *Rozebottel 11* een nieuw deel uit: *Het raadsel van het Moejejoh-moeras* en heeft een volgend deel al in de steigers staan. Uitgeverij Bee Dee kondigt een nieuw deel van *Carol Detective* aan. Deze reeks, waarvan begin jaren negentig één deel verscheen, is getekend door Eddy Paape op scenario van André-Paul Duchâteau. Voor de Nederlandse uitgave heeft Paape een nieuw omslag gemaakt. Uitgeverij Syndicaat - net opgericht - presenteert *De uitweg*, een nieuw album van Jeroen Steehouwer. De auteur, die vorig jaar een aantal volksverhalen van Tolstoj verstripte, signeert ook tijdens de beurs.

Moomins, koffiemokken, Pol en pannenkoeken

Moomins, of in het Nederlands *Moem*. De trollenfamilie werd in de jaren veertig bedacht door de Fin Tove Jansson. Tot aan 1975 werden ze uitgegeven in zo'n veertig landen. Moomintroll, Moominmamma en Moominpappa, maar ook Sniff en Snufkin zagen we daarna terug in verschillende tekenfilms. In de jaren negentig was er een heuse *Moomin*-revival, maar ook vandaag de dag zijn de animaties nog op de tv te zien en is er nog de nodige merchandise te koop. Bij voorbeeld *Moomin*-mokken bij Lapsi, 't Finse winkeltje (Warmoesstraat 27) in Haarlem. Overigens, start de Canadese uitgever Drawn and Quarterly in september met de heruitgave van de *Moomin*-strips. Nog meer jeugdsentiment is te vinden in V&D (Grote Houtstraat 70), waar op zaterdag speciale *Pol, Pel en Pingo*-pannenkoeken (met daarbij een kleurplaat) worden verkocht. In het warenhuis is ook een expositie te zien met tien originelen èn – voor het eerst buiten Denemarken! – een olieverfschilderij. Ook zal er *Pol*-merchanising te koop zijn. Deze beroemde Deense jeugdstrip werd gemaakt door het echtpaar Hansen (Vilhelm en Carla). Uitgeverij Casterman herdrukt *Pol* (oorspronkelijk *Rasmus Klump*), waarbij helaas de karakteristieke variant op de tekststrip (onder het plaatje de kop van het figuurtje met daarachter de tekst die het uitspreekt) is vervangen door balloons.

ADVERTENTIE

TE HUUR !!!
Het superleuke
is nu ook
te huur voor feestjes en
evenementen.
Voor meer info
Suske en Wiske Promoteam
++32 (0)3 888 64 82 70 (tel)
PUZZELMAN
Puzzelman is aanwezig op
Stripdagen Haarlem op 3 en 4 juni !
(In de Philharmonie...)
Actie 1 = 3 puzzels kopen = 4e gratis !!!!!
Actie 2 = Gratis poster Willems Wereld
bij aankoop puzzel Willems Wereld !!
(voor de eerste 100 lezers, op = op)
Actie 3 = 'The Champions' puzzels 'Hup Holland Hup'
8 euro ipv 12,50
WWW.PUZZELMAN.COM
WILLEMS WERELD
THE CHAMPIONS
dag
mam !

Meestertekenaar
en roddelfotograaf
MARS GREMMEN

5 JAAR STUDIO NOODWEER

Feestvarkentjes Michiel van de Vrugt, Rob Derks en Jan Dirk Barreveld glimmen van trots bij hun tentoongestelde werk in de glo[illegible] nieuwe expositieruimte van de Nijmeegse stripwinkel Señor Hernandez. René Leisink, feestvarkentje 4, lag helaas met griep – rare naam voor een meisje – in bed.

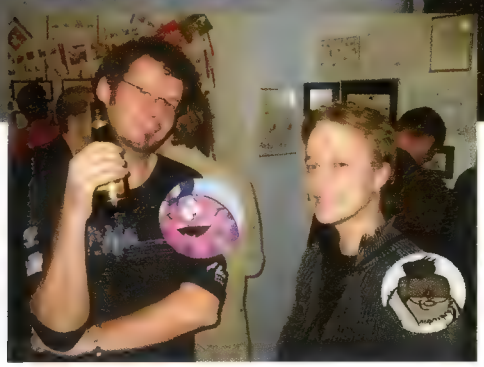

Robby van der Meulen kan bekkentrekken wat hij wil: Gerard Leever heeft alleen maar oog voor zijn favoriete Nijmeegse (oudste en mooiste stad van Nederland) fotograaf.

Kersverse vader Mark Retera grijpt elke gelegenheid aan om achterstallige slaap in te halen. Met grote dank aan Hanco Kolks slaapverwekkende aanwezigheid.

Nee, ik maak geen grapje!

Wellicht had Herman Roozen beter niet aan redacteuren Patrice van der Linden en Jean Paul Arends kunnen vragen wanneer het nieuwe *Myx-magazine* uitkomt. U wilt echt niet weten waar Patrice zijn bierflesje in forceert. En Herman is nog wel geheelonthouder!

Aan hun zure gezichtjes kun je het niet zien, maar *Zozolala*'s Gerard Zeegers en Sigge Stegeman zijn apetrots dat ze eindelijk eens in een écht stripinformatieblad staan.

Aloys Oosterwijk zou toch moeten weten dat je een baby van nog geen drie maanden oud écht niet over je arm kunt laten lopen. Gelukkig heeft Peter de Wit Retera-junior klemvast.

Wat een geinig overbelicht schetsboekje heeft *Stripschrift*-redacteur Arco van Os (grootste gedeelte van de foto) daar in zijn hand! (Slechts €8, inclusief portokosten, te bestellen bij de Señor Hernandez-prachtwinkel. Bijna uitverkocht!)

Vliegensvlug en zonder dat hij er erg in heeft voeren Gerben Valkema en Maarten Gerritsen een gewiekste borrelnootjeswisseltruc op Hanco Kolk uit.

Maar ze verkopen wel heel goede stripboeken en hebben veel kennis van zaken...

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

ADVERTENTIE

Het BeeldVerhaal

"voor de gulzige lezer"

Voor al uw strips, graphic novels en objecten

Obelix everzwijn
Oplage 3000 ex.

Obelix en Asterix toverketel
Oplage 999 ex.

Kinkerstraat 162-164 • 1053 MC Amsterdam • 020-6855100
www.het-beeldverhaal.nl

STARS & STRIPS

Lucifer

Bij grote uitgeverijen als Marvel Comics en DC Comics moet eens in de zoveel jaar alles anders. Dat is de gouden regel. Natuurlijk gaat dat uiteindelijk altijd slechts om schijn, want vijf jaar later zijn de meeste veranderingen weer ongedaan gemaakt, maar die illusie is belangrijk. Een ander kostuum? Een verdwenen teamgenoot? Allemaal fijn, maar na een tijdje moet alles terug naar het oude, want er moeten ook nog herkenbare films worden gemaakt.
In de maand juli gebruikt Marvel een truc die het al vele malen eerder heeft gebruikt. Voor zowel de series *X-Men* als *Uncanny X-Men* zijn nieuwe makers aangetrokken en beide teams krijgen direct maar een grondige make-over. *Uncanny X-Men* wordt overgenomen door schrijver Ed Brubaker (*X-Men: Deadly Genesis*) en tekenaar Billy Tan (voorheen voornamelijk actief voor Top Cow bij Image Comics), terwijl *X-Men* wordt gemaakt door Mike Carey (bekend van *Lucifer* bij DC) en Chris Bachalo (die simpelweg overstapt van *Uncanny X-Men*). Beide teams krijgen een duidelijke indeling. Anders gezegd: eindelijk is de populaire mutant Wolverine niet langer lid van elk los plukje X-Men. De nieuwe schrijvers zijn creatieve zwaargewichten. Zou Marvel leren van oude fouten? Aan de andere kant van het Marvel-universum wordt sinds kort een burgeroorlog uitgevochten. De crossover *Civil War* raast al bijna door elke maandelijkse serie, maar deze zomer worden de stoppen helemaal niet meer gespaard. Naast de zevendelige hoofdminiserie *Civil War* van makers Mark Millar en Steve McNiven verschijnt ook nog de tiendelige reeks *Civil War: Front Line*, waarin Paul Jenkins en Ramon Bachs de achtergrondverhalen uit de doeken doen. Vervolgens staan de vierdelige miniseries *Civil War: X-Men* en *Civil War: Young Avengers and Runaways* garant voor nog meer onderlinge confrontaties in een in twee kampen verscheurde superheldensociety. Het moge duidelijk zijn, dat Marvel met deze crossover ook de portemonnee van de fans niet spaart.
Een mooi voorbeeld van hoe verandering slechts schijn is, moet de nieuwe maandelijkse serie *Ghost Rider* zijn. Een jaar of zestien geleden probeerde Marvel het met een vernieuwde Ghost Rider en deze zomer is het wederom zover. Het saillante detail? De tekenaars zijn dezelfde als toen, namelijk Mark Texeira en Javier Saltares. Ditmaal worden ze bijgestaan door schrijver Daniel Way (bekend van onder meer *Wolverine: Origins*). En uiteraard is de prijs ook anders. Voor $2.99 gaat het eerste nummer over de toonbank.

Nieuw

Concurrent DC gaat eveneens door met beproefde recepten. Na *Wonder Woman* en *The Flash* krijgt de JLA in juli namelijk een herstart. Met *Green Lantern* is bewezen, dat de gevolgen voor de verkoopcijfers uitstekend zijn, dus geef de hoge heren in hun nette pakken eens ongelijk. De nieuwe serie heet overigens weer gewoon voluit *Justice League of America* en wordt geschreven door Brad Meltzer, de man achter de succesvolle miniserie *Identity Crisis*. Voor dit eerste deel is een stortvloed aan populaire tekenaars opgetrommeld, waaronder

DOOR OLAV BEEMER

George Pérez, Gene Ha, Jim Lee, Tony Harris en covertekenaar Michael Turner.

In diezelfde maand gaat *The All-New Atom* van start. Schrijfster Gail Simone (bekend van *Villains United* en *Birds of Prey*) is daar gekoppeld aan oude rot John Byrne en samen vertellen zij de avonturen van de nieuwe Atom. Het is de vraag hoe lang dat 'all-new' in de titel blijft staan. En of deze serie het langer uithoudt dan *The Blue Beetle*, een reeks die ook handelt over een nieuwe, modernere versie van een oude doch minder populaire held. Gelukkig hoeft niet alles meteen in de vorm van een nieuwe, reguliere serie. Dat wordt bewezen door *OMAC*, wat wordt gebracht als achtdelige miniserie door Bruce Jones (*Incredible Hulk*) en Renato Guedes (*Action Comics*).

Bij Image Comics ten slotte viert men eind juli dat het precies honderd nummers geleden is, dat de serie *Witchblade* nieuw was. Het jubileumnummer wordt gemaakt door het vaste team van Ron Marz en Mike Choi, maar uiteraard bestaan van deze comic meerdere variantcovers, waaronder eentje van Michael Turner, de oorspronkelijke tekenaar van de serie. Diehard-fans kunnen het feest voortzetten met de special *Art of the Witchblade* en de *Bearers of the Blade Special*. En vergeet de *Witchblade Compendium Edition* niet, een meer dan duizend pagina's tellende bundel met daarin de eerste vijftig nummers voor de prijs van $49.99. Geen geld. Voor de diehard-fans.

olav.beemer@stripschrift.nl

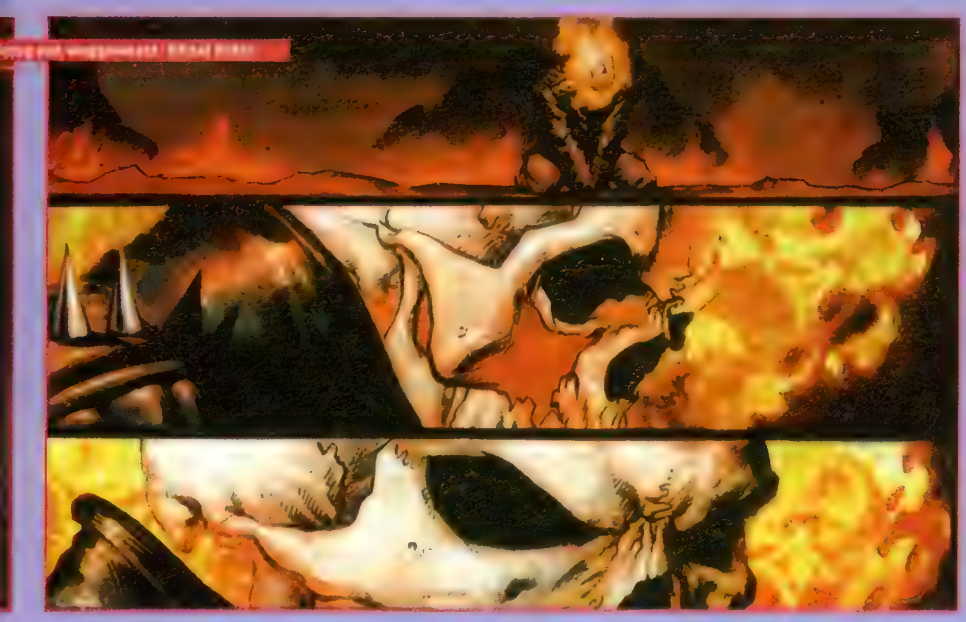

- **VERMOORD** De serie Castle Waiting heeft een vaste stek gevonden bij uitgeverij Fantagraphics. Aan het begin van de zomer komt het complete verhaal van Linda Medley uit in een luxueuze hardcover, waarna de nieuwe reeks in de maand juli van start gaat. Uiteraard wordt de serie hier uitgebreid gerecenseerd door Linda Medley.
- **SAMENWERKING** Schrijver Jim H. Lewis is de nieuwste Timothy Truman, samen bekend van hun werk aan de serie *Jonah Hex* bij DC, gaan opnieuw een samenwerking aan. Deze keer betreft het de vijfdelige miniserie *Conan and the Songs of the Dead* van Dark Horse Comics. De coverprijs is de fantastische prijs van $2.99.
- **GELETTERD** Richard Starkings is vooral bekend als grote baas van Comicraft, een bedrijf dat is gespecialiseerd in het lettering van onze moderne comicstrips. Zoals een paar jaar terug bij ons comics en een tijdje van juli in Image de plek was om een strip opdukt. Zijn nieuwe serie heet *Elephantmen* en wordt getekend door Moritat.
- **GEHEIM** Halverwege de jaren tachtig introduceerde Marvel het personage Greystoke in de crossover *Secret Wars*. In het volgend jaar later tijd was een herkenning? Het lijkt erop, want door zeven verschillende tekenaars worden zeven Dwayne McDuffie en Scott Kolins. Wegen zullen en kunnen nooit kruisen elkaar. Retro in het kwadraat!

FOTO PHILIP PAQUET

Philip Paquet

'Tekenen is een speeltuin'

DOOR JEAN-MARIE MIEVIS

Een klein raam met zicht op een stadstuintje laat voldoende licht binnen in de werkkamer. Pal onder het raam, in een verder bijna lege kamer, staat een kleine lessenaar. Op de vloer naast de tekentafel liggen netjes diverse stapeltjes papieren met aantekeningen en schetsen. In een hoek van de woonkamer staat een elektrische basgitaar. Aan een muur hangt een schilderij van een jazzmuzikant. Op de achtergrond speelt zachtjes de stereo... jazz uiteraard.

De eerste strips van Philip Paquet – *Louis Armstrong* en *Snapshots* – spelen in de wereld van de jazz. Doorbraak en erkenning kwam er vorig jaar met het eerste deel van *Yume*, een verhaal over een jonge Japanse vrouw in New York die het aan de stok krijgt met de beruchte *yakuza*, de Japanse maffia, die het op haar zoontje gemunt heeft. In afwachting van het tweede deel sprak *Stripschrift* met de auteur.

MIDDENBOVEN - **Omslagtekening voor het programmaboekje van de Ancienne Belgique, de Brusselse muziektempel.**

RECHTSBOVEN - **Louise, acryl op canvas, 2002.**

Je bent ontdekt door Ria Schulpen van uitgeverij Bries. Hoe verliep die ontdekking?

Philip Paquet: Ik maakte kennis met Ria in Merksem op een tentoonstelling waar mijn eerste strippagina's van *Miles da cat* en *Duke Ellington* te zien waren. Later zag ze in stripwinkel Mekanik de originelen van *Louis Armstrong*. Ik heb haar toen voorgesteld dat in album uit te geven. De korte verhalen over Miles Davis en Duke Ellington zijn later verschenen in *Snapshots*.

Waarom koos je ervoor je strips in het Engels te schrijven? Had je van meet af aan een internationaal publiek voor ogen?

Nee, zeker niet. Documentatie over jazz is meestal in het Engels. Daarin wordt heel sappig over het jazzmilieu en *cats* gesproken. Engels leek me een natuurlijke keuze. Nadien pas speelde de gedachte dat het misschien en goeie stap was om mijn werk in Amerika uitgegeven te krijgen.

En heb je reacties uit het buitenland gekregen?

In 1998 nam ik deel aan een expo in the Jazz-Gallery in New York. Onder de bezoekers waren enkele uitgevers die interesse toonden, maar concrete resultaten heeft het nog niet opgeleverd.

Als je strips over jazz gaat tekenen, ben je dan niet bang om te worden vergeleken met Louis Joos?

Een vergelijking met Joos beschouw ik als een groot compliment. Zestien jaar geleden heb ik zijn werk voor het eerst gezien in een documentaire op de televisie. Ik luisterde toen al wel naar jazz, maar op tekengebied was ik in die tijd erg beïnvloed door Frank Millers *Batman Returns*. Toen ik Joos' werk zag klikte er iets, ja...

De twee dingen die ik het liefst doe zijn muziek maken en tekenen. Jazzstrips lijkt me de ideale combinatie van die twee. Het zijn twee verschillende manieren om creatief bezig te zijn en ze vullen elkaar aan. Als ik in een groep speel converseer je met de instrumenten, terwijl tekenen een eenzame bezigheid is. Soms heb ik het nodig om eens duchtig op mijn bas te rammen en soms heb ik behoefte om alleen aan mijn tekentafel te zitten.

Waarom heb je in *Miles da Cat* dieren als personages gebruikt?

De biografieën van Miles Davis en van Louis Armstrong hebben een sterke indruk op me gemaakt.. In dat jazzwereldje spreken ze altijd over *cats* dus het leek me voor de hand liggen om dieren te gebruiken. Ook het werk van Robert Crumb sprak me erg aan, vooral *Fritz the Cat*. Dat vond ik een originele invalshoek. Ook al was Crumb eerst, ik meen toch dat ik de eerste ben die dieren in een jazzstrip gebruikt heeft.

Klopt het dat die jazzstrips niet voor publicatie bedoeld waren?

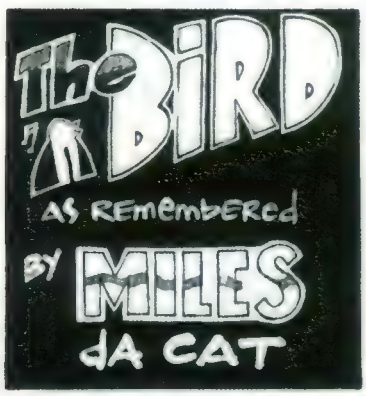

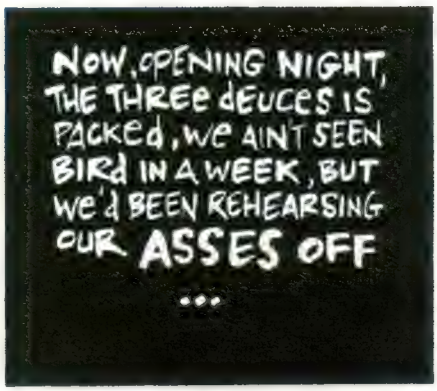

LINKSBOVEN - VAN LINKS NAAR RECHTS

- Logo-ontwerp voor een jazz-café.
- Cd-ontwerp voor Funky Butt, een Noorse jazzband.
- Signeerschets.

LINKS - Openingsfragment van het verhaal over Miles Davis, uit *Snapshots*.

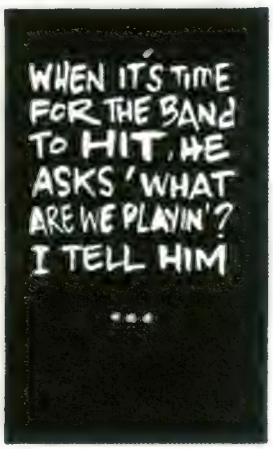

ONDER- Ida, hoofdfiguur in het verhaal *The Portrait*, uit *Snapshots*.

Ik had eerder een *Batman*-strip getekend, zwaar geïnspireerd door Frank Miller, maar die heb ik wijselijk verstopt en die zal nooit het daglicht zien. *Louis Armstrong* heb ik op de eerste plaats voor mezelf getekend. Ik wou zien of ik een strip van veertig pagina's tot een goed einde kon brengen, want heb ik nogal een probleem om me voor langere tijd op iets te blijven concentreren. Pas achteraf drong het tot me door dat het misschien uitgegeven kon worden. Eigenlijk was dat het plezierige aan die tijd. Als je weet dat iets voor publicatie bestemd is dan kom je onder grote druk te staan... als die druk er niet is ben je veel vrijer om te doen wat je zelf wil. Ik zie dat heel sterk bij Edmond Baudoin. Die werkt op zo'n heerlijke manier met lijnen alsof hij zich nergens iets van aantrekt. Dat hoop ik ook voor mezelf te kunnen cultiveren.

Louis Armstrong is eigenlijk meer een geïllustreerde tekst dan een echte strip.

Ik geef toe dat sommige pagina's gebukt gaan onder een teveel aan tekst – daar heb ik overigens wel meer kritiek op gekregen. Ik wil trouwens visueler gaan werken en een overdaad aan tekst vermijden. Maar zèlf een verhaal bedenken kost me veel meer tijd en moeite. Een bestaande tekst bevat beelden die al zijn neergeschreven en waar je je eigen beelden aan toevoegt. Dat is iets geheel anders dan zelf die beelden te moeten uitvinden.

Komen die teksten letterlijk uit een boek?

Voor *Louis Armstrong* wel. In het begin waren we niet zeker of we het moesten publiceren. We hebben contact gezocht met de Amrikaanse uitgeverij, maar zij stuurden ons van het kastje naar de muur en na anderhalf jaar waren we nog geen stap verder. Ria zei *'Foert!'* en besloot het risico dan maar te nemen en te publiceren. De oplage is sowieso zeer klein. Het album is ook in Amerika goed verkocht, maar tot nu toe hebben we nog geen enkele reactie gehad.

Hoe ben je zo'n jazzfanaat geworden?

Dat komt door de jazzplaten van een oom van mijn vader in Wallonië. Ik was toen zeven of acht jaar. Als ik het me goed herinner was het New-Orleans jazz en ik reageerde heel enthousiast op de beat, de blazers en de melodie. Op mijn zestiende ben ik echt de jazz gaan ontdekken, zoals de muziek van John Coltrane, voor mij dè jazzmuzikant. In zijn muziek kan ik me helemaal verliezen. Het is pure, onversneden emotie en *'that's what jazz should be all about'*.

In het korte verhaal *Renaissance* stel je de vraag *'Why wasn't I there when the jazz age started?'* Wat zou je gedaan hebben als je er toen wèl bij was geweest?

Goh... dat is moeilijk. Waarschijnlijk zou ik wel in één of andere club op een contrabas tokkelen. Of proberen met één van mijn helden samen te spelen, gesteld dat ik daar het nodige talent voor zou hebben, natuurlijk. Misschien zou ik ook tekenen, maar muziek spelen zou ik zeker doen.

MONK TOO...
DING TWO NOTES OUT OF THE CHORD
NEXT TIME THREE FROM THE SAME CHORD SOMETIMES TEN SOMETIMES ONE; UNISONO
AND STILL CREATING A BACKGROUND BEHIND A SOLO... HE'D JUST SIT TWENTY MINUTES ALONE AT A PIANO AND PLAYED YOU A SYMPHONY! HE'S AN IMPROVISATIONAL GENIUS
MONEY JUNGLE
DUKE ELLINGTON
CHARLIE MINGUS
MAX ROACH

RECHTS - Fragment uit het verhaal *A Duke Named Ellington*, uit *Snapshots*.

BOVEN - Zeefdruk, 2005.

RECHTS - 'Ruwe tekening van Jack, hoofdfiguur van *The Denim Situation*, een korte strip die ik in opdracht van Jack & Jones maakte. De strip werd als advertentie afgedrukt in meerdere tijdschriften waaronder het inmiddels helaas ter ziele gegane Deng.'

Miles Davis of Duke Ellington waren in die tijd ook maar gewoon 'gasten' die in een club speelden. Pas achteraf zijn ze uitgegroeid tot mythes. Maar het moet natuurlijk fantastisch geweest zijn ze in die tijd te kunnen meemaken.
Ooit heb ik in een café in New York de zoon van Coltrane zien optreden. Natuurlijk leken zijn stijl en muziek op die van zijn vader. Dat was een heel aangename ervaring, vooral omdat het óók nog in New York was. Zo kon ik me tenminste een beetje een idee vormen hoe het moet geweest zijn de echte Coltrane of Miles te zien spelen. Ik ben nogal melancholisch en nostalgisch ingesteld. Ik heb niet veel nodig om weg te dromen... *(lacht)*.

Heel veel grote namen uit de strip werken in nogal hard zwart/wit. Ik denk aan Hugo Pratt, Didier Comes of José Muñoz. Jij werkt met heel zachte tonen, nuances van bruin en grijs. Iemand noemde het een 'unieke waterverfstijl'.
Ik ben wel fan van de tekenaars die je noemt. Ooit ben ik begonnen met die techniek in gewassen inkt en dat is me zo goed bevallen dat ik ze nog steeds hanteer. Het laat zich ook niet zomaar voorspellen. Ik vermoed dat ik ooit wel eens iets in kleur zal maken. Ik heb nu ook een computer, maar het gevoel dat je krijgt als je met penseel en inkt werkt kan nooit vervangen worden, ook al kan je met een tekenpad aardig in de buurt van dat gevoel komen.

In *Yume* krijgt het rood een belangrijke rol toegewezen. Waarom?
De cover van *Louis Armstrong* is in rood, zwart en wit. Dat zijn mijn favoriete kleuren. Rood is heel sterk en expressief. Voor mij is rood ook de kleur van de liefde en de passie. Bovendien contrasteert het heel mooi met zwart. Ik werk er graag mee.
Voor *Yume* heb ik rood gebruikt in de droomscène. Ook in de volgende delen zal de rode kleur terugkomen. Oorspronkelijk zou *Yume* twee delen omvatten, maar ik had te veel te vertellen om het in twee delen gezegd te krijgen, vandaar de noodzaak van een derde deel.

Hoe is het idee voor *Yume* ontstaan?
Het leek me leuk om een vrouw als hoofdpersonage te gebruiken. Ik ben ook wild van Japan en dol op gangsterfilms. Zeker die hele oude als *Angels with Dirty Faces*, al hou ik ook van Quentin Tarantino. Bovendien wilde ik wel eens iets anders doen dan een jazzstrip. Dat alles samen leverde *Yume* op.
Veel Japanse dingen trekken mij aan. Ik ben gek op de films van Akira Kurosawa en op de oude Japanse prentkunst. Ook Frank Miller is daar erg door beïnvloed, dat zie je meteen... Die typische hoekige lijnvoering van die prenten is heel modern voor die tijd.
Ik ben gewoon gek op zowel het oude als het moderne Japan. Het is een prachtige cultuur. En wat me enorm boeit is dat contrast tussen het schone, het zen en aan de andere kant de totale chaos.

Yume betekent 'droom' in het Japans. Heb je de naam ook om die reden gekozen of louter omdat hij mooi klinkt?
Het idee was om iets met dromen te doen. Ik heb het Japanse woord voor droom opgezocht en ik vond het nog goed klinken ook. Voor de figuur van Yume's zus wilde ik een gelijkwaardige, goed in het gehoor liggende naam en dat werd Yuki, wat 'sneeuw' betekent. Yume en Yuki, dat past goed samen.
Het idee voor *Louis Armstrong* kreeg ik ook in een droom. Na het lezen van zijn biografie heb ik over hem gedroomd. Ik moest er toen wel een strip van maken. Ik droom graag. Niks leuker dan een droom hebben en die dan op te schrijven om achteraf als inspiratie voor een strip te gebruiken.

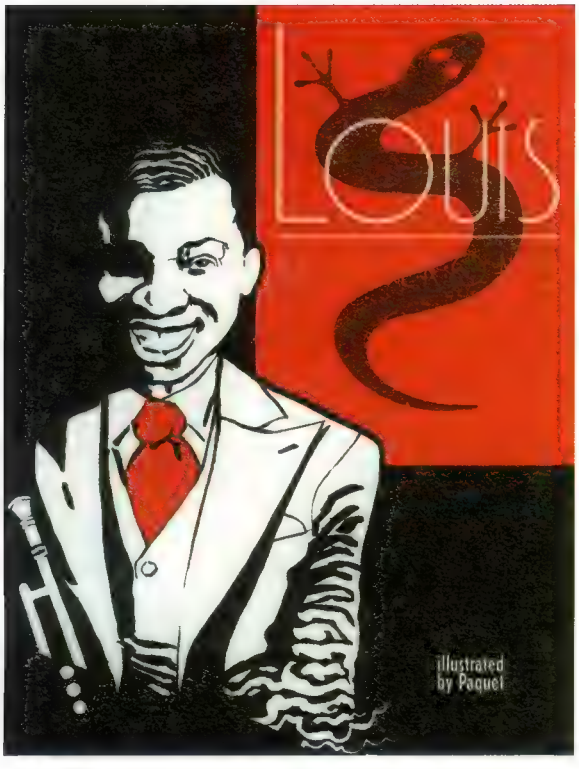

De 10 favoriete jazzplaten van Philip Paquet

1. A Love Supreme - John Coltrane
2. My Funny Valentine - Miles Davis
3. Sunday at the Village Vanguard - Bill Evans Trio
4. The Sidewinder - Lee Morgan
5. Headhunters - Herbie Hancock
6. State of Tenor - Joe Henderson
7. This One's for Blanton - Duke Ellington and Ray Brown
8. Money Jungle - Duke Ellington, Charles Mingus, Max Roach Trio
9. Jaco Pastorius - Jaco Pastorius
10. Moanin' - Art Blakey and the Jazz Messengers

LINKS - Omslag van *Louis Armstrong.*

Ik heb gelezen dat je je voor het tweede deel van *Yume*, dat in Japan speelt, ter plekke wilde gaan documenteren.
Ik heb een werkbeurs aangevraagd, maar die niet gekregen. Nu heb ik me gedocumenteerd via het internet en via Japanse kennissen. Zo kom je natuurlijk ook al een heel eind. Maar ik ben vast van plan er ooit naartoe te gaan. Ik vraag me af of iemand als Marc Michetz ooit in Japan geweest is. Zijn tekeningen zijn zo ontzettend goed. Alle details kloppen gewoon. Wat mij betreft behoort hij tot de absolute top in België.

Ben je beïnvloed door andere striptekenaars die Japan als onderwerp gebruiken?
Ik ben opgegroeid met strips als *Guust Flater* en *Rik Ringers*, maar echt fan werd ik toen *Kogaratsu* in het weekblad *Robbedoes* verscheen. Daar was ik meteen helemaal wild van.
De film *Lost in Translation* vond ik heel leuk. Hij gaat niet specifiek over Japan, maar wel over het gevoel dat dit land bij iemand kan oproepen om daar totaal verloren te zitten. Ik denk dat Japan zo wel kan overkomen. Een paar jaar geleden heb ik geprobeerd om Japans te leren, maar na een half jaar heb ik er de brui aan gegeven. Ik vond het wel leuk, maar je moest er elke dag mee bezig zijn en dat kon ik niet opbrengen.
Een Japanse kennis vertelde me trouwens dat er in *Yume* heel wat fouten zitten, ook schrijffouten, maar ze heeft niet gezegd welke. Dat wil ik een volgende keer absoluut vermijden.

Je bent gefascineerd door verhalen over 'moraal en nobele schurken'. Wat versta je daar onder?
Ik hoop altijd dat er naast het slechte ook iets goeds in elk mens zit. Ik hou van verhalen waar de gedoodverfde slechterik aan het einde een ommezwaai beleeft en toch nog op het goede spoor komt. Bij Darth Vader uit *Star Wars* zie je dat. Hij is een echte slechterik, maar uiteindelijk kiest hij toch de goeie kant. De films van Kurosawa worden ook bevolkt met figuren waar je wel mee sympathiseert, maar die daarnaast ook ongelooflijke klootzakken kunnen zijn. Dat boeit me. In het vervolg van *Yume* zit ook zo'n draai: een personage waarvan je het allerminst verwacht die plots voor de andere kant kiest.

***Yume* is heel filmisch opgebouwd. Je laat een gevechtsscène onderbreken door een flashback. Of je gebruikt een geluidseffect als Shintaro voor het eerst verschijnt.**
Ik probeer om wat in mijn hoofd zit op papier te zetten. In mijn hoofd beweegt alles, net als een storyboard. Nog meer dan door strips ben ik door films beïnvloed. Van George Lucas tot de *Nouvelle Vague* van Truffaut. *(Lachend:)* Het zou fijn zijn om zelf een film te maken maar het is niet iets dat ik koste wat kost wil nastreven. Ik denk dat ik me eerst nog als tekenaar moet ontwikkelen. Theaterregisseur Wayn Traub heeft mij gevraagd om het storyboard en de locatieschetsen te tekenen voor een film. Het verhaal speelt zich af in Parijs en in Italië. Dat zou heerlijk zijn om ter plekke te kunnen tekenen, maar of het er dit jaar nog van komt weet ik niet. Traub is bezig met het herschrijven van het verhaal en het hangt ervan af wanneer hij dat afgerond heeft.

ONDER - Fragment van de eerste droomscène uit *Yume.*

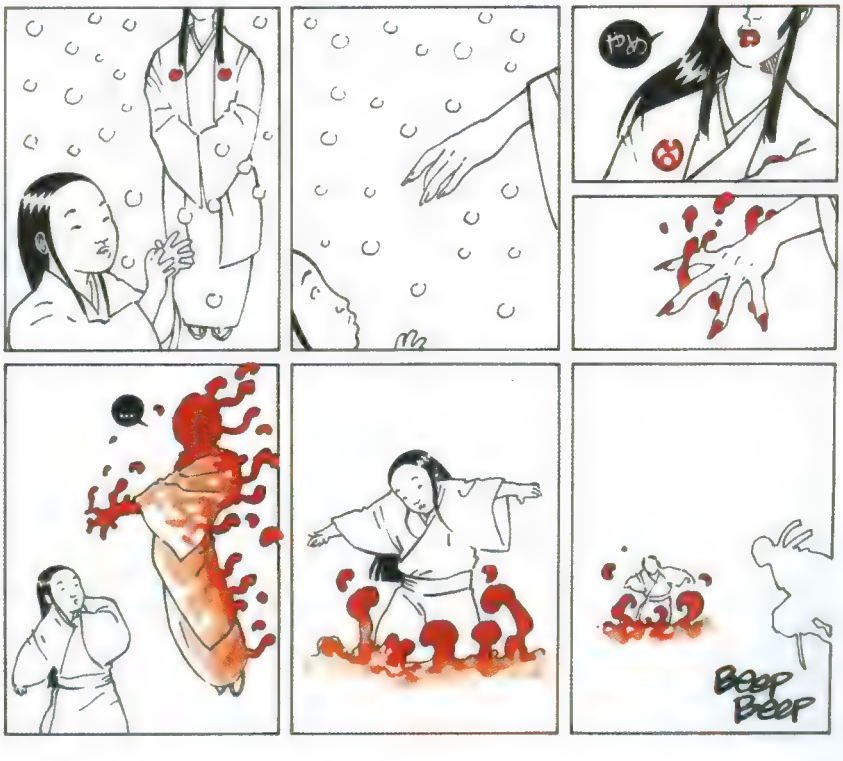

BOVEN - **Plaatje uit een vechtscène in Yume. 'De Grote Finale', aldus Philip Paquet.**

RECHTS - **Illustratie voor het omslag en de titelpagina van Yume.**

Kan je iets vertellen over je manier van werken?
Eerst schrijf ik de grote lijnen uit. Daarna maak ik een soort *cut-out* van de verschillende scènes waarbij ik kijk waar welke figuur komt te staan. Ik knutsel een beetje aan de dialogen en meestal verander ik nog heel wat terwijl ik al aan het tekenen ben. Soms sneuvelt er dan een complete scène of komt er een nieuwe bij. Sommige dingen werken in je hoofd, maar blijken totaal niet te werken op papier. Een verhaal mag meteen duidelijk zijn, maar ik hou er wel van als je als lezer wat moeite moet doen om iets te begrijpen. Ik vind het ook prettig om een verhaal in elkaar te steken dat een beetje een puzzel is.

Die onderbrekingen en flashbacks doen heel erg aan Tarantino denken...
Het verhaal was eerst lineair uitgeschreven. Daarna ben ik begonnen met puzzelen en na te denken hoe ik de spanning kon opbouwen. Mijn vloer lag vol papieren met daarop alle scènes en ik had me al suf gepiekerd over hoe het nu verder moest. Ik had al allerlei scènes van plaats verwisseld maar ik kwam er niet uit. Een goede vriend van me kwam met een suggestie en – KLIK – de puzzel paste. Alle lijnen bleken plotsklaps samen te komen.
Striptekenen is wel een eenzame job, maar het is prettig je tekeningen te laten toetsen door mensen die je kent. Gelukkig heb ik goeie creatieve vrienden die een positieve inbreng op mijn werk hebben. Ze durven het mij ook zeggen als iets echt 'shit' is. Vroeger vroeg ik mijn lief als eens om raad, maar het is makkelijker mensen aan te spreken waar je geen liefdesrelatie mee hebt.

Je hebt ook al te kennen gegeven dat je graag stijlen wil mengen, zoals Dave McKean doet.
Ik weet dat ik iets fotografisch kan doen als ik me er op toeleg. Ik denk dat McKean dat ontzettend snel doet en mij boeit dat ook. Mijn tekentalent heb ik van mijn moeder. Die kon een foto echt perfect natekenen. Maar ze mocht niet naar de kunstacademie van mijn grootvader, want in die tijd was dat voor meisjes *simply not done*.
Ik hou van verschillende stijlen maar anderzijds heb ik zoiets als de Japanners: hoe minder lijnen, hoe beter. Emmanuel Guibert is daar heel sterk in. Zijn tekeningen lijken vaak kinderachtig, maar ze zitten vol gevoel.

Heb je een stripopleiding gevolgd?
Nee. Tijdens mijn middelbare school heb ik nog een jaartje

schilderkunst gestudeerd in Brussel. Daarna ben ik met school gestopt. Ik heb nog les gekregen van Gal (pseudoniem van de Brusselse illustrator Gerard Alsteens. Red.). Hij gaf modeltekenen. Een man van weinig woorden, die wel goeie hints kon geven. Aan zijn lessen heb ik zeker iets gehad. Hij was trouwens de enige leerkracht waarmee ik kon opschieten. Ik volgde schilderkunst omdat het me wel aansprak, maar na een jaar werd ik beleefd verzocht niet meer terug te komen... *(lacht)*

ONDER - **'Tekening van het toekomstige Park Spoor Noord in Antwerpen. Bedoeling was om het architectenplan om te zetten naar 'mensentaal', in samenwerking met de grafische vormgevers Jo Adriaens en Stijn Wens.'**

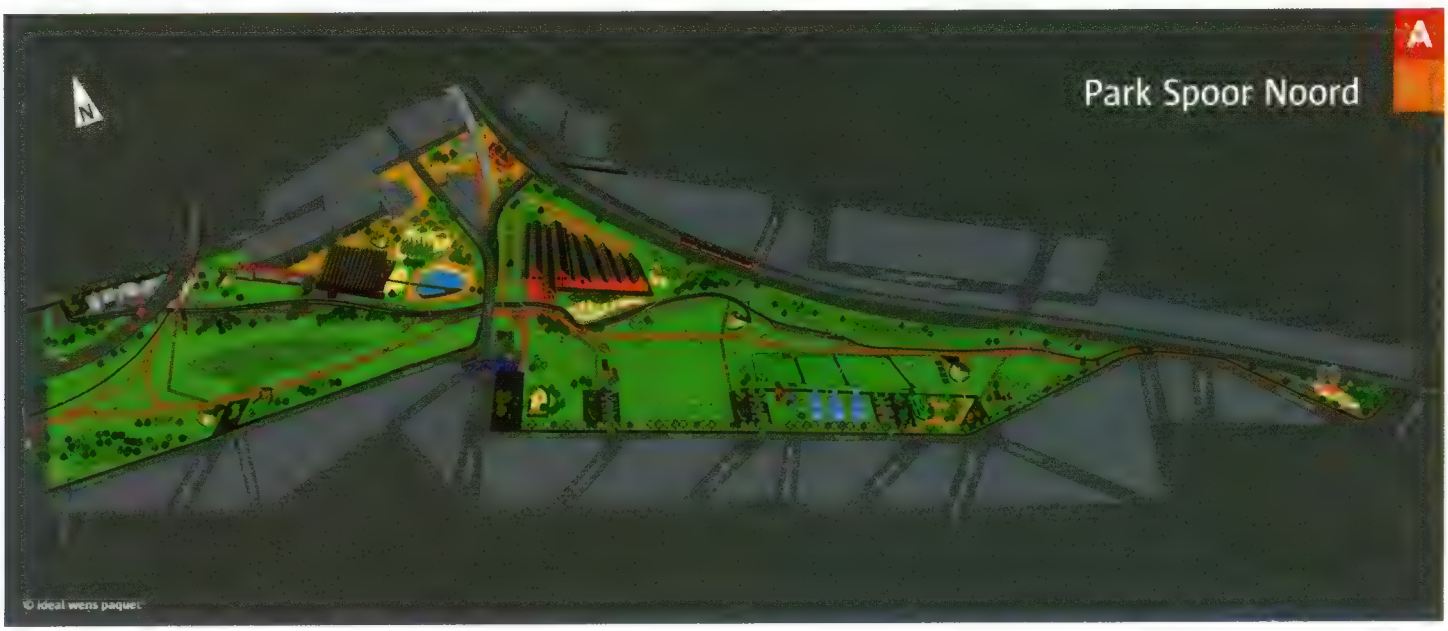

Je zou denken dat muziektijdschriften staan te dringen om een goede illustrator binnen te halen. Is dat zo?
Ik heb voor het muziektijdschrift *Plastics* getekend en ik heb onlangs gesolliciteerd als illustrator bij *Vrij Nederland*. Ik zou dringend wat meer werk moeten maken van solliciteren. Een tijdje geleden heb ik dat wel gedaan, maar ik denk dat ik toen grafisch nog niet sterk genoeg was.
Ik doe van alles. Ik schilder graag, maar de laatste tijd kom ik daar niet meer aan toe. Dat zou ik terug meer willen doen, want schilderen doe ik louter voor mijn plezier. Dat kan ik zonder druk doen. Ik illustreer ook schoolboeken en educatieve projecten. Ik ben altijd aan het tekenen. Elke lijn die ik trek is 'op naar de volgende'.
Reclamewerk hoort daar ook bij: brood op de plank. Tot nu toe heb ik nog geen enkele opdracht hoeven aan te nemen waar ik niet achter sta. Ik hoop natuurlijk ooit een strip te maken die veel zal verkopen. Totnutoe is het striptekenen voor mij een beetje een speeltuin en ik hoop dat dat ook zo zal blijven. De oplage van *Yume* is erg klein.

Wat mogen we in de nabije toekomst van je verwachten?
Het tweede deel van *Yume* is gepland voor oktober van dit jaar en het derde volgt in de loop van 2007. Bij uitgeverij Nocturne komt er een boekje in de reeks *BD Jazz* over Jerry Roll Morton. Het is een kort verhaal van Stéphane Daniel, een Frans schrijver die in Antwerpen woont en door mij geïllustreerd. Daar ben ik zeer tevreden over.
En mogelijk verschijnt dit jaar ook nog een boekje op klein formaat bij Bries. Maar eerst *Yume* afmaken en dan zien we wel weer verder.

jean.marie.mievis@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → STRIJD]

In tijden van korte lontjes ontbrandt de strijd gemakkelijk. Alsof dit voorjaar iedereen uit de winterslaap is ontwaakt met een houweel in de klauwen. Het hakt er vrolijk op los in stripland.
Eerst wordt de lieve, cynische strip *Sigmund* aangevallen door één of andere advocaat. *De Volkskrant* en tekenaar Peter de Wit zien een heuse rechtszaak aangekondigd omdat Sigmund als strip-psychiater kennelijk iets heeft gezegd waar een hele volksstam aanstoot aan neemt. Waar je je al niet druk om kunt maken. Ga toch zwemmen, advocaatje. Vrijheid van meningsuiting staat ook in uw wetboek.
Vervolgens vliegen Marc Verhaegen en erfgename Helena Vandersteen elkaar nog steeds aan, over Marcs ontslag bij de studio. Dramatisch meldt Marc ons zijn gevechtshandelingen.
'Ik heb tegen een mastodont gevochten, ben zelfs geïntimideerd, maar ben nu vooral gelukkig dat bewezen werd dat mijn ontslag onrechtmatig verlopen is.'
Ja, dat had iedereen al door in de stripwereld. Daar hoef je geen Sigmund voor te raadplegen. Marc wil kennelijk de strijd winnen. Hoewel de rechtbank hem slechts 7500 euri toekent in plaats van het gevraagde jaarloon is hij toch in jubelstemming.
'Voor mij is het een soort eerherstel. Ik denk dat Studio Vandersteen veel te ver is gegaan met hun misbruik van macht. Ze hebben alle wegen naar Standaard Uitgeverij voor mij platgebrand.'
Logisch. Die Uitgeverij leeft van *Suske en Wiske* en niet van Marc. Eén telefoontje van Helena zal wel voldoende zijn geweest om in Antwerpen de deuren van de uitgeverij voor Marc op slot te doen.
Beetje naïef, Marc. Geld speelt een vitale rol.
'De overwinning smaakt zoet', zegt hij desondanks.
In zijn strijd heeft hij zelf ook de nodige scherpe wapens gebruikt. Hij wordt namelijk veroordeeld voor het onterecht publiceren in *Algemeen Dagblad* van een plaatje uit *De formidabele fantast*.
'Inbreuk op het auteursrecht', luidt het vonnis.
Ook heeft hij Helena in *Vrij Nederland* als een zeug afgebeeld.
Nu ken ik Helena verder niet, maar de rechtbank vond het geen laster. Helena zou er spontaan een kort lontje van kunnen krijgen. Maar ze gaat vooralsnog niet in beroep.
Uiteraard had Vandersteen nog wel een andere aanklacht tegen Marc. Zijn Sanne lijkt teveel op hun Wiske.
En zo gaan die twee maar door met zeuren en zaniken. Ik stel voor dat die Marc nu aan het werk gaat, terwijl Studio Vandersteen nu gaat proberen dat *dreamteam* goede verhalen te laten maken.
Heerlijke strijd is echter gaande in *Het Parool*. Duizenden fans doen enthousiast mee. De Stripstrijd. Telkens twee tekenaars strijden ruim twee weken met hun strips om de gunst van de lezer. Creativiteit wordt tot op de bodem uitgedaagd. Waar krijg je elders zo'n geweldige publicatiekans? Positieve gevechten van mens tegen mens. Strip tegen strip. In korte tijd worden nieuwe karakters neergezet. Vermakelijke concepten zien het levenslicht. Verhaallijnen ontstaan spontaan.
Gevorderd tot de halve finale is het akelig spannend. Felle online-discussies tussen de fans van de striptekenaars die onderling dagelijks strijden met hun strip. Na de wekenlange nek-aan-nekrace in een voorronde hebben twee striptekenaars vrijwel evenveel stemmen. Ruim vijfduizend. Met een verschil van hooguit enkele tientallen.
Wie mag er doorgaan? De stemmende fans van beide partijen betichten elkaar van hackpraktijken. Van witrussische verkiezingsfraudes. De vakjury beslist uiteindelijk. Gelukkig maar. Geen tv-wedstrijdtoestanden waar het publiek al stemmend genept wordt. De beste gaat door.
De verliezer verlaat met een geweldige publicatiekick het toneel.
Ik hoop dat uitgevers goed meekijken met deze unieke talentenjacht. Als je al een winnaars-cd mag opnemen als je een tikkie beter zingt dan de gemiddelde kraai, dan moet het toch mogelijk zijn om jonge mensen met echte striptalenten aan de uitgave van een stripalbum te helpen. Wie biedt in deze strijd?

ben.bits@stripschrift.nl

Boy ten Hove
Een vergeten talent

DOOR ATE VAN DELDEN

Boy ten Hove (1909-1969) behoort tot een kleine kring van grootheden uit de vooroorlogse Nederlandse jazzscene. Niet als muzikant maar als liefhebber van die muziek. Hij verwierf bekendheid door zijn lezingen en geschriften, maar vooral door zijn schitterende karikaturen van jazzmuzikanten. Daarnaast maakte hij - als protestant! - naam als tekenaar van talloze illustraties en een aantal strips voor diverse katholieke tijdschriften. Na de Tweede Wereldoorlog gooide Ten Hove het over een andere boeg en begon hij een loopbaan in de reclame.

BOVEN - Boy ten Hove (late jaren dertig, Haarlem).

RECHTS - Tekening van een 'strutter', een uitgaanstype in de jazzkringen van de jaren dertig, *Algemeen Handelsblad*, 7 december 1935.

De jazztekeningen van Boy ten Hove werden zowel nationaal als internationaal gepubliceerd en soms zelfs gebruikt als reclamemiddel. De muzikanten zelf waardeerden ze hogelijk. Het Nederlandse kwartaaltijdschrift *Doctor Jazz*, waarin de huidige liefhebbers van klassieke jazz informatie vinden over hun muziek, publiceerde een keer een aantal van zijn karikaturen op een omslag. Dit wekte mijn belangstelling en ik legde een collectie van inmiddels ruim tweehonderd van deze tekeningen aan. Voornamelijk in de vorm van oude krantenknipsels, want originelen zijn nauwelijks bewaard gebleven. Die collectie is onlangs gepubliceerd bij uitgeverij Aprilis in het boek *Boy ten Hove's Caricatures - Drawings of Jazz Musicians 1935–1940* (ISBN 90-5994-124-1, €24,50, 400 pagina's, zwart/wit hk). Dit artikel is een verkorte weergave van de biografische schets die in het boek is opgenomen.

Vlissingen en Hengelo (1909–1929)

Barend ten Hove werd geboren op 7 maart 1909 in Vlissingen, als kind van gereformeerde ouders. De datum is te lezen in het trouwboekje van zijn ouders, heel mooi geschreven in een ambtelijk handschrift zoals toen gangbaar. Eveneens in Vlissingen werden een paar jaar later zijn zuster Wilhelmina Marina Gezina 'Mies' en zijn broer Albertus Johannes 'Ab' geboren, in 1911 en in 1914. Pas veel later werd Barend 'Boy' genoemd.

Al in Vlissingen had Ten Hove als jochie een meer dan normale belangstelling voor tekenen. Urenlang zat hij voor het huis tekenend op de dorpel. Barend was een jaar of zeven toen het gezin naar Hengelo verhuisde. Op school stonden zijn boeken vol met krabbels en hij maakte toen al zijn eerste karikaturen, natuurlijk van leraren. Het gereformeerde gezin ging trouw naar de kerk. Daar werd Barend eens geïnspireerd tot een prachtige illustratie van een ontploffende stoof. Ook fabriceerde hij een 'flipboekje': een serie tekeningen met kleine onderlinge verschillen op de hoeken van opvolgende pagina's. Als je dan die verschillende tekeningen snel tussen je duim en wijsvinger doorbladert, wordt beweging zichtbaar (een filmpje als het ware).

Pas later kreeg Ten Hove tekenles. Hij ging naar de HBS maar zijn schoolprestaties waren niet goed genoeg en in 1926 nam zijn vader hem van school. Vader Ten Hove werkte

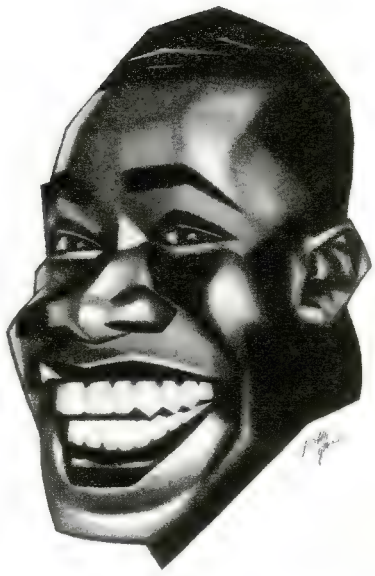

bij de Machinefabriek De Heemaf en wist zijn zoon een plaats op de tekenafdeling te bezorgen. Maar dat was niets voor een aankomend artiest die jarenlang vrij had getekend. Lijntekenen. Machines tekenen. Langs een liniaal met een tekenmachine. Het werd een mislukking! Barends ouders begrepen het en zijn vader ging op zoek naar een tekenleraar voor een ander soort tekenen. Hij vond een artistiek iemand met een gemakkelijkere levensstijl dan zijn eigen gezin. Ten Hove jr. vond het geweldig. Zo studeerde hij dus voor de acte L.O. Tekenen en slaagde hij binnen een jaar.

Amsterdam-Haarlem (1929–1948)

Op z'n twintigste verliet Ten Hove Hengelo. Hij ging naar Amsterdam waar hij werkte bij reclamebureau Gestetner op de Overtoom. 's Avonds studeerde hij aan de Kunstacademie voor de M.O.-acte. In de hoofdstad kwam Ten Hove in contact met jazzmuziek en ontmoette hij er zijn eerste vrouw, Riet Schlüter. Ze gaf hem de bijnaam 'Boy'. Na een paar jaar ging Barend uit Amsterdam weg, naar Haarlem, waarschijnlijk in 1931. Hij kreeg een baan bij *Panorama*, toen nog een echt familieblad. Uitgever ervan was De Spaarnestad, een katholiek bolwerk en dat speelde in die tijd een rol als je protestant was. Desondanks paste Ten Hove goed in het team van *Panorama*.

Zijn oudste zoon Jan (1936) mocht van kinds af aan op een hoge stoel naast hem zitten en vertelt: 'Altijd keek ik naar het wonder, het ontstaan van een prachtige tekening vanuit een wit vel papier. Het waren vaak tekeningen voor het omslag van *Panorama*, boekomslagen of stripverhalen – wat een fantasie had die man – tot karikaturen van, meestal, jazzmusici. Zo kan ik me de stripverhalen die hij maakte goed herinneren, misschien door zijn vriendschap met Frans Piët, de geestelijk vader van *Sjors van de Rebellenclub*. Ook de gezellige visites van de illustrator Eppo Doeve staan mij nog helder voor de geest.'

Zoon Jan wist op zijn vierde al dat ook hij tekenaar wilde worden. 'Bij ons thuis werd steevast het woord 'tekenaar' gebruikt. Wij woonden in een huis met voor- en achterkamer, gescheiden door een schuifdeur. De schuifdeur was meestal dicht en de voorkamer was het tekenbureau. Het tekenbord stond in de erker met links een oude slingergrammofoon, die later werd vervangen door een elektrische platenspeler. Dit was verboden gebied voor de kinderen, behalve voor mij. Mijn vader genoot van de interesse die ik voor het tekenen had en ik vond het gezellig daar bij hem te zitten en tevens de muziek te horen. Hier kreeg ik ook de eerste tekenaanwijzingen van hem. Tot op de dag van vandaag ben ik nog steeds freelance illustrator en heb links van mij de stereoapparatuur staan.'

Internationaal vermaard

Ten Hove tekende bij De Spaarnestad vooral voor *Panorama*, in die tijd een mooi geïllustreerd familieblad. Hij leverde eveneens bijdragen aan andere bladen. Voor *De Radiobode*, het Avro-programmablad, maakte hij vanaf 1937 tekeningen van politici, dirigenten, componisten, èn van jazzmuzikanten, waaronder enkele bijzonder fraaie karikaturen. Ten Hove tekende verder voor jeugdbladen, zoals *Okki*, *Doe Mee* en het

LINKSBOVEN - Een figuratieve Louis Armstrong uit het begin van Ten Hoves jazz-tekenloopbaan, *Algemeen Handelsblad*, 5 oktober 1935.
MIDDENBOVEN - Een karikaturale Armstrong uit het Engelse muziekblad *Rhythm*, 1936.
RECHTSBOVEN - Jazz-cornetspeler Bix Beiderbecke, *Algemeen Handelsblad*, 30 november 1935.
ONDER - Twee tekeningen uit *De Radiobode*, periode 1937-1938. Het linkerplaatje is getiteld *Die Abenteuer der Familie* (waarschijnlijk een radioprogramma uit die tijd). De illustratie verbeeldt een orkest bestaande uit personen in de vorm van muziekinstrumenten. Rechts ervan een tekening van The Kentucky Minstrels, een minstrel-groep waarbij de leden liedjes zongen, dansten, sketches opvoerden en grappen vertelden terwijl ze in een kring op het toneel zaten.

BOVEN - Twee covers voor *Okki* (Onze kleine katholieke illustratie).

RECHTSBOVEN - Voor het tijdschrift *Sjors* – toentertijd een bijlage van *Panorama* – tekende Ten Hove talloze omslagen.

RECHTS - Ten Hove publiceerde *Jan Klaas* zowel in *Okki* (1937) als in *Sjors* (1938).

JAN-KLAAS
WAT EEN PRACHTIGE APPELS!
HOE KOM IK BIJ DIE TAK? — WACHT IK HEB EEN IDEE
NU DE LUS MOOI OM DIE TAK GEWORPEN EN DAN EEN FLINKE RUK AAN HET TOUW, DAN VALLEN DIE VIJF APPELTJES ER VANZELF AF!
LIEVE HELP! IK HEB VEEL TE HARD AAN DAT TOUW GETROKKEN!

Weekblad voor de Roomsche Jeugd. Voor het nog jongere publiek bestond er *Het Kleuterblaadje*, waarvoor hij in 1937 de komische strip *Piet en Puk* bedacht. Deze jeugdbladen waren van katholieke origine en bijna allemaal opgezet door De Spaarnestad (*Doe Mee* behoorde bij uitgeverij De Jeugd). Het bekendst werd Ten Hove door het jeugdblad *Sjors*, waarvoor hij veel illustreerde. Bovendien publiceerde hij in *Sjors* de strip *Jan Klaas*. Hij behoorde met Frans Piët, die evenals Ten Hove in vaste dienst was bij De Spaarnestad, tot de eerste tekenaars van dit jeugdblad.

Al dit tekenwerk had geen artistieke pretentie, maar toch laten zijn illustraties in bij voorbeeld *Panorama* een duidelijke individuele stijl zien. Ze zijn stijlverwant aan zijn jazzkarikaturen uit dezelfde periode, alleen naturalistischer. Door die karikaturen van jazzmuzikanten verwierf Boy ten Hove internationale bekendheid. Enkele ervan stonden in het vooroorlogse Nederlandse jazzblad *De Jazzwereld*. De meeste verschenen echter in *Algemeen Handelsblad*, dat in de jaren voor de oorlog met twee edities per dag kwam. Bij het zaterdagse avondblad publiceerde de krant elke week een bijvoegsel met vaste en wisselende rubrieken. Vanaf oktober 1935 kwam er een jazzrubriek bij, geschreven door Henk Niesen jr., een bekende jazzschrijver uit de groep rond *De Jazzwereld*. Hij schreef onder het pseudoniem 'Swing Out' één of twee keer per maand zijn rubriek vol. De krant koos als illustratie voor het getekend portret, misschien omdat bruikbare foto's niet altijd voorhanden waren. Dit had meteen het voordeel dat de artikelen een herkenbaar gezicht kregen. De *Algemeen Handelsblad*-redactie kon voor het illustreren kiezen uit een groep vaardige illustratoren. Tot die groep behoorden – naast Ten Hove – Harmsen van Beek, F. van Bemmel, Hans Borrebach en Eppo Doeve. Maar aangezien Boy ten Hove deel uitmaakte van Henk Niesens vriendenkring lag het voor de hand dat hij ging zorgen voor de illustraties. Niesens eerste artikel was getiteld *Uit de geschiedenis der jazz* en Ten Hove's bijdrage bestond uit een portret van trompettist Louis Armstrong. Boven het artikel stond als kop nog een tekening van de hand van zijn collega F. van Bemmel, voor zover na te gaan de enige keer dat Ten Hove de eer moest delen. Zijn eerste portret van Armstrong was nog vrij naturalistisch, maar hij kreeg alle vrijheid om hiervan af te wijken en daardoor ontwikkelde Ten Hove een volledig eigen stijl. Af en toe schreef Henk Niessen over jazz voor het jeugdblad *Doe Mee* en hij illustreerde ook dan weer.

In het buitenland werd Ten Hoves werk hoger gewaardeerd. De Amerikaanse slagwerker Chick Webb had zijn door hem getekende karikatuur op zijn basdrum staan en het Engelse blad *Rhythm*, een kwalitatief hoogstaand muziektijdschrift, publiceerde zijn karikaturen gedurende de periode 1935-1939. De tekeningen verschenen hier niet als illustraties bij andermans artikelen maar als zelfstandige bijdragen, paginagroot op mooi papier.

WAT MANKEERT JOU!!!
KYK EERST MAAR ES NAAR JE ZELF!
KEES KOGEL
DE LACHSPIEGELS
DOOR Boy ten Hove.
ZEG, ZULLEN WE EENS NAAR DIE LACHSPIEGELTENT OP DE MARKT GAAN KYKEN — 'T MOET REUZE LEUK ZYN!!
DA'S GOED!- KOST GELOOF IK EEN DUBBEL TJE, HÈ?
LACHEN-BRU
TWEE KAARTJES ALSTU-BLIEFT!!
HA-HA-HA!!
HÈ?
DIT WAS HET, WAAR JAN ZO VAN SCHROK!
MAAR WAT KEES ZAG, WAS NIET MINDER ANGST-WEKKEND!!
IN DE VOLGENDE SPIEGEL LEEK JAN VEEL OP EEN HEEL LELYKEN OPERAZANGER — ALLEEN VÉÉL LELYKER!
MAAR KEES ZOU MET ZO'N PORTRET OOK GEEN SCHOONHEIDS-WEDSTRYD WINNEN!!
EN IN DEZE SPIEGEL CONSTATEERT JAN ZELFS, DAT ZYN HOOFD VAN ZYN LICHAAM SCHYNT GE-SCHEIDEN TE ZYN!!
NOU — HOE VOND JE 'T?
EH — HM — REUZE — MAAR IK GA EENS GAUW NAAR HUIS, WANT —
— IK BEN NIET EERDER GERUST, VOORDAT IK MEZELF WEER IN EEN ORDENTELYKE GEWONE SPIEGEL GEZIEN HEB!!

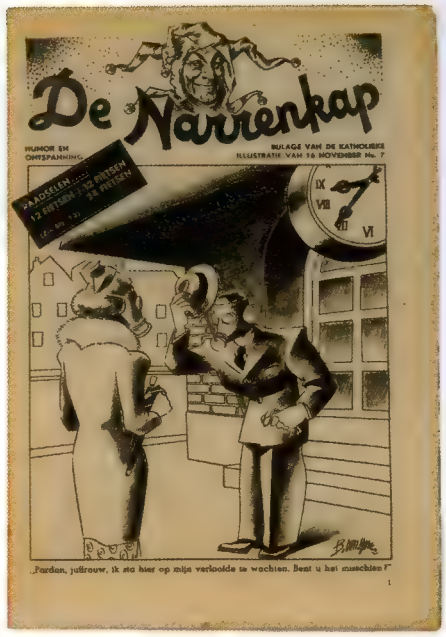
De Narrenkap
HUMOR EN ONTSPANNING
BIJLAGE VAN DE KATHOLIEKE ILLUSTRATIE VAN 16 NOVEMBER No. 7
PRIJSVRAAG
„Pardon, juffrouw, ik sta hier op zulja verlooide te wachten. Bent u het misschien?"

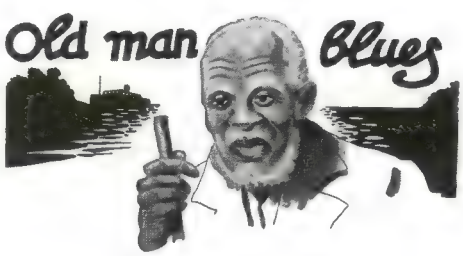

(Meer Nederlandse tekenaars hebben in de jaren dertig karikaturen van jazzmuzikanten getekend. Voorbeelden – met tussen haakjes vermelding van hun 'slachtoffers' – zijn Theo Kroeze (Louis Armstrong), M. Meerens, M. Stapel (Cab Calloway) en Bob Uschi (Freddy Johnson) en in België Peter de Greef (Peter Packay).)

Stijl en werk

Muzikanten zijn in de wereld van de karikatuur altijd een dankbaar object geweest, zowel binnen als buiten de wereld van de jazz. Toen Josephine Baker in 1925 met de Revue Nègre naar Parijs kwam verbonden twee tekenaars er hun naam aan. De decors waren ontworpen door de in Mexico geboren Miguel Covarrubias (1904-1957), die eerder karikaturen tekende voor het blad *Vanity Fair*. De in Nancy geboren tekenaar Paul Colin (1892-1985), eveneens een begaafd karikaturist, zorgde voor de affiche, die nog beroemder zou worden dan de revue zelf. Hij gebruikte er een tekening van Covarrubias voor uit *Vanity Fair*. Beide tekenaars bleven actief op het terrein van het portretteren van zwarte muzikanten. In 1927 publiceerde Covarrubias zijn *Negro Drawings* en Colin zijn *Le Tumulte Noir*, beide collecties van tekenin-

BOVEN - *Kees Kogel*, één van Ten Hoves eerste strips. Uit *Weekblaadje voor de Roomsche Jeugd*, 1935. Net als bij Frans Piëts *Sjors* naar voorbeeld van de Amerikaanse 'kid-strips' (*Smitty, Henry, Winny Winkle*).
RECHTSBOVEN - Cover voor *De Narrenkap*, een bijlage van de *Katholieke Illustratie*, maar dan gericht op volwassenen.
RECHTS - 'Saxofoon-tekening' uit *Doe Mee - Weekblad voor de jeugd*, 1941. De vier illustraties eronder komen uit *Algemeen Handelsblad*, 1937-1939.

RECHTS - Wekelijkse strip *Piet en Puk* voor *Het Kleuterblaadje*, 1937.

GEHEELRECHTS - Illustratie uit *De Narrenkap* (1939).

192. „Jongens, ik moet zeggen dat jullie goed op de machine passen. Als ik over een tijdje mijn vriend wilson spreek, zal ik een goed woordje voor jullie doen."

193. „Bent u dan een vriend van mijnheer Wilson ? Dat wisten wij natuurlijk niet. Dat veranderd de zaak."

194. „Mijnheer neemt ons, hoop ik niet kwalijk, dat we hem zo lieten schrikken. Maar wij hadden de opdracht, niemand bij de vliegmachine toe te laten "

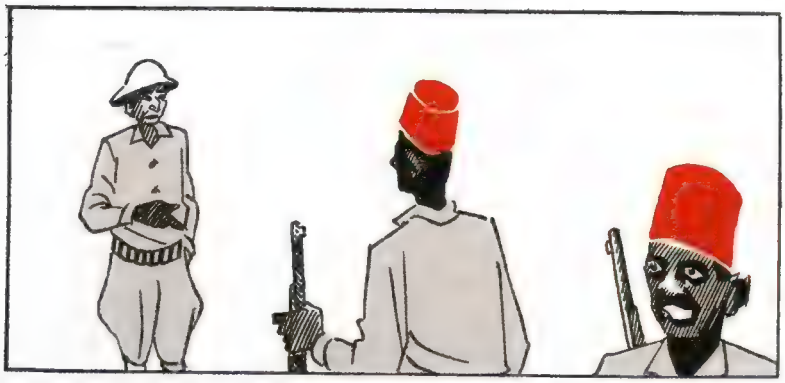

195. „Ik kom juist met een boodschap van mijn vriend Wilson. Hij blijft nog een paar weken bij den negerkoning met Piet en Puk. Maar ik moest een paar dringende zaken voor hem doen in Londen. Hij vroeg me, of ik met het vliegtuig naar Londen wilde gaan."

„Begrepen, mijnheer," zei de ene neger. „Wij zullen het vliegtuig voor u in orde maken."

196. „Dat gaat van een leien dakje dacht de vreemdeling. „Makkelijker dan ik had gedacht."

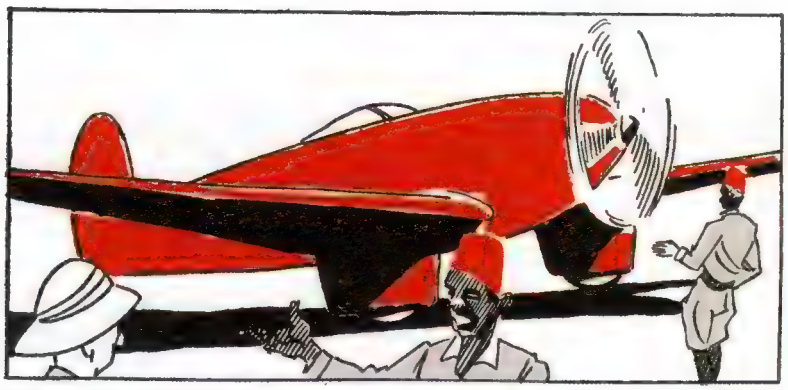

197. Intussen was de motor aan het draaien gebracht. Een der negers nodigde den man uit in het vliegtuig plaats te nemen.

„Het was niet nodig, dat jullie meegaan," zei hij. „Ik bestuur de machine zelf wel."

198. Terwijl hij dit zei klom hij op de vleugel en begaf zich door de openstaande duere in de cabine.

gen en karikaturen van zwarte artiesten. (Voorbeelden van het werk van Covarrubias zijn te vinden in *A Treasury Of The Blues*, een bundel van 67 blues-liedjes door W.C. Handy uit 1926 en in 1949 heruitgegeven. Eén van deze tekeningen staat ook in *Amerikaansche kunstindrukken - Amerikaanse reisverhalen* van *De Telegraaf*-journalist Louis Arntzenius uit 1927. Paul Colins *Le Tumulte Noir* is in 1998 heruitgegeven, met een nieuw voorwoord.)

Van de vele tekeningen die Ten Hove maakte zijn vrijwel geen originele exemplaren overgebleven. Dat betekent een verlies voor degenen die zijn techniek (hadden) willen bestuderen. De weinige originele tekeningen die resteren zijn alle ongeveer op A4-formaat. Meestal werden ze sterk verkleind voor publicatie.

Hij ondertekende niet alleen zijn tekenwerk met B. ten Hove maar tevens zijn artikelen en ingezonden brieven. Het gebruik van voornamen was in zijn tijd lang niet zo gebruikelijk als tegenwoordig.

Den Haag (1948-1969)

Na de oorlog is Ten Hove van zijn eerste vrouw gescheiden en bij De Spaarnestad weggegaan (als protestant was het lastig leven in een katholieke familie- en werkkring). Hij trouwde opnieuw en met zijn tweede vrouw Hanny van Beest is hij in Den Haag gaan wonen. Ten Hove ging werken bij een Haags reclamebureau. Zijn dochter Berti uit dit tweede huwelijk vertelt: 'Mijn vader werd benaderd door Hans Wandschneider, die hem en zijn werk goed kende. Wandschneider was een eigen reclamebureau begonnen, NPO in Den Haag. Mijn vader moest inmiddels voor twee gezinnen zorgen, dus nam dit aanbod aan. Hij was als freelance illustrator voor NPO werkzaam en verzekerd van een redelijk vast inkomen. Zijn liefde bleef wel liggen bij het maken van cartoons en strips, en het illustreren van boeken en dergelijke, waarin hij zijn fantasie kwijt kon, iets waar hij steeds minder tijd voor had. Vaak zei hij: 'Als de kinderen volwassen zijn en ik niet meer voor ze hoef te zorgen ga ik weer cartoons maken en illustreren'. Helaas overleed hij op zestigjarige leeftijd en is zijn droom dus niet verwezenlijkt.

Volgens zijn dochter was hij de favoriete tekenaar van Siebel Juweliers. Ten Hove bracht dan heel nonchalant een aantal dure juwelen in zijn broekzak (op de fiets!) mee naar huis. 'Mijn moeder had het dan niet meer, maar wij vergaapten ons aan al die dure sieraden.'

Barend 'Boy' Ten Hove is in 1969 in Den Haag gestorven op 25 mei, Pinksterzondag.

ate.van.delden@stripschrift.nl

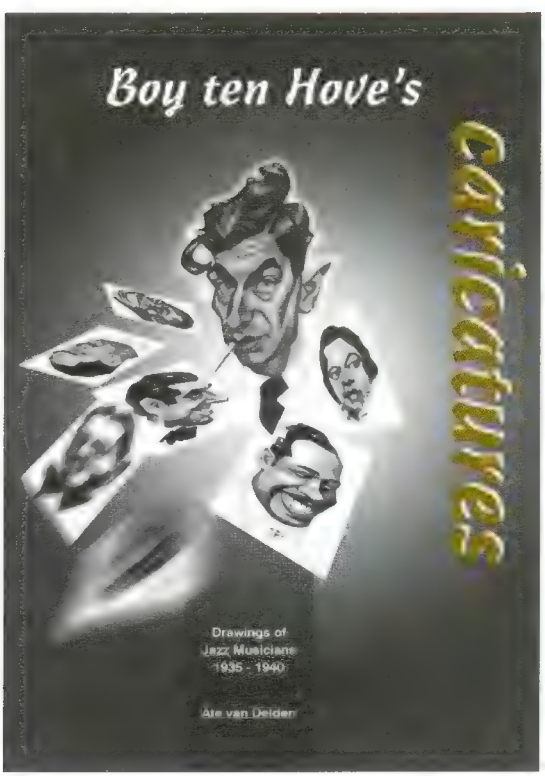

[MANON KOMT... ALS JESSICA]

Wij presenteren op 1 mei het nieuwste Jessica Blandy-*album. Uitgeverij Dupuis en stripspeciaalzaak Yabbadabbadoo nodigen u uit om ten overstaan van de auteurs Dufaux en Renaud een ontmoeting met Jessica Blandy te hebben.*

Op de omslag van de uitnodigingskaart stond een tekening van Jessica.

Leuk!, dacht ik, daar ga ik heen. Ik vind Jess wel gaaf. Ze probeert altijd het hoofd koel te houden. Ik niet. Zal ik eens even bellen met Rick van de speciaalzaak? Het was al weer een tijd geleden dat ik hem had achtergelaten op een hotelkamer in Parijs.

'Manon, schat, wat ben ik blij dat je belt! Ik zit gigantisch omhoog.'

Rick klonk inderdaad wanhopig.

'Op het laatste moment heeft mijn ingehuurde Jessica van het castingbureau afgezegd. Nadat ze haar haar in de blondering gooide, werd het acuut oranje en ze scheurde uit maatje 36 toen ze zich in een latex broek hees. Ze zou een beetje flirtend rond moeten lopen met drankjes en hapjes en wat kreten uit haar albums lozen. Manon, wat moet ik nu? Help je me? Renaud en Dufaux zijn er ook! Knip je haar een beetje af, kleed je zo sexy mogelijk, *show your erotic attitude en be cool!* Manon? Hallo? Manon...?'

Toen ik wat snelzout had genomen en weer tot mijn positieven was gekomen, besloot ik Rick te helpen. Ik had nog een prachtige lange zwarte jurk hangen met een superlaag decolleté. Zwarte kousen en stilettohakken. En kijk eens: een rode shawl. Maar mijn haar afknippen ging te ver. Ik kon toch ook een pruik opzetten. *Why not?* Even kijken bij Dorita's hairboetiek. De pruik stond geweldig, nu die *erotic attitude* nog oefenen.

Eind van de middag liep ik *stylish* op mijn naaldhakken naar Yabbadabbadoo vlakbij het Spui in Amsterdam. Tas onder de arm. Kousen thuis gelaten.

Het was de eerste mei en een stralende dag. De shawl zwierde om mijn nek. Als ik in godsnaam maar niet onderuit ga wanneer ik een rondje wijn serveer, dacht ik opeens en werd wat benauwd.

Het was al vrij druk. Rick stormde op me af: 'Jessy, je bent er! Geweldig.'

Het hart van Jessy bonkte in haar keel maar ze bleef *cool*. Plots liep er een ferme kerel op haar af.

'Ik ben één van uw grootste bewonderaars, miss Blandy! Ik heb genoten van uw laatste boek, die maffiageschiedenis, wat een waarheid... werkelijk.'

'Dank u, zonder wroeging, zonder spijt geschreven overigens. Excuseert u mij even.'

Ik moest een borrel hebben! *So far so good*, zuchtte ik na mijn eerste wijntje.

'Miss Blandy, wat een eer u te ontmoeten!' Jezus, nog zo'n debiel. Maar ik begon er ook wel lol in te krijgen. Braaf liep ik met stukjes kaas en witte wijn rond.

'Blandy! Ik wil je spreken. Je hebt toch wel even tijd? Zegt de naam Konobo je iets?'

Had elke gast een ballonnetje tekst uit de reeks meegekregen? Hoe bizar!

Ik begon te twijfelen aan mijn eigen identiteit. Miss Blandy had kromme tenen van de knellende pumps. Toen kreeg ik C. in het vizier, mijn ex waarmee ik al maanden niet meer on *speaking terms* was. Snel een dubbele brandewijn.

Ik realiseerde me nog dat het helemaal mis ging...

'Trouble in Paradise!', riep ik luidkeels en werd nog net op tijd opgevangen door Dufaux.

'Jessy... Manon... Jessy... gaat het?'

Een bezorgde Rick boog zich over me heen. Eigenlijk ging het best goed. Jessica Brandy deed echt niet onder voor Jessica Blandy. Dat moest er nog bijkomen, zeg.

'Wil je naar huis?', vroeg Rick.

Ja, dacht ik.

Naar het huis van Dr. Zack. En als ik morgen wakker word dan wil ik gewoon weer mezelf zijn.

Nou ja... laat dat 'gewoon' maar weg. Want wanneer ben ik ooit mezelf?

manon.albers@stripschrift.nl

MANON ALBERS HOUDT WEL VAN EEN FEESTJE. VOOR STRIPSCHRIFT GAAT ZE REGELMATIG OP BEZOEK VOOR HAAR NATJE EN HAAR DROOGJE. MAAR OOK DE SERIEUZERE KANTEN VAN DE STRIPWERELD KOMEN AAN BOD. UITNODIGINGEN WORDEN OP PRIJS GESTELD, MAAR ZONDER KOMT ZE OOK WEL BINNEN. ZEKER WETEN!

Worden de Stripdagen Haarlem de grote doorbraak van tekencollectief Lamelos? Het lijkt erop. Ze ontwierpen de festivalsite en het traditionele stripbier, maar bouwen ook aan een rijdende festivalboot. 'Kaasheld is geen Spongebob!'

Lamelos Stampei tijdens Stripdagen Haarlem

DOOR JEROEN MIRCK

FOTO DAVID GALJAARD

BOVEN - **Omslag van het tweede *Kaasheld*-album.**

RECHTSBOVEN - **Het Lamelos-team als jaren-vijftigmonsters.**

RECHTS - **Pagina uit *Kaasheld 1*.**

ERNAAST - **Zelfportret van Lamelos als piraten.**

GEHEEL RECHTS - **Een veel te ambitieuze schets van de bootkar voor Haarlem, door Jeroen Funke.**

Lamelos, dat zijn Aleks Deurloo, Jeroen Funke en de broers Sam en Boris Peeters. Aanvankelijk begonnen met Lamelos-bundeltjes in eigen beheer, maar inmiddels ook aangesloten bij een Echte Uitgever (Silvester) en een Echte Agent (Comic House). Het album Kaasheld *was vorig jaar de* camp*-hit van de stripwereld.* Stripschrift *sprak met 'Lamelosser' Sam Peeters.*

Hoe was het om het ontwerp voor de festivalwebsite te maken?
Leuk! De vorige keer had Barbara Stok de site ontworpen, met een heel rustig design. Waarschijnlijk wilde de organisatie nu toch weer iets heel anders. Bij ons weet je meestal totaal niet wat je krijgt, maar het is in ieder geval allesbehalve rustig.

Die vikingen in jullie Stripdagen-ontwerp snap ik wel, maar waarom dat leesplankje?
Organisator Joost Pollmann vroeg ons om iets te doen met twee thema's die op het festival aan bod komen: Scandinavië en educatie. Al brainstormend kwamen we toen op vikingen en dat leesplankje.

Hebben jullie iets met Scandinavische strips?
Olle Berg vind ik zelf wel prettig. En Jason is echt geniaal, met die tekstloze strips over zo'n hond. Dat is een Fin, geloof ik. Nee, een Noor.

Het stripbier brouwen was natuurlijk een lekkere bijkomstigheid.
Dat was dus niet vanzelfsprekend. Toen Mark Retera een aantal jaar geleden dat bier mocht doen, had Erik Kriek het webdesign ontworpen. Wij hebben gezegd dat we alleen de site wilden ontwerpen als we ook het bier mochten maken. Het is toch super als mensen straks op de Stripdagen allemaal jouw bier drinken?

Klopt het gerucht dat jullie poepbier wilden laten brouwen?
Tuurlijk niet. Als je zo'n kans krijgt, ga je toch bier maken dat je zelf lekker vindt? Vorig jaar had Barbara Stok chocoladebier laten brouwen, maar dat was gewoon niet te zuipen. Dat hebben wij dit jaar dus eens heel anders aangepakt.

Wat voor bier is het geworden?
Een verraderlijk bier dat heel lekker wegdrinkt, maar waar je stiekem hartstikke dronken van wordt. Behoorlijk zwaar bier dus, maar zonder dat dat opvalt. Je stopt dus niet na één

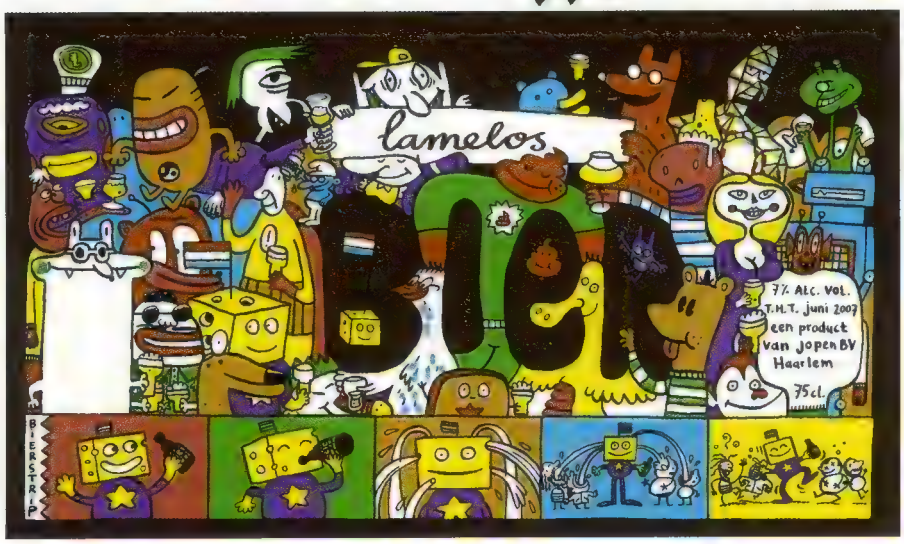

biertje, zoals bij veel andere zware bieren, maar bestelt er snel nog even eentje bij. Echt feestbier dus.

Exposeren jullie ook in Haarlem?
De week voor Haarlem hangen we in de Amsterdamse stripwinkel Lambiek, waar ook ons tweede boek van *Kaasheld* wordt gepresenteerd. In Haarlem zelf doen we mee aan de 'Blowjob-selectie', die in de Nieuwe Vide te zien is. Dat is een lekker gekke groepsexpositie, georganiseerd door twee oud-klasgenoten van de Kunstacademie Kampen: Schwantz en Trik.

Dus niemand kan om jullie heen in Haarlem?
Nee, we gaan voor flink wat stampei zorgen. Sterker nog: we bouwen momenteel aan een rijdende vikingboot waarmee we door de stad gaan rijden.

Vindt de Haarlemse oom agent dat zomaar goed?
Geen idee, maar we gaan het gewoon doen. Wij zijn van het schreeuwerige soort. Als je dat vanachter een kraampje doet, schrikt dat mensen af. Zo'n boot die door de straten rijdt, trekt mensen juist aan.

Kunnen jullie een beetje rondkomen van dat gekke tekenwerk van jullie?
Dat gaat heel redelijk. Via Comic House krijgen we soms ook zakelijke klussen die heel goed betalen. De leukste klus was voor Prorail: we hebben een treinpak gemaakt waar we met z'n drieën inkonden. Daarmee gingen we scholen af, om daar armpje te gaan drukken met de kinderen. Prorail wilde daarmee wijzen op het gevaar van spelen en rondhangen bij het spoor. 'De trein is altijd sterker', zo luidt de boodschap. Wij mochten die kinderen dus ook niet laten winnen met armpje drukken! We hebben heel wat blauwe plekken veroorzaakt. Sommige kinderen haatten ons echt.

Hoe gaat het eigenlijk met *Kaasheld*?
Het tweede boek draagt de titel *Kaasheld & Poephoofd*, want Poephoofd lijkt zo langzamerhand populairder te worden dan Kaasheld. Dat komt ons ook niet zo slecht uit, want het leidt een beetje af van die eindeloze vragen of wij ons kaasfiguurtje hebben afgekeken van Spongebob Squarepants. Dat is helemaal niet zo, maar toch krijgen we die vraag elke dag weer. Sterker nog: toen wij met *Kaasheld* begonnen, was Spongebob nog helemaal niet op de Nederlandse televisie te zien. Het is gewoon dom toeval. Het is allebei absurd en melig, maar op totaal verschillende manier.

jeroen.mirck@stripschrift.nl

LINKSBOVEN – **Bierlabel voor het stripbier.**

BOVEN – **Affiche voor Stripdagen Haarlem 2006.**

ONDER – **Het nu al beruchte treinpak.**

Vlad de spietser
Luchtkastelen bouwen

DOOR RIK SANDERS

BOVEN - Signeerschets van Vlad de Spietser.

In een Brussels hotel vlakbij het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal ontvangen vader en zoon Huppen de ganse dag door het journaille om te praten over het eerste deel van het drieluik over Dracula. *Vlad de Spietser* heet het album en het gaat nu eens niet over die bloedzuigende kasteelheer - het romanpersonage van Bram Stoker - maar over een Walachijse prins uit het begin van de 15e eeuw die zijn bijnaam verdiende aan zijn wreedheid.

Familieproductie

'Dany opperde een jaar of vier geleden het idee van een *Dracula*-cyclus', vertelt Yves H. 'Een interessant plan, maar het zou me toen teveel tijd hebben gekost. Tijd die ik hard nodig had om mijn loopbaan als stripauteur vorm te geven.' Het plan belandde in een la, maar dook een paar jaar later toch weer op. Dany wist Casterman zover te krijgen er een drieluik van te maken, geschreven door Yves H., met voor elk deel een andere tekenaar. Deel één schetst het leven van de echt bestaande Vlad (Hermann), het tweede deel handelt over het gekwelde leven van Bram Stoker (Séra), en in het slot draait het om de plaatsen in Transsylvanië waar de legendarische vampier geleefd zou hebben (Dany).

'Voor het eerste deel dacht ik voor het tekenwerk gelijk aan mijn vader', zegt Yves H. 'Een middeleeuwse setting, een stevig verhaal: echt iets voor hem! Bovendien werk ik reeds met hem samen aan de middeleeuwen-saga *Schemerwoude*.' Wat Yves H. vooral beviel aan het eerste deel was dat het niet weer ging over Bram Stokers Dracula, maar juist over de historische persoon Vlad de Spietser. Saillant detail van deze 'familieproductie' is dat de vrouw van Yves H. uit Roemenië komt, het land waarbinnen Walachije en Transsylvanië tegenwoordig vallen.

De jonge Huppen bezocht Roemenië herhaaldelijk. Het viel hem op dat de gemiddelde Roemeen nog wel enige notie heeft dat Vlad een lokale 'held' is, maar van de ware geschiedenis niets afweet. Vlad Dracula voerde in de laat-Middeleeuwen met tussenpozen een extreem gewelddadig bewind over Walachije (aan de uitlopers van de Karpaten). Zijn bijnaam was niet voor niets 'de Spietser': tegenstanders èn weerloze burgers werden aan het spiets geregen.

Historisch kader

Het verzamelen van informatie was lastig, omdat de Roemeense archieven moeilijk toegankelijk zijn en hij de taal niet goed genoeg kent. Yves H. had nog het meeste aan een aantal Amerikaanse uitgaven. Desalniettemin vergaarde hij

RECHTSONDER - Studies van personages, met van links naar rechts de vader van Vlad, de moeder van Vlad, adviseur Voico en een ridder.

Vader en zoon Huppen verbeelden tragische leven van de wrede Vlad de Spietser

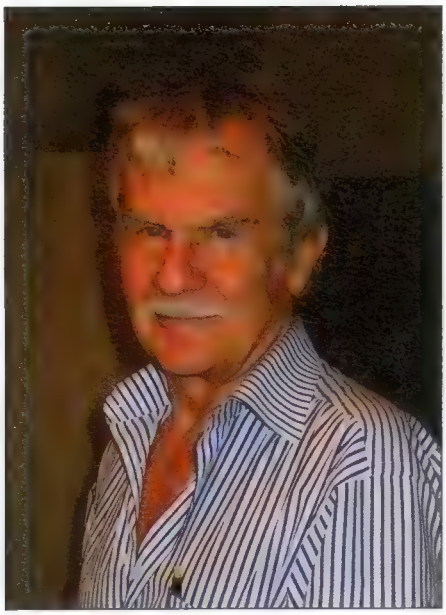

BOVEN – De jonge Vlad lijkt op de jonge Aymar van Schemerwoude uit *Assunta*. Hermann heeft dit gedaan op verzoek van zoon Yves.

Iedereen denkt het liefst aan wat de dag van morgen kan brengen. Helaas komen die toekomstbespiegelingen zelden uit. Ook de personages van vader en zoon Huppen – beter bekend als Hermann (1938) en Yves H. (1967) – bouwen vaak luchtkastelen, tegen beter weten in. *Vlad de Spietser*, hun recente duoproductie over de werkelijke ooit bestaande Dracula, is een fraaie historische variant hierop.

genoeg informatie om de historische feiten te presenteren waartegen zich in dit album de levensgeschiedenis van Vlad de Spietser ontrolt. Natuurlijk permitteren beide auteurs zich vrijheden, zowel in beeld als tekst, want het is geenszins de bedoeling om er een nauwgezette historische les van te maken. 'We willen de atmosfeer van de middeleeuwen oproepen, waarin we ons verhaal kunnen vertellen.'

'Met mijn zoon heb ik de afspraak dat we van te voren de zaak doorspreken', vult Hermann aan. 'Hij werkt dan een script uit, en daar steek ik mijn neus niet in. Als ik het ontvang, bel ik hem af en toe om bepaalde zaken verduidelijkt te hebben, maar dat zijn details. Het is niet zo dat ik ineens allerlei eekhoorns springend door de plaatjes wil hebben. Zo'n samenwerking wil hij ook niet.' Het gaat hen bij *Vlad de Spietser* niet primair om het verbeelden van de wreedheid van deze 'zoon van de draak' (= Dracula). Huppen senior en junior weten zijn levensloop binnen een geloofwaardig historisch kader te plaatsen. Vlad moet om een machtspositie te kunnen innemen laveren tussen de Turkse Sultan en de koning van Hongarije, en dat loopt noodlottig af. Het orthodoxe prinsdom Walachije blijkt constant strijdtoneel tussen de oprukkende islam (in de vorm van het Ottomaanse rijk) en het christendom in Europa. Yves H.: 'De Ottomaanse sultan was in die tijd wreed, wreder dan de mohammedanen in Spanje. Die waren gematigder en geassimileerd. Zij vormden zelfs coalities met de christenen tegen andere moslimgroepen. Maar ons verhaal gaat over Vlad, die tot veel bloeddorstiger dingen in staat blijkt. De draak van Dracula staat namelijk ook symbool voor de duivel.'

Voor de poorten van Wenen?

Hermann - die zich tot dan toe, enigszins onderuitgezakt, gedeisd houdt om bij te komen van eerdere vraaggesprekken - mengt zich plots in de discussie. De vraag of er een parallel te trekken valt met de in het album opgevoerde invasie in Europa van de Horden van de Halvemaan vanuit Anatolië in de 15e eeuw en de hedendaagse, door velen in het westen gevoelde islamitische dreiging maakt hem klaarwakker. 'Het is toeval. Bij het maken van de strip was het niet de intentie om de actualiteit erbij te betrekken.'

'Maar,' voegt hij er aan toe, 'ik mag hopen dat een aantal landen - Frankrijk, Duitsland, Denemarken - de toetreding van Turkije tot de Europese Unie tegenhouden. Laat ze in godsnaam een handelsalliantie sluiten. Als je eenmaal Turkije als lid toelaat, is het hek van de dam. De Europese grens zal dan lopen tot aan de grenzen met Iran, Irak, Syrië. Turkije lijkt

RECHTS - Schets van drie-kwart-gedeelte van plaat 17. Voor het herkenbaar afbeelden (zie linksboven in de schets) van de toenmalige Ottomaanse hoofdstad Andrinopel in Europa (Edirne, in Europees Turkije) ging Hermann uit van de hedendaagse aanblik van de oude moskee (zie de twee foto's naast de schets).

GEHEEL RECHTS - Het gespietste einde van Vlad.

MIDDEN - Schets van Ottomaanse beul.

RECHTSONDER - Schets van het paleis van Dracula. In Targoviste, waar het hof van Walachije zetelde, staan nog resten van het slot van Vlad. Maar daar kon Hermann qua reconstructie niet veel mee. Vandaar dat hij ervoor koos een vesting te bedenken die goed zou passen bij zijn angstaanjagende bewoner.

dan wel een seculiere staat, want gecontroleerd door het leger, maar ook daar speelt religie nog steeds een dominante rol. Bij een EU-lidmaatschap staan ze straks op hun rechten. Dan moet het islamisme van alle kanten worden beschermd. Moslims willen nu eenmaal andersgelovigen bekeren.' Daarbovenop wijst hij op de nationalistische trekken van Turkije die bij voorbeeld een erkenning van de genocide in Armenië in de weg staan. 'De combinatie van nationalisme en religieus fanatisme is nog erger. Het is een gewelddadig land. Denk ook aan de behandeling van de Koerden.'

Zijn zoon valt het betoog van zijn vader af en toe in de rede met een aantal nuances - 'nee, het gaat vooral om een beperkt aantal mensen die van het platteland komen, zoals Anatolië', en 'veel moslims zijn in het westen gematigd'. Wat voor Hermann weer aanleiding is om te roepen dat hij niet religieus is, maar wel uit de christelijke traditie stamt. 'Wij hebben het stof van ons verleden inmiddels afgeschud, maar daar zijn moslims nog lang niet aan toe.'

Ligt in de botsingen tussen de westerse en islamitische wereld een mooie aanleiding voor een nieuwe strip, luidt op een gegeven moment de vraag. Beiden schudden 'nee'. 'Ik wil nog langer leven,' lacht Yves H. Zijn vader merkt op: 'Dit thema is al aan de orde geweest. In *Schemerwoude* bij voorbeeld. En in *Jeremiah* is het thema religieus fanatisme of sektarisme vaker als abnormaliteit langsgekomen.'

Hamer en aambeeld

Over *Schemerwoude* gesproken, het dertiende deel dat na de zomer verschijnt, handelt over Dulle Griet, een legende uit Brugge die symbool staat voor de oorlogswaanzin van de mensheid (en bekend van *Suske en Wiske 78*). Vader en zoon kwamen op het idee, na eigenlijk eerst iets met de Spaanse bezetting in de Nederlanden te willen gaan doen. Zij raakten echter meer geïnspireerd door de schilderijen van Pieter Brueghel uit die periode, die bij voorbeeld ook Dulle Griet op 't doek bracht. 'Dat bleek een lokaal verhaal met mythische trekken, en dat sprak ons aan', vertelt Hermann. 'In de uitwerking heb ik sommige elementen van Brueghels schilderij gebruikt. Hij was een observator: zijn personages staan vaak veraf, terwijl je bij tijdgenoten als Rembrandt of Vermeer de mensen in de ogen kan kijken.'

Is de overstap van de 12e eeuw en 13e eeuw uit het eerste dozijn *Schemerwoude*-albums naar de 16e eeuw van Dulle Griet niet te abrupt? 'Nee, nee', beklemtonen de Huppens. 'We willen er geen generatiestrip over de Aymars van maken. Dat is historisch gezien te complex.' Zij lichten toe dat de strip in feite gaat over een 'jan zonder land' - een willekeurige heer Aymar - die het ideaal nastreeft zijn familiebezit ooit terug te krijgen. Een utopie, aldus Hermann. 'Iedereen denkt

Yves H. tekent aan nieuwe strip

Yves H. is bezig met een eigen, nieuwe strip. In 1995 debuteerde hij als schrijver-tekenaar met *Het geheim van de hond-mensen* (Dupuis). Tot zijn teleurstelling werd de strip - ten onrechte - geen doorslaand succes en hij legde zich toe op scenario's. Huppen bleef voor zichzelf wel doorgaan met tekenen en dat heeft na ruim tien jaar geresulteerd in een nieuwe opzet voor een strip. Veel wil hij er nog niet over kwijt, behalve dat het verhaal zal gaan over de Europese Unie in een tijdsbestek van 200 jaar en dat 'diverse verhaallijnen elkaar zullen raken.'

DRACULA WORDT ONTHOOFD EN SULTAN MEHMED II LAAT ZIJN HOOFD TENTOONSTELLEN VOOR HET PALEIS IN CONSTANTINOPEL. WAT ER MET ZIJN LICHAAM GEBEURT IS ONBEKEND, WANT HET WORDT NOOIT TERUGGEVONDEN. ZO EINDIGT HET LEVEN VAN DE MAN DIE DE GESCHIEDENIS INGING ALS VLAD DE SPIETSER, DE PRINS DIE ERVAN DROOMDE TOT DE MACHTIGEN TE BEHOREN MAAR NIET MEER WAS DAN DE VORST VAN EEN STAATJE TUSSEN HAMER EN AAMBEELD.

het liefst aan wat de dag van morgen zou kunnen brengen. Maar helaas komen die dromen vrijwel nooit uit. Niet voor niets zegt schildknaap Olivier tegen zijn heer Aymar in de sterfscène uit deel tien dat zijn kasteel 'het mooiste van de hele christelijke wereld is', terwijl niemand het gezien heeft. Men bouwt graag kastelen in de lucht. Ook Vlad de Spietser hield er als prins zonder kroon toekomstdromen op na, maar eindigde als een vorst van een staatje tussen hamer en aambeeld'.

Hermann sluit niet uit dat een aflevering van *Schemerwoude* zich in het heden zou kunnen afspelen. 'Met moderne auto's, zoals een Ferrari... O, nee dat heb ik al gedaan in *The Girl from Ipanema*!'

Tot nu toe zijn er heren Aymar van Schemerwoude in Frankrijk, Sicilië, Spanje en Vlaanderen geweest. Zal één van hen in nieuwe avonturen nog Nederlandse gebieden aan doen? Hermann glimlacht minzaam. 'Wie weet, maar dan moet er wel een aanleiding zijn. En ik teken het liefst indrukwekkende natuur. Ik vind het vreselijk om landschappen te tekenen die weinig beeldend zijn. Daarom was *Jugurtha* ook zo vervelend om te doen.'

rik.sanders@stripschrift.nl

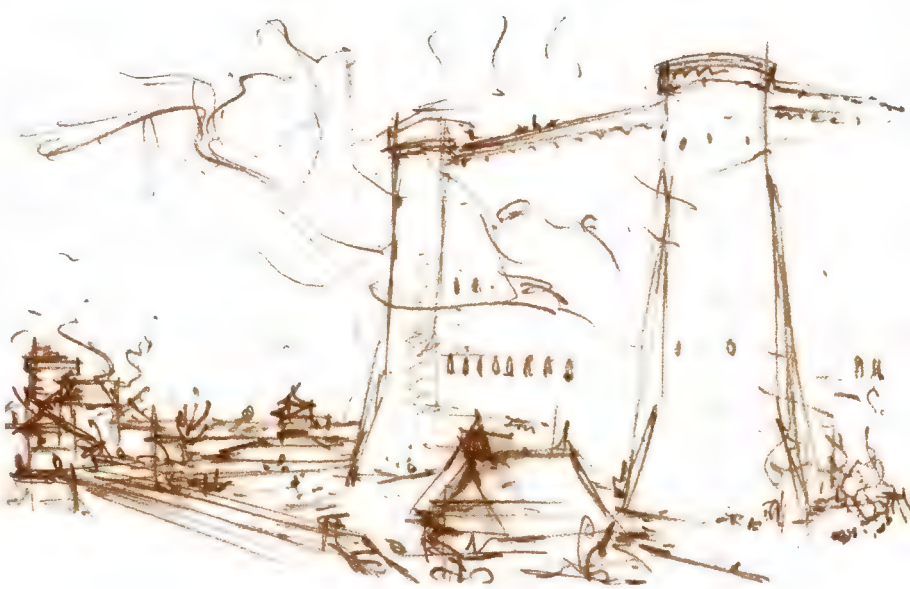

Hergebruikte tekeningen, onregelmatige updates en *nerd*-humor. Welkom in de wereld van Dave Boot. De wereld van de webcomics is een aanstormende markt op stripgebied. Het aantal strips op het internet dijt uit, en van de webcomics van het eerste uur verbetert de stijl nog steeds. Maar hoe is deze stripvorm eigenlijk begonnen? Een overzicht.

Een web vol comics

DOOR DAVE BOOT

MIDDENBOVEN - *De rovers van Clwyd-Rhan*, door Reinder Dijkhuis.

RECHTSBOVEN - VAN BOVEN NAAR BENEDEN
Helen, Sweetheart of the Internet, door Peter Zale.
Sluggy Freelance, door Pete Abrams.
User Friendly, door J.D. Frazier.
Argon Zark, door Charley Parker.

ONDER - *U.Nox*, door Stafford Huyler.

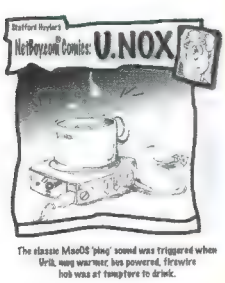

The classic MacOS 'ping' sound was triggered when Urill, using warmer, bus powered, firewire hub was at rawptore to drink.

Webcomics – strips die in veel gevallen alleen op het internet verschijnen of die voorafgaand aan een eventuele publicatie op papier eerst op het web worden uitgegeven – is een groeiend fenomeen, ook in kwalitatief opzicht. Dat is namelijk het mooie van strips op het internet: als je in de digitale archieven grasduint, is te zien hoeveel artiesten zijn gegroeid in hun carrière. Maar wie zijn eigenlijk de pioniers op dit terrein? Laat ik bij het begin beginnen.

The History of Webcomics

Voordat de lezer gaat denken: 'Waarom schrijft die gozer in hemelsnaam een tussenkop in het Engels?', drie redenen. Eén: als iemand webcomics gaat lezen, dient hij of zij Engels te kunnen lezen, want er zijn bar weinig internetstrips in het Nederlands. Twee: ik studeer Engels, dus ik denk, schrijf en lees vaak in die taal. Drie: de belangrijkste bron voor dit artikel is een serie artikelen van T. Campbell onder de titel *The History of Webcomics* (binnenkort verschijnt bij Antartic Press een boek van Campbell onder dezelfde naam).

In den beginne was er geen sprake van een 'webcomic', of in ieder geval niet in de vorm zoals wij die tegenwoordig kennen. Het startte allemaal in 1992, op 15 april om precies te zijn. Hans Bjordahl publiceerde op die dag de eerste online-aflevering van *Where The Buffalo Roam*. Dit deed hij echter niet op een webpagina, want het huidige internet bestond toen nog niet, maar op de Usenet-groep *alt.comics.buffalo-roam* (Usenet: een e-mail-communicatienetwerk met nieuwsgroepen en discussiefora). Later maakte deze strip wel de overstap naar het wereldwijde web in de vorm zoals wij die tegenwoordig kennen. De strip kende een korte levensduur (iets wat nog steeds vaak het geval is met soms geweldige webstrips): eind 1994 stopte Bjordahl met *Where the Buffalo Roam* onder het mom van *'cartooning just doesn't pay the bills'*.

De eerste strip die op een website verscheen was *Netboy* van de hand van Stafford Huyler. Dit was in de zomer van 1993. *Netboy* maakte, net als *U.Nox*, de tweede strip van Huyler - gebruik van *nerd*- of *geek*-humor. Oftewel techneuten-humor: grappen over software, hardware, computerbesturingssystemen zoals Unix of Linux, en aparte technische verschijnselen als *overclocking* (een processor sneller laten lopen dan de fabrikant garandeert). Hoewel *Netboy* eerder verscheen, wordt de eer van de eerste webcomic toegeschreven aan *Doctor Fun* (www.ibiblio.org/Dave/drfun.html) van David Farley. Hij maakte zijn internet-debuut op 24 september 1993, maar Farley was wel de eerste met reguliere nieuwe versies *(updates)* en een vaste opmaak *(format)*.

Het stenen tijdperk

Men deelt de ontwikkeling van webcomics vaak op in tijdvakken zoals wij die kennen uit de periodisering van onze eigen geschiedenis. Na de oorsprong, zoals hierboven staat beschreven, komt het stenen tijdperk, in dit geval de jaren 1993-1996. Deze periode wordt zo genoemd, omdat de makers van webcomics wel grove technieken tot hun beschikking hadden, maar nog niet de luxe die er tegenwoordig is. In deze periode bestond de term 'webcomics' nog niet, of niet per se...

Een eerste aanzet wordt gegeven als David de Vitry in 1995 de domeinnaam *www.webcomics.com* claimt. Deze website was een broedplaats waar mensen, die het leuk vonden om strips te tekenen, vrij hun strips konden publiceren (met regelmatig belabberde resultaten). De site bestaat nog steeds, maar vanwege de lage kwaliteitseisen is het niet aan te raden deze te bezoeken. *Webcomics.com* was het eerste webcomics-collectief, een verschijnsel dat tegenwoordig weer opgeld doet in de online stripwereld.

Overigens publiceert in 1994 de eerste Nederlander een webcomic. Dit was Reinder Dijkhuis met zijn Engelstalige productie *Rogues of Clwyd-Rhan* (*www.rocr.net*). Het is een fantasystrip die zich afspeelt in een fictieve wereld vol heksen, feeën, elfen en meer van dit soort wezens in een middeleeuwachtige setting. In 1995 plaatst het digitale magazine *Suck* de strip *Filler* met als scenariste Heather Havrilesky (onder de schuilnaam Polly Esther) en tekenaar Terry Colon. Verder in dat jaar presenteert Bill Holbrook zijn *Kevin & Kell* (*www.kevinandkell.com*). Aangezien deze strip via het internet verschijnt heeft Holbrook meer vrijheid dan in zijn syndicaatseries voor kranten.

Aangekomen bij 1996, het laatste jaar van het stenen tijdperk, zijn nog twee webcomics het vermelden waard. Allereerst Peter Zale met zijn strip *Helen, Sweetheart of the Internet*, een strip over een vrouwelijke technicus waarbij het taalgebruik ook te begrijpen is voor de minder technische mensen onder ons. Zale wordt beschouwd als de eerste commercieel denkende webcartoonist. Hij vroeg om feedback van zijn lezers om zijn strip te verbeteren en verwierf extra inkomsten via merchandising, omdat hij inzag dat advertenties nog te weinig opleverden.

Verder is *Argon Zark* (*www.zark.com/front/hub.html*) van Charley Parker noemenswaardig. Op de site wordt gesproken van de 'eerste echte webcomic' en daarom grepen de medewerkers en fans van de strip het tweede lustrum van de site aan om het in hun ogen tienjarig bestaan van het fenomeen webcomics te vieren. *Argon Zark* verdient echter vooral eer omdat het een voorbeeld voor andere digitaal werkende auteurs bleek te zijn vanwege de kleurrijke stijl, de kwaliteit en de professionaliteit.

De Gouden Eeuw

En toen kwamen de groten: de vijf 'ruiters' van de Gouden Eeuw van de webcomics (1997-1998)! Dit vijftal (nou ja, eigenlijk zes, want er zit een duo bij) wist de populariteit van webcomics naar grote hoogten te stuwen. Ten eerste is daar Pete Abrams, op 25 augustus 1997 afgetrapt met *Sluggy Freelance* (*www.sluggy.com*). Een dagelijkse strip over (in het begin)

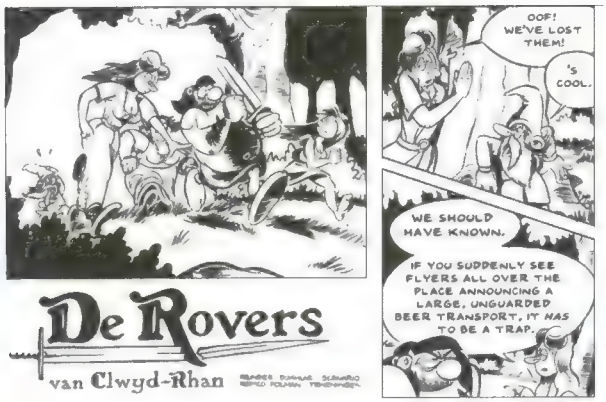
De Rovers
van Clwyd-Rhan
OOF! WE'VE LOST THEM!
'S COOL.
WE SHOULD HAVE KNOWN.
IF YOU SUDDENLY SEE FLYERS ALL OVER THE PLACE ANNOUNCING A LARGE, UNGUARDED BEER TRANSPORT, IT WAS TO BE A TRAP.

Helen
Sweetheart of the Internet
What she PUTS on:
What she IS on:
WHAT'S THIS? A NEW DESIGNER DRUG CALLED PSIAGRA.
PSIAGRA?
MAKES YOUR MIND MORE VIGOROUS.
WHAT'S THIS ONE? PROZAGRA MAKES YOU NOT ONLY NOT DEPRESSED, BUT POSITIVELY BUDDY.
©2004 Peter E. Zale • Distributed by Tribune Media Services • Email: peterzale@en.com • TMS Web: www.comicspage.com • P. Zale Web: www.peterzale.com
AND THIS? CLARITANAGRA. IT MAKES YOU BREATHE SO WELL YOU CAN SUCK THE OXYGEN OUT OF A ROOM.
I FEAR FOR THE SOUL OF MANKIND.
WHY DON'T YOU TRY BELLYGRANAMAGRA?

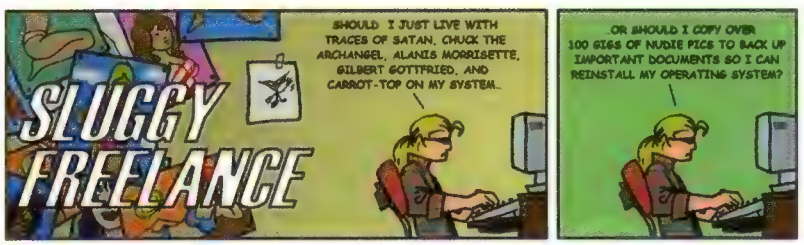
SLUGGY FREELANCE
SHOULD I JUST LIVE WITH TRACES OF SATAN, CHUCK THE ARCHANGEL, ALANIS MORRISETTE, GILBERT GOTTFRIED, AND CARROT-TOP ON MY SYSTEM..
OR SHOULD I COPY OVER 100 GIGS OF NUDIE PICS TO BACK UP IMPORTANT DOCUMENTS SO I CAN REINSTALL MY OPERATING SYSTEM?

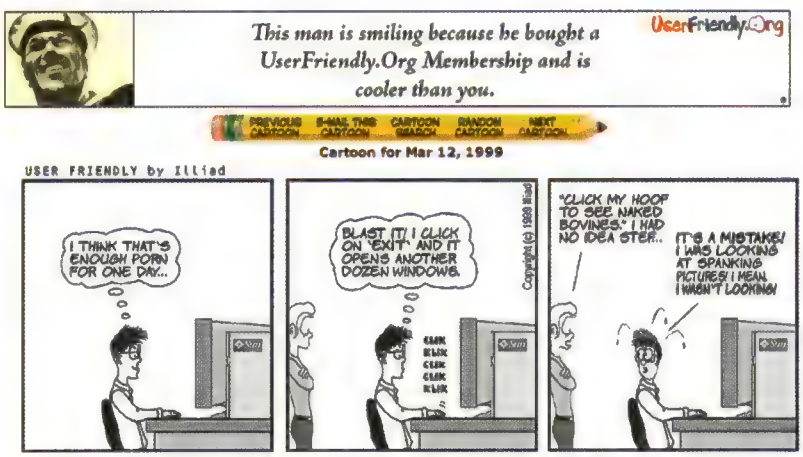
This man is smiling because he bought a UserFriendly.Org Membership and is cooler than you.
UserFriendly.Org
PREVIOUS CARTOON
E-MAIL THIS CARTOON
CARTOON SEARCH
RANDOM CARTOON
NEXT CARTOON
Cartoon for Mar 12, 1999
USER FRIENDLY by Illiad
I THINK THAT'S ENOUGH PORN FOR ONE DAY...
BLAST IT! I CLICK ON 'EXIT' AND IT OPENS ANOTHER DOZEN WINDOWS.
CLIK CLIK CLIK CLIK CLIK
Copyright (c) 1999 Illiad
CLICK MY HOOF TO SEE NAKED BOVINES.* I HAD NO IDEA STEF...
IT'S A MISTAKE! I WAS LOOKING AT SPANKING PICTURES! I MEAN, I WASN'T LOOKING!

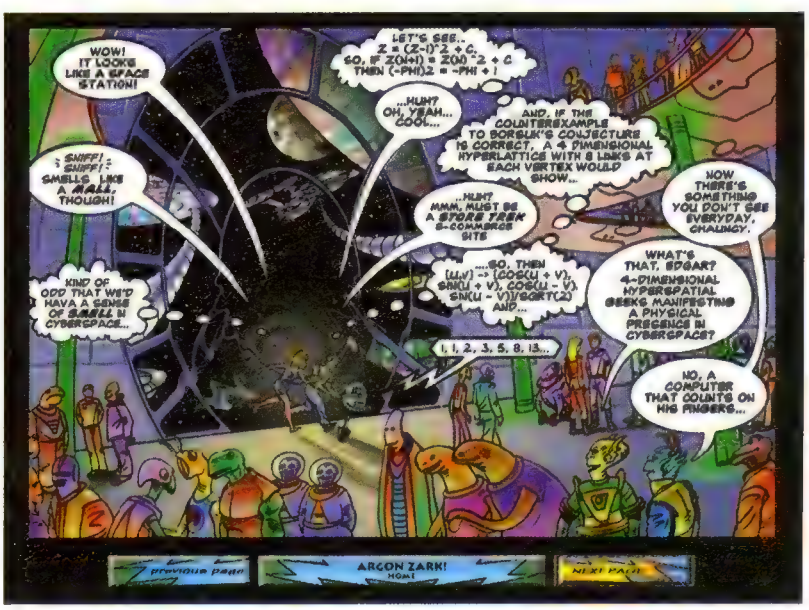
WOW! IT LOOKS LIKE A SPACE STATION!
LET'S SEE.. Z = (Z-)^2 + C. SO, IF Z(N+1) = Z(N)^2 + C THEN (-PHI)2 = -PHI + 1
...HUH? OH, YEAH... COOL...
AND, IF THE COUNTEREXAMPLE TO SORSUK'S CONJECTURE IS CORRECT, A 4 DIMENSIONAL HYPERLATTICE WITH 8 LINKS AT EACH VERTEX WOULD SHOW...
SNIFF! SNIFF! SMELLS LIKE A MALL, THOUGH!
...HUH? MMM. MUST BE A STORE TREK E-COMMERCE SITE
NOW THERE'S SOMETHING YOU DON'T SEE EVERYDAY, CHALMCY.
KIND OF ODD THAT WE'D HAVE A SENSE OF SMELL IN CYBERSPACE...
...SO, THEN (u,v) -> (COS(U + V), SIN(U + V), COS(U - V), SIN(U - V))*SQRT(2) AND...
WHAT'S THAT, EDGAR? 4-DIMENSIONAL HYPERSPATIAL SEEKS MANIFESTING A PHYSICAL PRESENCE IN CYBERSPACE?
1, 1, 2, 3, 5, 8, 13...
NO, A COMPUTER THAT COUNTS ON HIS FINGERS...
previous page
ARGON ZARK!
NEXT PAGE

twee mannelijke computerverslaafden, waarvan er één de duivel probeert op te roepen via z'n pc. Na een paar dagen duikt het sprekende konijn Bun-Bun op, want *every strip needs... a cute talking animal*. Schattig oké, maar nogal grof en gewelddadig, deze langoor. Ook geeft na ongeveer een maand een vrouwelijk personage acte de présence; zij moet de mannen zo af en toe een beetje tot bedaren zien te brengen.

Vanaf 17 november 1997 zet J.D. Frazier onder de naam Illiad de dagelijkse comic *User Friendly* (*www.userfriendly.org*) online. Ook deze strip bezit de nodige *geek*-humor. Het draait hier om het wel en wee van een kleine ISP (Internet-serviceprovider, zoals de internetdienstverleners Chello en Het Net). Wederom heeft een strip een schattig pratend object nodig, alleen blijkt het in dit geval niet om een bestaand beest te handelen, maar om een tot leven gewekt stofwolkje met ogen en voeten dat luistert naar de toepasselijke naam 'Dust Puppy' ('Stofwolkje'). Dit wezen is de schepper van de zeer intelligente AI (Artificiële Intelligentie), genaamd Erwin, een sarcastisch computerbrein dat graag medewerkers plaagt.

Hoewel de stijl van *User Friendly* niet al te mooi is, demonstreert het wel één groot punt: webcomiclezers houden van *geek*-humor. Iets waarmee de derde 'ruiter uit de Gouden Eeuw' ook werkt. Scott Kurtz maakt op 4 mei 1998 zijn debuut met zijn dagelijkse webcomic *PvP* (*Player versus Player*) (*www.pvponline.com*). De stijl is mooier dan die van *User Friendly* en de humor toegankelijker: minder *geek*, meer all-round *nerd*-humor over computers, games, *Dungeons and Dragons*, *Star Wars*, enzovoort. *PvP* belicht de gang van zaken op de redactie van een blad over computerspellen, genaamd *Player versus Player*. Met wederom een sarcastisch personage in de hoofdrol: Brent Sienna, vormgever, cafeïne verslaafd – iets dat ook al voorkomt in *User Friendly* – èn Apple-gebruiker. Tevens draaft er weer een schattig karakter op: Skull de trol. Hij is, in tegenstelling tot de knuffelkarakters uit andere strips, echt een goede (maar domme) sul met een eerlijk karakter.

Ruiter nummer vier, Scott McCloud, is veruit de bekendste (denk aan zijn standaardwerk *Understanding Comics*). McCloud hangt al sinds 1994 rond op het internet, maar pas in juni 1998 lanceert hij de site *www.scottmccloud.com*. Hij maakt niet zozeer een vaste serie strips, maar houdt zich bezig met verschillende projecten. Bovendien is McCloud de bedenker van het *micro payments system*, een constructie voor webcomic-artiesten om vaste inkomsten te krijgen. Het idee is vrij simpel: lezers nemen een abonnement op een bepaalde strip voor een vast bedrag per maand. Het merendeel van de tekenaars hanteert deze microbetaaltoepassing niet: zij halen hun inkomsten uit advertenties, merchandise en donaties.

De vijfde ruiter is eigenlijk een duo: Mike Krahulik en Jerry Holkins. Als Tycho en Gabe houden zij zich voornamelijk

ONDER - Penny Arcade, door Mike Krahulik en Jerry Holkins.
MIDDENONDER - De zeer diverse site *www.scottmccloud.com*, door Scott Mccloud.
ERNAAST - Player versus Player (PvP), door Scott Kurtz.
GEHEEL ONDER - De website *www.comixpedia.com* is dè informatiebron voor geïnteresseerden in webcomics.

PENNY ARCADE
cableorganizer.com
eliminate the clutter...
A Close One
www.penny-arcade.com
Hey, READ? We didn't know how else to get a hold of you
We promise not to download any more music, and we deleted all the songs that we did have. Then, we got rid of all the songs that were legally ours, just in case, then we formatted our hard drives and kicked the case, cut ourselves and swore blood oaths that we would never use Kazaa again.
No
They can't actually check that.
Yeah, it's all gone.
Think
speakeasy

My whole career has been on flat, dead wood
I grew up in a world where print had no rival for the delivery of words and pictures.
But words and pictures are information...
And when information must exist as objects it can be too easily suppressed, withheld, controlled...
The day art breaks away, even the most dedicated Luddite may find reason to rejoice
And even die-hard technophiles may clearly see what a beautiful invention cared for our dreams—
...when for so many years, it was our only alternative.
This is still my job, making these exotic, high-priced objects every day.
Why then does it sometimes feel like a job I had 900 years ago?
Hi! This is Scott's wife Ivy. Please disregard that weird depressing little comic above. (Scott doesn't quite get the concept that this is the section of the Web where you can actually buy something.) We've got several great books listed here and some fantastic original art. Enjoy browsing!
zoom out to Objects

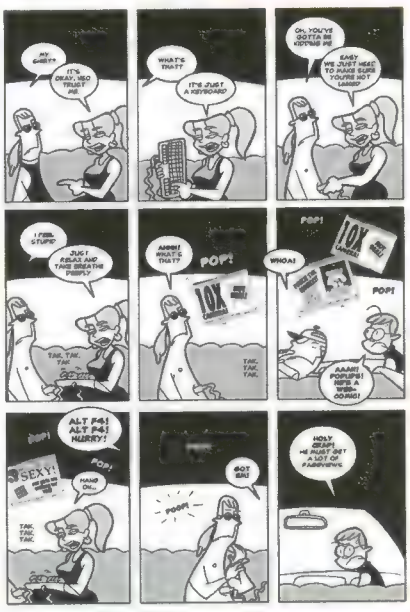

met maar één ding bezig: spelletjes spelen op alle soorten spelsystemen. Hun strip *Penny Arcade* (*www.penny-arcade.com*) opent de deuren op 18 november 1998 en is een doorslaand succes. *Penny Arcade* kent dan ook diverse navolgers, zoals *MacHall*, *Little Gamers* en het eveneens populaire *Ctrl Alt Del Online*.

Moderne tijd

In de moderne tijd – 1999 tot heden – schieten webcomics als paddestoelen uit de grond, waarbij de kracht van het collectief zijn waarde opnieuw bewijst. In 1999 zet Bryan McNett *Big Panda* op, een webcomic-gemeenschap. Mensen kunnen voor een kleine bijdrage gebruikmaken van de computerserverapparatuur en delen mee in eventuele inkomsten (50 procent van de omzet wordt verdeeld; hoe meer deelnemers, des te meer geld er in het laatje komt). De site groeit onstuimig en gaat aan het succes ten onder. Servers raken overbelast en uiteindelijk ziet niemand geld.

Uit ontevredenheid stapt Chris Crosby op bij *Big Panda* en begint een soortgelijk webportaal: *Keenspot*. Eenzelfde collectieve opzet, maar dan met selectiecriteria. Later opent ook *Keenspace* de deuren, waar iedereen in principe webcomics kan produceren. *Keenspace* is een voorportaal voor beginners: als tekenaar deel je niet in de inkomsten, wel kun je een plek bij *Keenspot* verdienen (N.B. kort geleden is *Keenspace* omgedoopt tot *Comicgenesis*). In maart 2002 doemt er weer een nieuwe speler op: *Modern Tales* van Joey Manley. Deze voert daadwerkelijk het principe van de microbetalingen uit, waardoor alle strips hun inkomsten danken aan lidmaatschapsgelden. Het hek is nu van de dam, er komen steeds meer webcomic-allianties. Ook verschijnen er verzamelsites: niet uit winstoogmerk, maar om lezers te trekken, bij voorbeeld het Nederlandse *www.probeersel. com*. De laatste grote ontwikkeling in deze periode is het vertrek van enkele auteurs van goedlopende webcomics uit *Keenspot*. Zij zijn in mei 2005 hun eigen label begonnen onder de naam *Blank Label Comics*.

Extraatjes en bijzonderheden

Tot slot aandacht voor een aantal saillante bijzaken in de webcomic-wereld. Ten eerste hebben we *The Daily Grind Iron Man Challenge*. De regels van deze uitdaging zijn simpel: schrijf je in (al kan dit niet meer), betaal $20 inschrijfgeld en zorg dat je site continu geüpdate wordt, nou ja, niet continu, maar iedere doordeweekse dag. Degene die dit het langst volhoudt zonder onderbrekingen zoals ziekte, vakantie of gaststrips, wint de pot. Wel dien je echt iedere dag een strip af te leveren en niet een willekeurige schets, dus ook als tekstschrijver moet je je hoofd erbij houden.

Dat het niet alleen bij een webcomic (en de merchandise) hoeft te blijven, hebben ondertussen meerdere auteurs laten zien. In het kort nog even drie voorbeelden: Scott Kurtz heeft een contract gekregen bij uitgeverij Image Comics. Eerder besloot hij het archief van zijn strip *PvP* open te stellen voor publicatie om de strijd aan te gaan met de krantenstripsyndicaten in de Verenigde Staten (dus als een hoofdredacteur dit stuk leest: vertalen die handel en je hebt een gratis strip voor in je krant, zolang je maar het webadres erbij plaatst!).

Verder is *Penny Arcade* zo populair geworden dat de makers zelfs hun eigen comicbeurs organiseren, waar fans computerspellen kunnen spelen e.d. Ook bestieren ze een goed doel – *Child's Play* – om geld in te zamelen voor onder andere spelcomputers in kinderziekenhuizen. Bovendien hebben *Penny Arcade* en *PvP* beide voor de fans een *guild* (een gilde of grote groep mensen) in het online rollenspel *World of Warcraft*. Ten slotte: *Penny Arcade*-kloon *Ctrl Alt Del Online* beschikt sinds enige tijd tevens over een abonnementsoptie, waarmee je toegang hebt tot extra functionaliteit, en er bestaat een heuse animatieserie gebaseerd op deze online strip.

dave.boot@stripschrift.nl

Digistripkenner Dave Boot zal voor *Stripschrift* op regelmatige basis schrijven over webcomics en bijzondere aspecten rond het online beeldverhaal.

Bronnen

- T. Campbell, *History of Webcomics*, *www.comixpedia.com*
- Stichting Clickburg, *www.clickburg.nl*

BUITENAARDS
(Trondheim)
€ 12,50 Hardcover
ISBN 90 5885 129 X

MERLIJN
TARTIJN & ISOLDE
(Morvan, Munuera)
€ 7,50 Softcover
ISBN 90 5885 126 5

OKKO
DE VYLOK AAN HET WATER 1
(Hub)
€ 14,95 Hardcover
ISBN 90 5885 159 1

HET KUNSTBORDEEL 2
MIMI & HENRI
(Smudja)
€ 16,50 Hardcover
ISBN 90 5885 142 7

NIEUWE UITGAVES

1991 — 2006

SILVESTER

Snellestraat 8 - 's-Hertogenbosch - tel: 073 690 1460

WWW.SILVESTERSTRIPS.NL

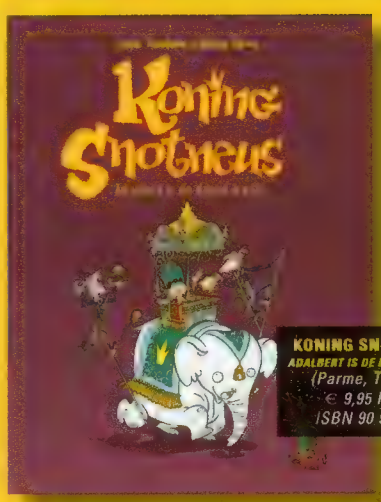

KONING SNOTNEUS 2
ADALBERT IS DE DRAAD KWIJT
(Parme, Trondheim)
€ 9,95 Hardcover
ISBN 90 5885 139 7

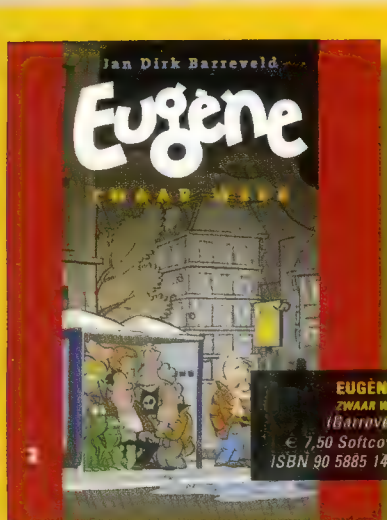

EUGÈNE 2
ZWAAR WEER
(Barreveld)
€ 7,50 Softcover
ISBN 90 5885 148 6

HARA KIWI 2
(Lectrr)
€ 8,95 Softcover
ISBN 90 5885 145 1

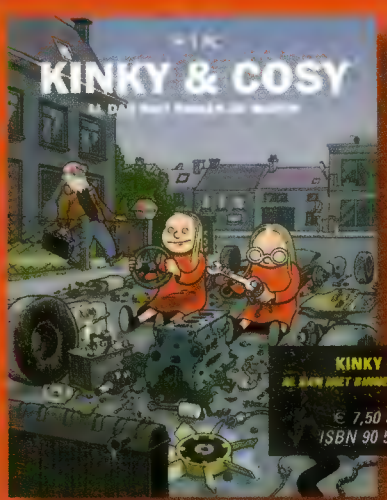

KINKY & COSY 3
IN HET BINNEN OF BUITEN
(Nix)
€ 7,50 Softcover
ISBN 90 5885 141 9

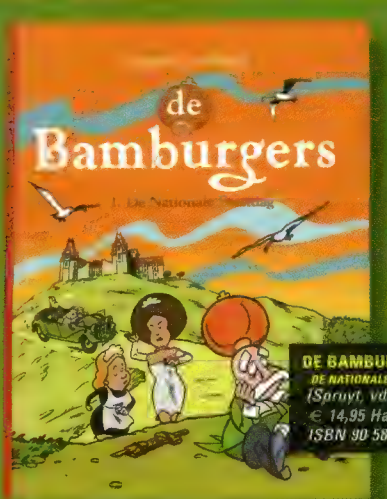

DE BAMBURGERS 1
DE NATIONALE FEESTDAG
(Spruyt, vd Heuvel)
€ 14,95 Hardcover
ISBN 90 5885 135 4

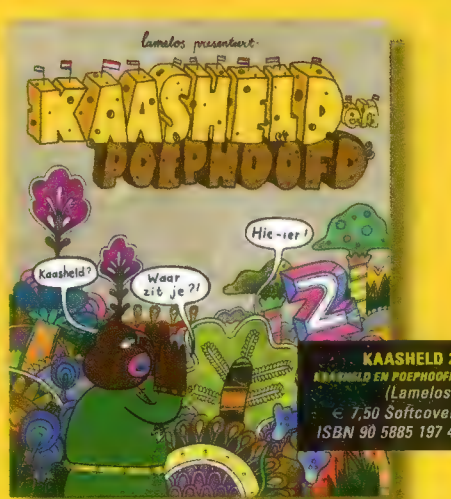

KAASHELD 2
KAASHELD EN POEPHOOFD
(Lamelos)
€ 7,50 Softcover
ISBN 90 5885 197 4

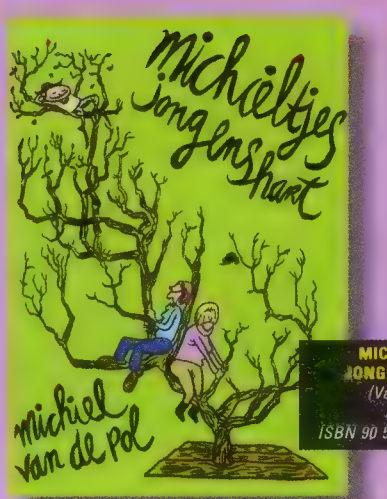

MICHIELTJES JONGENSHART
(Van de Pol)
Softcover
ISBN 90 5885 130 3

ILLUSTRATIE ERWIN SUVAAL

Bladeren in digitale stripalbums

DOOR GIJS HILLENIUS

Een papieren stripalbum leest het allerbeste. Wat, echter, is de eenentwintigste eeuw zonder een digitale variant? Veel lezers zullen de weg wel weten te vinden naar IRC-kanalen, Bittorrent en DC++; internetplaatsen waar duizenden illegaal gekopieerde stripalbums in digitale vorm zijn te verkrijgen.

Gebruikers van computermotor Windows maken voor het op hun pc lezen van strips gebruik van het programma *CDisplay* (op te halen via *http://cdisplay.techknight.com/setup.zip1*). Serieuze computeraars, de gebruikers van besturingssystemen als bij voorbeeld Linux of Mac OS-X, zaten tot voor kort zonder echt digitale stripalbumsoftware. Niet langer. De Poolse software-ontwikkelaar Pawel Stolowski publiceerde het losjes op *CDisplay* gebaseer-

Ingepakte albums

Digitale stripalbums (comic book archives) worden meestal gemaakt door het inscannen van albums. Dit levert echter grote bestanden op, te groot om de digitale verspreiding ervan soepel te laten verlopen. Daarom worden de albums samengeperst en ingepakt. Zo'n gecomprimeerd album is op het internet te herkennen aan achtervoegsels rar of zip. Meestal staat er .cbr of .cbz bij, waarin informatie over de paginavolgorde is opgeslagen.

Een test op Google levert onder meer een link naar 'CD16 X-Men Chronological/201 The Further Adventures of Cyclops & Phoenix/001 Further Adventures of Cyclops and Phoenix #001.cbz', 5.59 MB groot, dat op een Bittorent-site te vinden is.

Poolse programmeur publiceert 'open source browser' voor strips

Je eigen stripserver

Het is leuk, zo'n toepassing op je laptop om in de tuin strips te lezen. Echt punten scoren doe je pas door je collectie digitale strips middels een webserver te delen met de gebruikers van je (interne) netwerk. Dat kan onder meer met deze software: http://bah.spb.su/~fox/stripmgr/
Het is een handvol PHP-scripts die de voorraad strips sorteren en de webbrowser-gebruiker in staat stellen de collectie te bekijken en strips te selecteren.
Benodigdheden: een directory met digitale strips en een webserver die PHP-code aankan. Een beetje moderne lezer van Stripschrift *draait er zijn hand niet voor om.*

de *QComicBook* (te vinden op *http://linux.bydg.org/ yogin/2*).
De reden dat hij voor Linux een stripalbumbrowser schrijft, is dat de bestaande grafische programma's niet voldoen. 'Die kunnen niet twee pagina's naast elkaar laten zien. Het was, kortom, een nachtmerrie.' De ontwikkeling van *QComicBook* gaat in een rap tempo, vindt Stolowski. 'Toen het programma eenmaal bekend was bij de website *www.kde-apps.org*, stroomden de reacties binnen. De gebruikers komen steeds met suggesties en verzoeken.'

Rar en tar

Met de nieuwste versie van het programma kunnen strips worden gelezen die zijn ingepakt in de meest gangbare gecomprimeerde formaten (rar (cbr), zip (cbz), ace, tar.gz en tar.bz2). *QComicBook* laat twee pagina's naast elkaar zien, kan deze vergroot of verkleind weergeven, kantelen of spiegelen en herkent ook de zogenoemde Japan- of Manga-modus. Gebruikers kunnen daarnaast hun favoriete strips opnemen in zogenaamde *bookmarks*; het programma creëert overzichtelijke kleine voorbeeld-plaatjes (*thumbnails*). 'Ik volg ook de discussie op het internet over een standaardmethode voor de opslag van stripalbums. Ik wil dat het programma die komende standaard ondersteunt.' Een nieuwe versie van het programma stelt lezers bovendien in staat strips te helpen vertalen.
Zijn Linux-computergebruikers ook stripfanaten? 'Ik heb geen idee hoeveel gebruikers er zijn. Maar als het aantal reacties iets zegt, zijn digitale stripalbums best populair.'

gijs.hillenius@stripschrift.nl

De meest recente versie van **QComicBook** *is 0.2.7, gepubliceerd op 2 maart 2006.*
Naast tar.gz (ingepakte sourcecode) zijn er pakketten voor enkele populaire Linux-distributies waaronder Fedora, Debian, Ubuntu en Gentoo.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

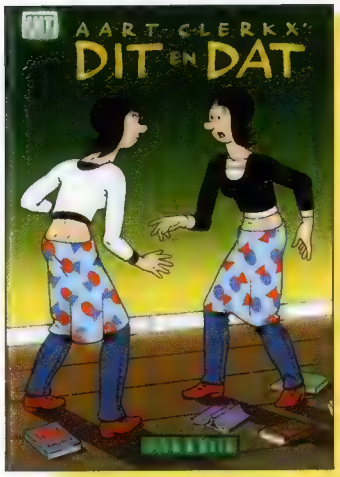

Dit en dat

Clerkx
Oog & Blik 2006
ISBN 90-5492-124-2
Prijs €4,95
48 pagina's
zwart/wit (sk)

HET LEVEN IS EEN STRIPSCHOUWTONEEL

Bijna twintig jaar na het met een Stripschappenning bekroonde strip *Doodverf*, een avontuur met Jan Tit, komt **Aart Clerkx** met een nieuw verhaal: *Dit en dat*, waarin hij vooral getuigt van zijn liefde voor het toneel.
Clerkx (1945), die in 1970 als illustrator/tekenaar begon bij het blad *Aloha*, en zich daarna via het undergroundblad *Tante Leny* ontwikkelde als maatschappijkritische verhalenverteller, heeft zich de laatste jaren vooral met schilderen beziggehouden. Onlangs had hij nog een expositie bij galerie Lambiek. In 2001 was hij verantwoordelijk voor de illustraties bij een uitgave van Shakespeare's *Hamlet*.
Dit en dat begint als een komische klucht vol misverstanden over twee zussen, een tweeling, die vroeg na de geboorte zijn gescheiden en die niet van elkaars bestaan afweten. Het verhaal eindigt met een nogal chaotische poging om het komische toneelstuk *Pseudolus* van de Romeinse blijspeldichter Titus Maccius Plautus (250-184 vóór Christus) opgevoerd te krijgen in een hedendaagse gesponsorde versie.
Er is er veel te zien in het verhaal. Het begint al op de eerste pagina waar de Franse intellectueel Jean-Paul Sartre gearmd loopt met een dame wier identiteit later in het verhaal duidelijk zal worden. Daarnaast ziet de lezer Cuba-bewonderaar Harry Mulisch als communistische kinderdief en ook nog een verwijzing naar de beroemde schietscène uit de film *The Untouchables* met de kinderwagen die van de trap afbonkt, een scène die zelf weer verwijst naar de Russische klassieke film *Battleship Potemkin* (*Bronenosets Potyomkin*) van regisseur Sergei M. Eisenstein.
De boodschap van Clerkx is duidelijk: goed kijken en lezen, want dit verhaal gaat dieper dan de gemiddelde klucht van John Lantings Theater van de Lach.
De tekeningen, die herinneringen oproepen aan de oudere generatie van Vlaamse tekenaars zijn in vergelijking met *Doodverf* een stuk lichter en ook wel eleganter geworden. Clerkx is terughoudender geworden met zijn arceringen en heeft ook duidelijk durven bezuinigen op de decors in zijn plaatjes.
Het hoofdverhaal is consequent in één stijl getekend. Vormexperimenten zoals in *Doodverf* waarin Clerkx eerbetoon betuigt aan de stijl van erotische Japanse prenten blijven deze keer achterwege. Wel staan in *Dit en dat* twee geheel afwijkend getekende verhalen, waarvan er één – *Blootkapje* – deel uitmaakt van het hoofdverhaal. De functie van het tweede verhaal – *De extase van mijnheer Lancelot*, een tekst met enkele illustraties - ontgaat me geheel, maar zoals de held van Clerkx – Shakespeare – al schreef in zijn *Hamlet*: *'There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreamt of in your philosophy'*. DR

Gen Barrevoets gaat door merg en been

Hiroshima, Japan, april 1945. De Japanse familie Nakaoka is niet erg geliefd in de buurt. Vader Nakaoka, traditioneel lakschilder van beroep, en keuterboer, is faliekant tegen de oorlog en maakt daar geen geheim van. Fanatiek patriottische en militaristische stadsgenoten behandelen hem en zijn gezinsleden als verraders. Intussen komt de oorlog steeds dichterbij. Amerika treft bovendien voorbereidingen om de oorlog in het voordeel van de geallieerden te beëindigen door een atoombom in te zetten.

ZO MOET HET LUKKEN.
W-WA-
WATER. WATER.
DIE MAN LAAT ZIJN LENDENDOEK LOSHANGEN. BAH!
DAT IS GEEN LENDENDOEK. HET IS DE HUID VAN ZIJN RUG...!
KREUN
OH! NEE!

Zo begint de omvangrijke – ruim 2500 pagina's – autobiografische strip van de Japanse tekenaar **Keiji Nakazawa** waarin hij via zijn alter ego – de jeugdige hoofdpersoon Gen (Barrevoets) – de desastreuze gevolgen van de bom op Hiroshima in beeld brengt.
Nakazawa zelf overleefde op zesjarige leeftijd samen met zijn zwangere moeder het armageddon dat uiteindelijk 140.000 Japanners het leven kostte. Zijn vader, jongste broer en zusje kwamen om toen de bom op 6 augustus 1945 's morgens vroeg op 600 meter boven de stad tot ontploffing werd gebracht. Zij verbrandden – gewond maar nog levend – ingeklemd in de puinhopen van hun huis.
Na de oorlog begon Nakazawa met tekenen, geïnspireerd door de strip *Nieuw Schatteneiland* (*Shin Takarajima*) van Osamu Tezuka. Uiteindelijk verwerkte hij zo'n dertig jaar later zijn oorlogservaringen in zijn chef d'oeuvre *Gen Barrevoets in Hiroshima*: een aangrijpend en indrukwekkend verhaal over de verschrikkelijke gevolgen van een radioactief superwapen. Tevens een aanklacht tegen de Japanse militairen die de oorlog waren begonnen, maar ook tegen de Amerikanen die er niet tegen opzagen zo'n onmenselijk wapen als de atoombom te gebruiken.
Uitgeverij Xtra heeft onlangs de eerste twee delen – *De bom* en *De levende doden* – van dit schokkende verhaal in het Nederlands gepubliceerd met de platen herschikt volgens de Europees-Amerikaanse leesgewoonte van voor naar achter. We volgen Gen en zijn hoogzwangere moeder tijdens hun wanhopige overlevingstocht tussen de stapels lijken in de chaotische radioactieve hel, waarin veel aanvankelijke overlevenden alsnog een afschuwelijk dood vinden door de straling die hun huid in lappen van hun lichaam doet smelten.
'Fraai' tekenwerk bevat *Gen Barrevoets* niet. Het kost de lezer die niet al te bekend is met de Japanse mangastrip bovendien enige tijd om te wennen aan

QUID EST QUOD TU EXANIMATUS IAM HOS MULTOS DIES GESTAS TABELLA TECUM, EAS LACRUMIS LAVIS, NEQUE TUI PARTICIPEM CONSILI QUEMQUAM FACIS? ELOQUERE, UT QUOD EGO NESCIO ID TECUM SCIAM!
MISERE MISER SUM, PSEUDOLE!
DISCORDIAVE XETINERTIS
ID TE IUPPITER PROHIBESSIT!
NIC HOC JOVIS AD JUDICIUM ATTINET: SUB VENERIS REGNO VAPULO, NON SUB JOVIS!
LATER..
TOCH BEN IK BANG DAT MIEN HET NIET ZAL BEGRIJPEN...
JAZEG — BEGRIJPEN IS DE KUNST NIET, DUS ZE MOETEN MAAR ZIEN!
UIT

de uitvergrote emoties, de stilistische eigenaardigheden en het idioom dat nogal verschilt van het 'westerse' stripverhaal. Het nawoord van Art Spiegelman *(Maus)* in het eerste deel geeft daarbij een leidraad. Deze aanvankelijke drempels vallen gaandeweg het verhaal weg, en wat overblijft is een – helaas realistisch – historisch horrorverhaal, waarbij sommige beelden voor altijd op het netvlies worden gebrand. Dat is de grote verdienste van Nakazawa, die met *Gen Barrevoets in Hirosjima* een huiveringwekkend verhaal over de onmenselijkheid van een atoomoorlog heeft geschapen dat dezelfde onuitwisbare indruk maakt als het eerder genoemde *Maus* of de oorlogsreportages van Joe Sacco uit Gorazde en Palestina. DR

Gen Barrevoets in Hiroshima 1: De bom
Gen Barrevoets in Hiroshima 2: De levende doden

Nakazawa
Xtra 2005/2006
ISBN 90-77766-12-X
ISBN 90-77766-15-4
Prijs €16.90
288/264 pagina's
zwart/wit (sk)

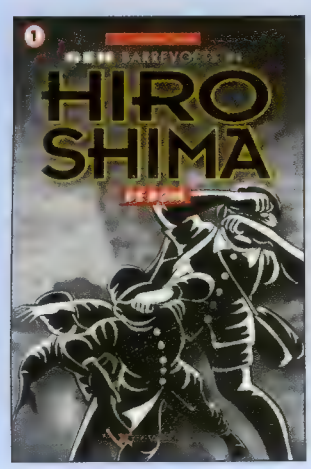

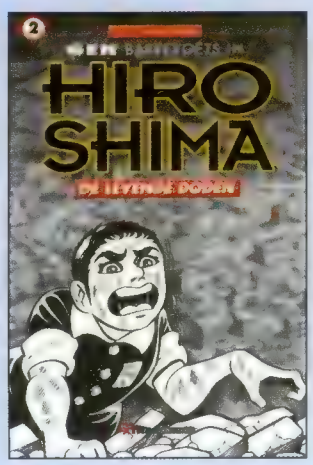

[E N V E R D E R]

Agent 212 25: Lach 'ns naar het vogeltje (Kox/Cauvin, Dupuis). Eén van de weinige, écht leuke strips die Cauvin bedenkt. Veel geslaagde slapstick in dit jubileumalbum. RS

De almanak 1 (Servais/Casterman). Heruitgave (in uiteindelijk twee delen) van *De almanak van Jean-Claude Servais*, de 37e *Wordt Vervolgd Roman* uit 1988. Met nieuw omslag èn in kleur (inkleuring: Guy Servais alias Raiven). RS

Boot & Van Dijk 5: Memento Mori (Sparreboom/Fortmedia). Maffia, vrijmetselaars en psychopaten: spannende pulp waarin het leven van Boots dochter Grace ernstig in gevaar is. RS !!!

Caroline Baldwin 10: De koning van het Noorden (Taymans, Casterman). De delen 11 en 12 waren jeugdverhalen, dit deel is de afsluiting van het in deel 9 begonnen avontuur. Baldwin geeft hierin weer eens blijk van haar emotionele betrokkenheid die regelmatig botst met een noodzakelijk rationeel optreden. TdK

Donald Duck 50-reeks 7: 50 Smakelijke schranspartijen van Gijs Gans (De Jonge/Kruse, Sanoma). Deze reeks zou eigenlijk *De beste achterpagina's van het weekblad Donald Duck* moeten heten: dit keer het gehele jaar 1988 toen Mark de Jonge (waar is hij gebleven?) samen met scenarist Jan Kruse z'n tanden in Gijs Gans mocht zetten. Dat levert milde, flauwe grapjes op over lurieren en eten. Leuk voor kinderen, maar de ideeënstroom voor 'bijfiguren' Oma en Gijs raakt halverwege al opgedroogd... PvC

Eugène 2: Zwaar weer (Barreveld, Silvester). Frisse eigentijdse humorstrip van Jan Dirk Barreveld rond de zwaarmoedige Eugène. De strip stond vroeger in *Metro*, vandaag de dag in *Veronica Magazine* en *Myx*. RS

Hara Kiwi 2 (Lectrr, Silvester) Originele, fantasierijke kijk van Lectrr op situaties en gebeurtenissen. Cartoons met veelal verrassende, soms melige (woord)associaties, getekend in efficiënte eigen karikatuurstijl. DR

De herberg aan het eind van de wereld 2: Voetsporen in het zand (Prugne/Oger, Casterman). De titel verraadt al dat het hier gaat om een poging tot poëzie gekoppeld aan mysterie. Een beslist niet helemaal geslaagde poging, hoewel vervat in sfeervolle tekeningen. Een herbergier vertelt zijn gast over de mooie tovenares Irena en haar vriend Yann en zo ontstaat een raamvertelling die er niet in slaagt om te boeien. NU

Julius Caesar - Het leven van een Romeinse generaal (Hadley/Jeffrey/Petty, Biblion). Eén van de zes educatieve strips over belangrijke historische personages. Naast Caesar zijn er delen over Cleopatra, Columbus, Spartacus, Alexander de Grote en Sitting Bull. Dit van oorsprong Engelstalig materiaal biedt een toegankelijk overzicht van de mijlpalen in ieders leven. RS

De Katamarom 36: De puzzel van Xipe Totec (Gos/Walt, Glénat). 34(!) jaar na de eerste Katamarom – *De medaille van de Inca's* – ontraadselt de pluizige *alien* ditmaal een Olmeeksmysterie. De mix van sciencefiction met een pre-colombiaans cultuur is redelijk geslaagd te noemen. Vader (Gos) en zoon Goossens (Walt) gaan onvermoeibaar voort met de Katamarom bij uitgeverij Glénat nadat Dupuis de reeks vanwege de teruglopende verkoopaantallen niet meer zag zitten. JdL

Kinky & Cosy 3: Al dan niet binnen of buiten (Nix, Silvester). Humorprijswinnaar Nix wisselt stroken af met langere verhalen. De rode draad is absurditeit, meligheid en cynisme. Kwalitatief hoogstaand, kwantitatief magertjes: de volgende keer maar weer vier strookjes op een pagina? TdK

Mechanisch land 3: Urbanica (Andreae, Casterman). In dit sluitstuk van een drieluik mengt Andreae fantasie, spanning en menselijkheid in juiste doses. Ingenieus in elkaar gezet verhaal dat geen moment verveelt. TdK

Pandora Box 7: De woede (Damour/Alcante, Dupuis). Woede is de laatste der hoofdzonden. Deze wordt gerelateerd aan een organisatie die gekloonde mensen inzet voor onfrisse praktijken versus de liefde van een vader voor zijn kind. Ga d'r maar aan staan! TdK

Pandora Box 8: De hoop (Pagot/Alcante, Dupuis). In dit laatste deel dat lange tijd op zichzelf te lezen is, vallen de puzzelstukjes langzaam op hun plaats. Personages en gebeurtenissen uit eerdere delen krijgen hun betekenis en zorgen voor een in zijn geheel bezien succesvol project van scenarist Alcante die alle delen schreef. TdK

Het vieze boekje (Barreveld/Derks/Leisink/Van de Vijver, Noodweer/Señor Hernandez). Gein en ongein over poep, pies en anderszins minder fatsoenlijke onderwerpen afkomstig uit het archief van de tekenaars van Studio Noodweer. Uitgegeven op oblongformaat in een oplage van 150 exemplaren. DR

W817 10: Een krot van een kot (Swerts/Vanas/Leemans, Standaard). In amper drie jaar tijd zit deze serie al aan een jubileumdeel. Daarom met reclameposter als bijlage. Eén van de leukere tv-spin-off reeksen van Vlaanderen. TdK

De woesteling 2 (Baru, Dupuis). Tweede, laatste deel over de getalenteerde ambitieuze bokser Anton Witkowski, afkomstig uit de Franse voorsteden. 'Witko' zoekt weer contact met zijn oude vrienden, wordt ten onrechte vervolgd wegens een schietpartij en ontdekt dat zijn vriendin in pornofilms optrad. Creatief scenario van de veelbekroonde Baru (pseudoniem van Hervé Barulea) die expressief tekent in semi-realistische stijl met felle kleuren. DR

Grappen in kleur

Een vrouw, biddend op bed, tot God: 'Bedankt hè, voor de genitale wratten'... Een dochter tegen haar vader: 'Deze dame laat vandaag haar kut liften, pap, weer of geen weer!'... Een man wil naar de film, maar er hangt een metershoog billboard voor de bioscoop met een portret van hem en de tekst: 'Ik mag er helaas niet in'. Welkom in de wereld van de (perverse) absurditeiten van **Gummbah**. *Daar gaat Fout Varken* is een nieuwe bundel grappen uit *De Volkskrant*, *Humo* en *Nieuwe Revu*. Een groot deel van de cartoons en strips zijn in kleur, wat de vervreemdende werking van zijn humor ten goede komt.

Naast de weinig sympathieke personages Fout Varken en Kutbeer Wijnand bevat deze bundel talloze parodieën over en verwijzingen naar Pop Art en strips als *De Smurfen*, *Donald Duck* en *Suske en Wiske*. Daarnaast zijn er de gebruikelijke absurditeiten over de treurigheid en de uitwassen van het menselijk bestaan. Het sterkst komt Gummbah voor de dag wanneer hij zijn bizarre hersenspinsels kort en bondig weergeeft. In de grappen met veel tekst is zijn ingerijmde humor minder verrassend. RS

WAS IK MAAR NOOIT GEBOREN !...
MAAR JE BÉNT NOOIT GEBOREN, HARRY !... JE BENT EEN SMURF, JE BESTÁÁT NIET !
O NEE, ALS IK NIET BESTA : WIE DRINKT DIT GLAS DAN LEEG ?!
GLOEP GLOEP GLOEP
ZUCHT
PIERRE KARTNER, HARRY
KUT

Daar gaat Fout Varken

Gummbah
Harmonie 2006
ISBN 90-6169-778-6
Prijs €12,50
128 pagina's
kleur (sk)

Classix 2: Ben Hur

De Maeyer & Claeys
Standaard 2006
ISBN 90-02-21761-7
Prijs €4,99
48 pagina's
kleur (sk)

Duits gevloek in Ben Hur

Uitgeverij Standaard probeert een moderne collectie *Illustrated Classics* op te zetten. Na *Oliver Twist* van Charles Dickens is het recent verschenen tweede deel een verstripping van *Ben Hur* (een 19e eeuwse roman van Lew Wallace, een officier van het Noordelijke leger tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog). Het derde deel, *Don Quichot*, staat voor september op stapel. Ondanks de uitspraak van Standaard in *Stripschrift* eind vorig jaar dat de reeks in Nederland extra zal worden gepromoot, is daar tot op heden weinig van gebleken.

Ben Hur is een product van **Luc de Maeyer** en **Ivan Claeys**. De Maeyer is schilder, cartoonist, animator en striptekenaar (hij maakte onder andere strips voor *Taptoe* en voerde schetswerk uit voor waspoederstrips als *K3* en *Windkracht 10*). Onderwijzer Claeys bedenkt scenario's en werkt tevens samen met Patrick van Oppen (*De vijfde man*).

Deel twee uit de *Classix*-reeks handelt over de

ADVERTENTIE

PELLUCIDAR *Strips & Curiosa*

Door onze langdurige beurs- en internetactiviteiten zijn wij landelijk al aardig bekend. Maar dat geldt nog niet voor onze 3 jaar jonge winkel in eigen stad. Wij stellen ons speciaal voor de - noordelijke - abonnees van Stripschrift nog even kort voor.

U kunt bij ons terecht voor 2e hands & antiquarische strips en uiteraard wekelijks de allernieuwste titels. Verder verkopen wij veel stripcuriosa zoals posters, zeefdrukken, originelen, strippuzzels, poppetjes en beelden. Totaal een zeer ruime keus van meer dan 30.000 eenheden!
Wij zijn *gespecialiseerd* in reeds uitverkochte strips. Als een album niet op voorraad is, dan kunt u *GRATIS* gebruik maken van onze zéér actieve zoekdienst. Een mail met uw manco's is al voldoende

PELLUCIDAR *Strips & Curiosa* * Nieuweweg 6, Groningen
* *Wij zijn geopend op dinsdag - vrijdag van 11.00-18.00 en zaterdag van 10.00-17.00* *
Tel. 050-3684414 * Mail: pellucidar@planet.nl * Web: http://members.lycos.nl/pellucidar

Prettig 'over the top'

Een knettergek avontuur van Sigmund Freud 1: Een hondenleven

Larcenet
Oog & Blik 2006
ISBN 90-5492-163-3
Prijs €13,50
48 pagina's
kleur (hk)

GOED, VERTEL NS OVER JE MOEDER
MIN MOEDER? IK HEB HAAR NOOIT GEKEND ZE WERD DOOR OPSTANDIGE APACHEN VERKRACHT EN VERMOORD TOEN IK ZEVEN MAANDEN WAS
AHA! U BENT OPGEVOED DOOR UW VADER!!
WE BOEKEN VOORUITGANG
NEE, NEE... MIN VADER STIERF VOOR MIN GEBOORTE, IN DE ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG HIJ IS TERECHTGESTELD DOOR AMERIKAANSE SOLDATEN, TEGELIJK MET MIN OOMS HERNAN, FERMIN EN VASO
W... WE BOEKEN VOORUITGANG
DAN VOLGT U DUS HET SCHEMA DAT U UIT UW VROEGSTE JEUGD KENT VANDAAR DAT U GEEN GEZIN HEBT

Je moet het ijzer smeden als het heet is, luidt een oud en wijs gezegde. Het is van toepassing op het uitbrengen van het werk van **Manu Larcenet**. Het succes van de trilogie *De dagelijkse worsteling* is aanleiding om zijn gehele productie in sneltreinvaart aan de Nederlandstalige man te brengen. Het recentste voorbeeld is dit 'knettergek avontuur van psychoanalyticus Sigmund Freud. In dit uit 2002 daterende verhaal worden de belevenissen van een schurkachtige hond (type ruwe bolster, blanke pit) en dokter Sigmund Freud samengebracht. In alles vertelt Larcenet zijn verhaal prettig 'over the top', waarbij de stereotiepen over elkaar heen buitelen. Freud is naarstig op zoek naar een ongerept continent (Amerika) om de psyche van de mens te doorgronden maar ontdekt al gauw dat de gemiddelde inwoner òf slachtoffer is van een reeks aan misdaden òf schuldig eraan. Hij wordt geassisteerd door de iets te brommerige Igor die hem fietsend begeleidt, en Spot, de zwerfhond. Larcenet, die drama op een fraaie manier vermengt met humor, verpakt dit in een eigenzinnige stijl die fris en vernieuwend is. Al met al is ook dit album weer het bewijs van zijn kunnen en een heldere verklaring voor zijn huidige populariteit. TdK

ontspoorde vriendschap tussen de jood Judah Ben Hur en de Romeinse garnizoensoverste Messala ten tijde van het leven van Jesus. Het eindresultaat is een nogal schreeuwerige bewerking met een lelijke belettering en computerinkleuring. Beide heren vonden het bovendien leuk om, als een eerbetoon aan de beroemde filmversie van *Ben Hur* (met Charlton Heston) waarin een paar fouten zitten, ook een aantal anachronismen te gebruiken. Dat levert bij voorbeeld een stopcontact op, en een autobandenmerk. Maar ook een in het Duits vloekende *look-a-like* van Formule 1-coureur Michael

Schumacher! Je kunt het natuurlijk ook overdrijven... RS

ADVERTENTIE

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 - 244 18 82 • fax 040 - 243 58 73 • www.eppo.nl

ADVERTENTIE

NIEUW BIJ XTRA

PECULIA

HONDSDOL

1984

STOUT, STOUT FRUIT

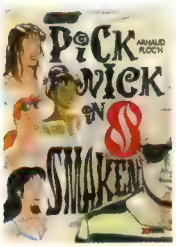
PICKNICK IN 8 SMAKEN

NATTE MAAN

SCHULDIG

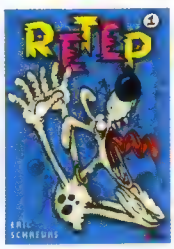
RETEP 1

AHUM!

AFGEZAAGD

EN MEER!

NIEUWE SERVICE

STUDIO XTRA

BOEK OP VERZOEK

Voor de complete verzorging van boeken in eigen beheer en andere persoonlijke publicaties: van ontwerp tot eindproduct, desgewenst inclusief ISBN en verkooptraject. Ook in een oplage van slechts enkele exemplaren. Vraag om een offerte op maat bij studio@uitgeverijxtra.nl.

WWW.UITGEVERIJXTRA.NL

De potentie van een stayer

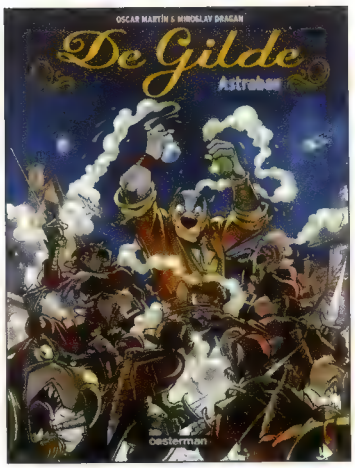

Met de stripreeks *De gilde* is er eindelijk een waardig (op)volger van **Juanjo Guarnido**'s *Blacksad*. Weliswaar minder rauw en met meer humor gebruikt **Oscar Martín** net als Guarnido honden, wolven en katachtigen als mensen en plaatst hij ze in een gewelddadig verhaal. Hij is daarbij een meester in koppen en gezichtsuitdrukkingen (met sluwe trekjes onderscheidt hij bij voorbeeld de goeden van de slechten).
Schrijver **Miroslav Dragan** situeert het verhaal in de middeleeuwen maar het type verhaal (bendes, wraak, moorden, omkoperijen en verraderlijke intriges) zijn van alledag en kunnen moeiteloos naar het hier en nu worden verplaatst. In plaats van geweren en granaten heeft Martín zich kunnen uitleven in steekpartijen, werpsterren en chemische ontploffingen.
Storend is de inconsistente wijze waarop hij zijn decors of achtergronden invult. Ogenschijnlijk willekeurig laat hij deze weg of wazig bestaan. De indruk 'niet af', blijft hierdoor bestaan. Als Dragan echter in staat blijkt de verhaallijn van voldoende wendingen te voorzien, kan deze reeks uitgroeien tot een stayer in de stripwereld. TdK

De gilde 1: Astraban

Martín & Dragan
Casterman 2006
ISBN 90-303-4431-8
Prijs €5,25
48 pagina's
kleur (sk)

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

Jubileumalbum van Nijmeegse tekenstudio

Studio Noodweer timmert stevig aan de weg. En daar zijn ze terecht trots op. Begonnen als een kleine tekenstudio met een onzeker bestaan, zijn ze uitgegroeid tot een, vooruit, succesvolle onderneming. Dit kan worden afgeleid uit hun klantenbestand maar ook uit hun getekende producten. Ter gelegenheid van het vijfjarige bestaan pakt de studio, behalve met een expositie in hun eigen Nijmegen, uit met een jubileumboek. Het album is gevuld met de bekende stripfiguren van **Jan Dirk Barreveld** *(Eugène)*, **Rob Derks** *(Pakje Bakmeel)*, **René Leisink** *(Argus, Paul Flekx)* en **Michiel van de Vijver** *(Max* en de samen met Derks bedachte *Distelhof)*. Gelukkig zijn er ook wat minder bekende creaties in opgenomen evenals schetswerk zodat het vergelijk met de uitgebrachte jaarboeken in ieder geval voor

Duister familiedrama

Ruben Pellejero heeft zijn sporen verdiend met de reeks *Dieter Lumpen* en de *Vrije vlucht*-albums *Blauwe rook* en *De Goelagwals*. Hij heeft een verzorgde, soepel ogende stijl die in latere albums sterk op het kleurgebruik steunen. In *De schimmenwals 1* komt het tekenwerk wat gemakzuchtig en gehaast over. Met veelschrijver **Frank Geruite** – als scenarist verantwoordelijk voor *De tien geboden* en *Quintett* – en co-scenarist **Florent Germaine**, heeft hij met dit deel in de reeks *Geheimen* niet het beste van zijn kunnen laten zien. *Geheimen* is een subreeks binnen de collectie *Impressie(s)* waarin telkens een familiegeheim centraal staat. *De schimmenwals* speelt zich af in het woelige tijdperk van 1870-1900 met de Franse hoofdstad als decor. Het degelijke maar ook wat voorspelbare verhaal schommelt tussen verwikkelingen rondom de duistere afkomst van de misvormde hoofdpersoon Tristan, zijn artistieke ambities als schilder en de strijd om het rauwe bestaan. Het album is vanaf de eerste pagina sinister genoeg, wanneer de auteurs laten zien hoe in de laatste dagen van de Parijse commune van 1871 het Franse leger de socialistische beweging (de communards) genadeloos neerslaat.

De ware afkomst van Tristan – en de reden om dit ten koste van alles geheim te houden – leidt op de achtergrond van dit kunstenaarsdrama tot veel schimmige bewegingen en machinaties bij een aantal personen in de gegoede burgerij. Geruite houdt hier nog alle kaarten tegen de borst. In het afsluitende deel zullen nog veel lijnen bijeen moeten komen om dit familiegeheim te ontrafelen. Als noviteit heeft uitgeverij Dupuis een aantal ontbrekende teksten in het album via haar websites als *online erratum* aangeboden. JdL

Geheimen - De schimmenwals 1

Pellejero & Geruite & Germaine
Dupuis 2006
ISBN 90-314-2750-0
Prijs €7.50
64 pagina's
kleur (sk)

JA WA, CLOVIS ZO ZIE JE MAAR AMBTIESTEN ...
NIET TE GELOVEN HE? EEN SCHAVERSCHOK DIE KAN SCHILDEREN MET TAPPINT
JA MISSCHIEN MOET JE MAAR NIET OP HEM REKENEN ALS ONVOLGER
WAS JE NIET WAT JE TE DOEN STAAT MAK HEE!

een deel mank gaat. Het boek is meer gericht op de gemaakte strips en minder op de bedrijfsopdrachten. Zo zijn het omslag voor een stripindex, een langer stripverhaal van Barreveld met gastoptreden van **Gerben Valkema** en een voor *Stripnieuws* getekend reisverslag naar Parijs opgenomen.

Wat er voorts uitspringt, zijn de muziekafbeeldingen van ZZ Top-fan Derks, zoals een T-shirtontwerp voor de Band zonder Banaan (geënt op een lp-hoes van Iron Maiden) en een afbeelding van Anastacia.

Enige nadeel is dat hoewel ieder een eigen herkenbare stijl nastreeft de studioaanpak ook een flinke hap eenheidsworst oplevert. De mannetjes gaan achter elkaar gelezen steeds meer op elkaar lijken.

Maar goed, niet gekniesoord in deze feesttijden. Gezien de oplage van het boek (150 stuks) is het voor de heren vooral een aardig promotieboek en een tastbare herinnering. Behalve de gewone editie is er ook een luxe(re) versie (50 stuks) met als bonus enkele ex-librisjes. TdK

5 Jaar Noodweer

Barreveld
& Derks & Leisink
& Van de Vijver
Noodweer/Señor
Hernandez 2006
ISBN 90-808374-4-X
Prijs €15 (sk)
€20 (sk
met prentjes)
100 pagina's
zwart-wit (sk + sk
met prentjes)

ADVERTENTIE

SHERPA

Stripjaar 2006
door Geert De Weyer

Alweer de *tiende* editie van het meest complete overzicht van het vaderlandse en internationale stripgebeuren. Met tientallen interviews, achtergronden en overzichten.
156 pagina's zwartwit, vierkant formaat, prijs € 19,95

Nacht en Ontij
door Erik Wielaert

Fantasievolle verhalen vol zwarte humor, geschreven en getekend door een virtuoze Erik Wielaert. Mis dit niet!
96 pagina's zwartwit, prijs € 14,95

Nabije Ontmoetingen met de Vleermuisman
(Close Encounters of the Bat Kind)
door Vlerk, Peter Pontiac, Marcel Ruijters, Mark Hendriks, Lian Ong, Bert van der Meij e.a.

De onvermoede kanten van de man met de cape, in beeld gebracht door het puikje van de Nederlandse underground.
96 pagina's zwartwit, prijs € 14,95

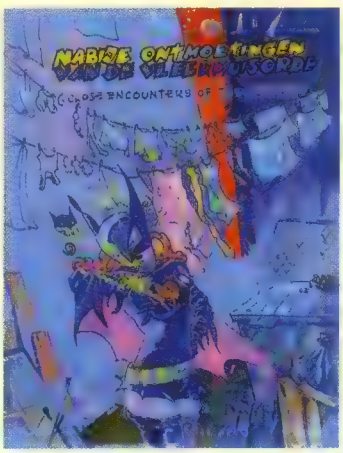

www.sherpa.nu

Jouw studententijd was lanker

Typisch een geval van: ik vind dat ik een boeiende studententijd heb gehad en wil daar de hele wereld van laten meegenieten. Want waarom anders voelen scenarist **Sylvain Runberg** en tekenaar **Christopher** de aandrang om de stripserie *Op kamers* in het leven te roepen?

De begintwintigers Julien, Jean-Michel en Toine bewonen samen een etage. Jean-Michel begint aan zijn eerste baan, waarin deze verder toch niet onaardige jongen zich meteen aan het oplichten van bejaarden zet. Toine is zijn tegenpool: sinds het uit is met zijn vriendin geeft hij zich over aan joints en algehele lamlendigheid. Daar staat Julien zo'n beetje tussenin en als een betweter eerste klas leest hij zijn huisgenoten de les in correcte omgangsvormen. Hoogste doel van de heren schijnt het vinden van een vierde man voor hun etage te zijn. Dat wordt na een rijtje minkukels Max, een rijkeluiszoontje, uitvreter en opportunist.

Kortom: inconsistente karakters met een schrijnend gebrek aan persoonlijkheid. Zijn deze mensen het meeleven waard? Natuurlijk niet. Toch is dat de eerste vereiste om een verhaal interessant te maken. Maar wat geeft het, zullen de stripmakers gedacht hebben, als de rest van het verhaal ook oninteressant is. Een beetje zuipen, een beetje slikken, een beetje neuken en een beetje werken: dan hebben we het wel gehad. *De vierde man* gaat nergens over en leidt nergens toe. Er wordt schaamteloos gebruik gemaakt van toevalligheden om de boel wat op te leuken: plots verschijnt een vader op het werk, plots verschijnt een moeder op het drugsfeest. En ondertussen leuteren onze helden maar wat aan in een mengelmoes van Vlaams en postpuberaal jargon doorspekt met kreten als *yes* en *cool*. Tot overmaat van ramp raken hun teksten regelmatig los van de werkelijkheid, als in feite de scenarist aan het woord is om de lezer te informeren. Nee, aan een gebrek aan creativiteit geen gebrek.

Zeer spijtig, want Christopher weet aardig raad met zijn Loustalachtige tekenstijl. Niet dat elk plaatje een wonder van schoonheid is, maar de tekeningen zijn hip zonder gelikt te zijn, al kunnen zij niet boven de nep van het verhaal uitstijgen. Maar goed, op de lelijk vormgegeven cover na is de strip uiterlijk redelijk in orde. Het is het innerlijk dat rammelt. En dat terwijl het bestaansrecht van een boek, film of strip toch begint bij een goed verhaal, maar die basis ontbreekt hier ten enen male. NU

Op kamers 1: De vierde man

Christopher & Runberg
Dupuis 2006
ISBN 90-314-2732-2
Prijs €5,25
48 pagina's
kleur (sk)

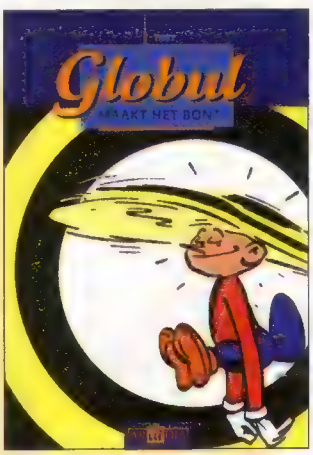

Vroeg werk Tibet amuseert

Uitgeverij Arcadia heeft de humorstrip *Globul* onder het stof vandaan gehaald. Het is een creatie van een nog jonge **Tibet** die in 1956 voor het eerst verscheen in het weekblad *Kuifje*. Globul is een maf marsmannetje dat via testpiloot Presto op aarde belandt en daar met hem allerlei bizarre belevenissen meemaakt. Volgens Arcadia is de strip ontstaan uit Tibets passie voor vooroorlogse tekenfilms. Hij kreeg hulp van André Franquin die hem tips gaf, onder meer om Globul, die zich door de lucht voortbeweegt met behulp van een soort hoofddekselschroef, ook uit te rusten met een uitsteeksel op zijn onderrug voor de stabiliteit tijdens het vliegen.

De strip hield tot medio jaren zestig stand in *Kuifje*. Toen gaf Tibet er de brui aan, druk als hij was met *Rik Ringers* en *Chick Bill*. In 1977 keerde *Globul* nog één keer terug in een speciale vakantieaflevering.

Globul is een met vaart vertelde strip met grappen die leuk zijn, maar net te vaak uitleggerig of flauw om echt ijzersterk over te komen. Franquin mag dan hebben geadviseerd, Tibet mist duidelijke de brille van zijn collega. Desalniettemin is het een verademing om van Tibet – in een verzorgde uitgave – eens wat anders te lezen dan 'Rik & Chick'! RS

Globul maakt het bont

Tibet
Arcadia 2006
ISBN 90-76926-35-2
ISBN 90-76926-36-0 (luxe hk)
Prijs €12,95
€55 (luxe hk)
64 pagina's
zwart/wit (sk+luxe hk)

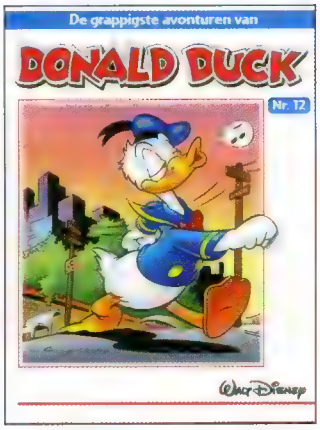

De grappigste avonturen van Donald Duck 12

Fonts & Straatman & Kruse & Geradts & Vis
Sanoma 2006
ISBN 90-8574-065-7
Prijs €4,95
96 pagina's
kleur (sk)

Spaanse tekenaar uit balans

In deel 12 van deze auteursreeks met Nederlandse *Duck*-verhalen is het de beurt aan **José Colomer Fonts** (1942). Van 1978 tot 1983 was Colomer Fonts verbonden aan de Spaanse Studio Recreo en later aan Studio Comicup, allebei productiestudio's die zich volledig toeleggen op het tekenen van honderden (zo niet duizenden) Disney-pagina's. Sinds 1983 werkt Colomer Fonts zelfstandig en al bijna 25 jaar tekent hij voor het Nederlandse weekblad *Donald Duck*. In dit album zijn enkele langere verhalen opgenomen uit het midden van de jaren tachtig, op scenario van **Ruud Straatman**, **Jan Kruse**, **Evert Geradts** en **Leendert-Jan Vis**. Colomer heeft een herkenbaar handschrift, waar helaas weinig spannends aan is te bevelen. Het is extra jammer om te zien dat in Colomers werk ook geen groei of ontwikkeling is te zien: met de jaren lijken zijn tekeningen steeds statischer en stijver te worden en karakters acteren als poppen aan touwtjes die onnatuurlijke poses en gekke draaibewegingen maken. Colomer Fonts is een *Duck*-tekenaar bij wie de medaille eigenlijk maar één kant kent: de mindere scenario's worden door een zwakke grafische invulling nòg minder' en de betere verhalen verliezen op hun beurt weer aan zeggingskracht door matig tekenwerk. Gelukkig zijn er tekenaars die deze balans beter beheersen. Deze auteur hoort dus eigenlijk niet thuis in deze reeks, of had gewoon opgenomen moeten worden als het verdoemde 'deeltje 13'... Alleen voor *die-hard*-verzamelaars die geen gat op de boekenplank willen! PvC

Moeten die kisten met kralen en spiegeltjes ook mee, Dom Dagobert?
Grrrr... wat een aanpak!
Zo met jou TOCH waar zijn ?
Het ziet er hier anders behoorlijk ONBEWOONBAAR uit!
GOLHD! Ik RUIK het!
Hallo! Is daar iemand?
Natuurlijk. Die palen moet ook IEMAND afgesmeerd zijn!

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

DIT NAJAAR VERSCHIJNT
Stripschrift
Marten Toonder
EEN LEVEN OP PAPIER
Marten Toonder
- Een leven op papier
Met bijdragen van diverse auteurs
ISBN 90-74539-14-9
hardcover
full colour
80 bladzijden
€24,95
Een geheel nieuw samengestelde Stripschrift-special waarin het leven van Marten Toonder vanuit diverse invalshoeken wordt belicht.
Met onder andere een niet eerder gepubliceerd vraaggesprek.
Voorintekening is mogelijk door €27,20 (incl. verzendkosten) over te maken op girorekening 9347590 t.n.v Stripstilt, Rotterdam o.v.v. uw volledige naam en adres. Vermeld ook 'Toonder'
Voor de zekerheid kunt u ook separaat een e-mail sturen aan
@stripschrift.nl met uw adresgegevens.
U wordt dan automatisch op de hoogte gehouden van de definitieve verschijningsdatum. Ook ontvangt u op die manier wekelijks de Stripschrift-nieuwsbrief.
www.stripschrift.nl
STRIPSTILT

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

- ***t/m 4 juni*** *Expo 'Jijé tire la couverture', met originelen van albumomslagen voor onder andere Jerry Spring, Blondie & Blinkie en Jan Kordaat, Het Huis van het Stripverhaal, Keizerinlaan 1, Brussel, België, info: (+32) (0)2-5029468 of www.jije.org*
- ***t/m 5 juni*** *Expo 'Jan, Jans en de kinderen', Walibi World, Spijkweg 30, Biddinghuizen, info: (+31) (0)321-329903 of www.walibiworld.nl*
- ***t/m 11 juni*** *Stripboekgeschenkdagen 2006, een gratis – speciaal samengesteld – Storm-album cadeau bij aankoop van €12,12 aan stripboeken bij stripspeciaalzaken, Bruna's, Ako's. info: www.silvesterstrips.nl*
- ***t/m 23 juni*** *Expo 'Lamelosin de olie', Galerie Lambiek, Kerkstraat 132, Amsterdam, info: (+31) (0)20-6267543 of www.lambiek.net*
- ***t/m 8 juli*** *Expo '5 Jaar Studio Noodweer', Señor Hernandez, Houtstraat 59-61, Nijmegen, info: (+31) (0)24-3608181*
- ***t/m 3 september*** *Expo 'Strips in veelvoud - De (druk)geschiedenis van het beeldverhaal', Drukkerijmuseum, Leeuwerik 8, Etten-Leur, info: (+31) (0)76-5034826 of www.drukkerijmuseum.nl*
- ***t/m 3 september*** *Expo 'Marten Toonder, een heer van stand', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***t/m 17 september*** *Expo 'Rhâââ Gotlib', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32) (0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***3 en 4 juni*** *Stripdagen Haarlem, Haarlem, info: www.stripdagenhaarlem.nl*
- ***11 juni*** *11e Mercatorstripbeurs, met onder anderen Christian Denayer, Jeff Broeckx en Eddy Paape, Gemeenteschool Kruibeke, Bazelstraat, Kruibeke, België, info: (+32) (0)486-744899 of www.mercatorstripbeurs.be*
- ***15 t/m 18 juni*** *Internationaler Comic Salon Erlangen, Erlangen, Duitsland, info: www-comc-salon.de*
- ***19 augustus*** *8e Kamper Stripspektakel, Oudestraat/Gasthuisstraat/Nieuwe Markt, Kampen, info: (+31) (0)38-3320997 of www.steck.nl*
- ***19 september t/m 26 november*** *Expo 'Le 9ième Rêve - 30 jaar dromen', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32) (0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***30 september en 1 oktober*** *De Stripdagen, Euretco Expo Center, Meidoornkade 24, Houten, info: (+31) (0)255-518012 of www.stripdagen.nl*
- ***7 en 8 oktober*** *Week van de strip, Stadsfeestzaal Aarschot, Aarschot, België, info: (+32) (0)16-569709*
- ***1 t/m 5 november*** *11e Holland Animation Film Festival, Utrecht, info: (+31) (0)30-2331733 of www.haff.nl*
- ***25 maart 2007*** *Grote stripruilbeurs, Stripclub Tafelrond, Zaal Het Bad, Martelarenlaan, Kessel-Lo, België, info: (+32) (0)16-236597*

Rhâââ Gotlib

Wie kent niet de stripalbums die met de verlekkerde uithaal Rhââ (Lovely) of Rhâ(-Gnagna) beginnen? Het zijn de getekende uitspattingen van Fransman Marcel Gotlib (Parijs, 1934) als hij zich in de jaren '70 voor het inmiddels legendarische blad *L'Echo des Savanes* uitleeft met grappen over godsdienst en seks. Dit alles in een onnavolgbare stijl die vele stripmakers na hem heeft geïnspireerd, waaronder Frédéric Jannin (*German en wij...*). Diezelfde Jannin, tevens goed vriend, treedt op als commissaris van een tentoonstelling gewijd aan Gotlib in het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal. De tentoonstelling, die loopt tot en met 17 september, is opgebouwd uit vier delen. Het eerste deel is gewijd aan zijn jeugd- en leerjaren die hij afsluit met de creatie Lobbes, de slome striphond. Het tweede gedeelte geeft een beeld van Gotlib bij het blad *Pilote*. Binnengehaald door René Goscinny en Jean-Michel Charlier werkt hij daar in een team met Morris, Albert Uderzo en Jean Tabary. In die periode ontstaan ook het befaamde lieveheersbeestje en Isaac Newton, en ontwikkelde hij met Jacques Lob *Superdupont*. Het derde deel is opgehangen aan Gotlibs werk voor *L'Echo des Savanes* dat hij samen met Claire Bretécher en Mandryka in 1972 begon. Met zijn vlijmscherpe en voor die tijd confronterende humor behaalt hij succes maar roept hij ook weerstand op. In het laatste deel is er aandacht voor de periode van *Fluide Glacial*, het striptijdschrift dat hij in 1975 start en waar hij de rol van hoofdredacteur, uitgever en tekenfilmmaker meer en meer het stripmaken laat vervangen. Het zij hem vergeven; met zijn creaties in *Hamster Joviaal* en *Waanzin waanzuit* en geschreven pareltjes in de Alexis-reeks duwt Gotlib de lezer voor altijd tot aan de strot in het genot!
TdK

Meer info: zie Agenda

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

In april werden de nominaties voor de **Eisner-awards**, zeg maar de Oscars voor stripmakers, bekendgemaakt. Er zijn een dertigtal prijzen te vergeven. Chris Ware (*Acme Novelty Library*) heeft zeven nominaties achter zijn naam staan en Ellis Garner (*Desolation Jones* en *Fell*) zes. Van de overige in Europa bekendere stripmakers staan Gipi (voor het one-shot *De onschuldigen*), Seth (*Drawn & Quarterly*) en Marjane Satrapi (voor het nog niet bij ons vertaalde *Embroideries*) op de lijst van genomineerden. Christof Blain, Lewis Trondheim en Joann Sfar (*Donjon - Ochtendgloren*), Manu Larcenet (*De dagelijkse worsteling*) en Sfar (*De kat van de rabbijn*) strijden om Eisner-awars voor Best United States Edition of Foreign Material. De prijzen worden op 21 juli uitgereikt, tijdens de San Diego Comic Convention.

Op 28 april werd – naast Kees Kousemaker – ook **Albert Uderzo** geridderd door Hare Majesteit. De *Asterix*-auteur werd Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Wanneer de versierselen worden opgespeld is nog niet bekend.

Het affiche van **De Stripdagen** in 2005 kreeg tijdens de prijsuitreiking van de Art Directors Club Nederland (ACDN) een Zilveren Lamp in de categorie 'buitenreclame'. Het is ontworpen door Christian Borstlap met fotografie van Bianca Pilet.

Op het humorfestival in het Franse Nantes won de Belgische stripmaker **Nix** de enige prijs, de humorprijs, met het eerste deel van *Kinky & Cosy*.

Het lijstje genomineerden voor de VPRO Grand Prix, die aan de vooravond van Stripdagen Haarlem 2006 wordt uitgereikt, bestaat uit drie namen. Manu Larcenet (*De dagelijkse worsteling*), Lax (*De teenloze adelaar*) en Marjane Satrapi (*De muzikant*) strijden om de eer, €2000 en het gastcuratorschap op de expositie op Stripdagen Haarlem 2008. De winnaar staat dan volgens de jury en een vijftigtal stripkenners 'internationaal aan de top van zijn/haar kunnen', heeft de afgelopen twee jaar een meesterwerk afgeleverd en biedt in de toekomst mogelijk nog beter werk.

Serge Baeken heeft de tweede Debuutprijs van de stad Turnhout gewonnen voor zijn album *The No Stories*. Aan de prijs, die in 2005 in het leven werd geroepen en toen naar de Leuvense stripmaker Conz ging, is een bedrag van €250 verbonden en een beeldje van stripheld Biebel.

ADVERTENTIE

Arin!!!

Een spannende, historische strip voor jong en oud.

Auteurs:
Frans le Roux & Roelof Wijtsma

Arin en het volk van de hunebedbouwers

Arin en:	ISBN	Prijs
De gebroken beker	90 5766 6111	€ 6,95
De huilende steen	90 6053 5065	€ 6,95

Te bestellen bij de boekhandel of direct bij: www.arin.nu

edu actief

ADVERTENTIE

SNOEK

STRIPS, COMICS AND MORE

Snoek strips is al 25 jaar de speciaalzaak in Europese strips, amerikaanse comics, action figures beelden, posters en zeefdrukken. Leuk om te verzamelen of kado te geven!

1e van Swindenstraat 547
1093 LC Amsterdam
(bij station Muidenpoort/ Dappermarkt)

Tel: 020-6684764
Fax: 020-6650469
snoek@snoekstrips.nl

Bezoek onze website:
www.snoekstrips.nl

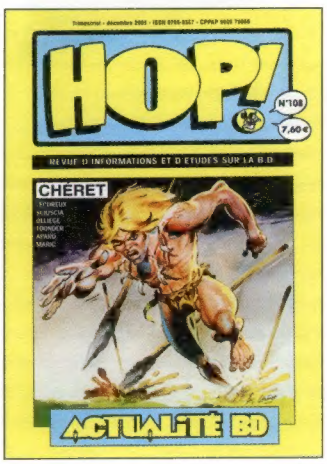

→ STAPELTJE SECUNDAIR

Duizend bommen! 21 en 22

In de klare-lijnreeks van het tijdschrift voor leden van het Hergé Genootschap in nummer 21 aandacht voor de tekenaar Peter van Dongen (*Muizentheater*, *Rampokan*). Van Dongen vertelt over zijn eigen vloeiend gepenseelde invulling van de lijn en over zijn eerste lees- en kijk-ervaringen met de *Kuifje*-albums.

In *Kuifje en de auto's* blijkt dat er in de albums 168 verschillende auto's voorkomen, waarvan er ongeveer twintig (nog) niet zijn geïdentificeerd, omdat Hergé, zelf een groot liefhebber van automobielen, in de eerste verhalen fantasie-auto's tekende. Ook de bekende automodellen op schaal 1:43 komen aan bod en de verhouding tussen de *Kuifje*-verhalen en het automerk Citroën.

De merchandising rond *Kuifje* is met de term 'héél professioneel' slechts schamel beschreven, ook het woord 'uitmelken' is in dit verband wel eens gevallen. Een stuk van de geschiedenis van deze merchandising wordt beschreven aan de hand van *Kuifje*-postkaarten uit de jaren '50 en '60. Een index van de nummers 11-20 wordt als bijlage meegeleverd. DR

Nummer 22 opent met een stukje geschiedschrijving over het ontstaan van het metershoge *Kuifje*-logo op het dak van uitgeverij Lombard. Het is door Hergé ontworpen, torent al sinds 1958 op het Brusselse gebouw en is inmiddels verheven tot officieel monument. Een bouwplaat van de 'Kuifje-building', een facsimile uit 1962 uit het weekblad *Kuifje*, wordt met dit nummer meegeleverd.

Verder een artikel over de (teken)activiteiten van Hergé aan het begin van WOII. In de reeks klare-lijnvolgers wordt Dick Briel (*Professor Palmboom*) belicht. Recente vertalingen van *De juwelen van Bianca Castafiore* krijgen ook aandacht en we leren dat men in Brussel over *Bijous* en in Twente over *Smokweark* praat als aanduiding voor juwelen. Voornamelijk leuk voor de fanaat is de rubriek 'Op de keper beschouwd' waarin men met een stofkam door de albums heen gaat. Zo is van het ene op het andere plaatje een boom verdwenen of is men van kleding of zitplaats gewisseld. TdK

Meer info: Zeewindelaan 28, 2554 HC Den Haag of *dbredactie@ipact.nl*

Hop! 108

Veel pagina's gewijd aan het werk van André Cheret. Deze tekenaar is bij ons voornamelijk bekend van *Domino* en *Rahan*.

Verder de gebruikelijke indrukwekkende lijstjes vol stripinformatie met in de rubriek 'Remember' tevens een groot In Memoriam gewijd aan de ook in Frankrijk bekende Marten Toonder. RS

Meer info: 56 Boulevard Lintilhac, 15000 Aurillac, Frankrijk

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

→ WINNEN

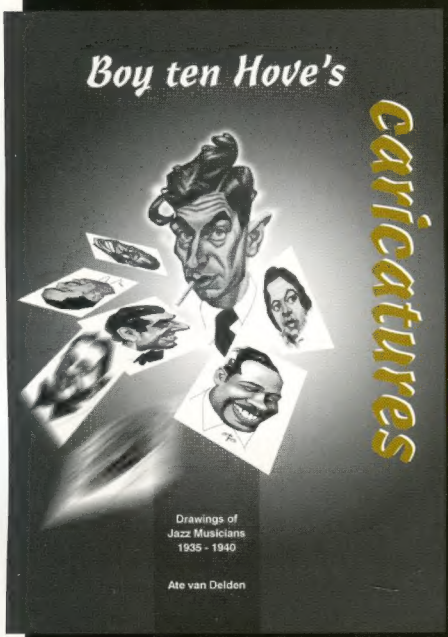

Kortgeleden verscheen een boek met karikaturen van Boy ten Hove. *Stripschrift* geeft in samenwerking met uitgeverij Aprilis vier exemplaren van *Boy ten Hove's Caricatures* cadeau aan lezers die ons het goede antwoord geven op de volgende vraag:

Welk populair en toonaangevend Engels jazzblad had een jaar lang Ten Hove's karikaturen op het omslag staan?

Stuur het antwoord vóór 15 juli naar
Boy-Oh-Boy!-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar
winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan vier goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres, medewerkers van *Stripschrift* en hun familie zijn uitgesloten van deelname en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Geerts-prijsvraag Stripschrift 374:
We vroegen naar het eerste *Suske en Wiske*-verhaal dat volledig van de hand van Paul Geerts is.
Het juiste antwoord is: *De gekke gokker*. Dankzij een noodzakelijke verloting wordt het boek *Paul Geerts – Dertig jaar als peetvader van Suske en Wiske* naar de volgende winnaars verzonden: **Dominique Bernsen** (Leiden), **Peter Poelmans** (Hasselt, België) en **Rikus de Vries** (Wolvega). Gefeliciteerd!

ADVERTENTIE

Nu te koop!

Nu te koop!

Nu te koop!

www.stripschrift.nl

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
Fax 010 - 411 38 54

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Rasmus Klump verscheen voor het eerst in 1951 in een Deense krant. Wij kennen de strip beter als *Pol*. Zijn geestelijk vader en moeder zijn Wilhelm en Carla Hansen. Hij tekende en zij schreef de wereldwijd geliefde verhaaltjes. Tegenwoordig doet Harald Seneson dat.
Het meest memorabel aan *Pol* waren natuurlijk die prachtige *talking heads* die onder de plaatjes stonden. Als de Admiraal iets zei, zag je een tekeningetje van het hoofd van de Admiraal met daarachter zijn tekst. Tegenwoordig is dat niet meer zo. Pol is een gewone ballonstrip geworden. Hopelijk gaat Harald dat nog een keer rechtzetten.
De Denen zijn nog steeds trots op de kinderstrip en Pol sierde een zegel uit 2002. Die eer viel tegelijkertijd te beurt aan *Valhalla* van Peter Madsen (kijk vooral op *www.valhalla-comics.dk*), *Jungle Jack* van Flemming Quist Møller en *Cirkelientje* van Hanne en Jannik Hastrup.
HW

Land van herkomst: Denemarken
Jaar van uitgifte: 2002
Cataloguswaarde: €1.10 (4.00 Kr.), €1.50 (5.50 Kr.), €1.80 (6.50 Kr), €2.80 (10.50 Kr.)

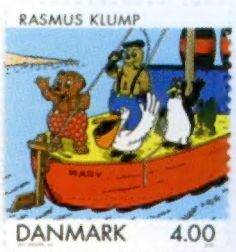

STRIP SCHRIFT
Jaargang 38
Nummer 4 (377)
Juni 2006

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Manon Albers, Olav Beemer, Ben Bits, Dave Boot, Peter Breedveld, Pieter van Cleef, Ate van Delden, Thera Detmar (Malmberg), Rob van Eijck, David Galjaard, Mars Gremmen, Gijs Hillenius, Eddie de Jong, Just de Leeuwe, Jean-Marie Mievis, Jeroen Mirck, Theo Peels (Malmberg), Peter Pontiac, Noël Ummels, Rudy Vrooman, Harry Wibier, René Windig

Omslag
Philip Paquet

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripschrift.nl

Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €42,50
België €45,00
Other countries €59,00
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripschrift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie
STRIPSTIFT
Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripschrift.nl
w www.stripschrift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

5% korting
~Exclusief~
voor Stripschriftlezers!!!
ipv knippen mag je dit ook vermelden bij je bestelling.

Ruim die stripboeken nou eens op!

KIJK NOU!! JAN, DIT IS DÉ KAST OM JOUW VERZAMELING STRIPBOEKEN IN OP TE BERGEN
MMM . . . MIJN STRIPBOEKEN HÈ? IK WEET HIER IN HUIS NOG WEL MÉÉR ROMMEL TE LIGGEN DIE IK IN DIE KASTEN KAN STOPPEN. . .
. . .ZE HEBBEN BIJ KEWLOX OOK KASTEN VOOR DE GARAGE, SLAAPKAMER, ZOLDER, DUS . . .
STIL ZITTEN EN JE MOND HOUDEN!!
GUUST
AKTIEPRIJS
399,-

H 182 B 100 D 42 cm
uit voorraad leverbaar

Deze vrolijke, multifunctionele KEWLOX kast is verkrijgbaar met een kant en klare opdruk van een vrolijke Jan, Jans en de kinderen-strip. KEWLOX biedt deze kasten nu aan voor maar € 399,- Je hebt de keuze uit 3 uitvoeringen. Kijk op www.kewlox.nl hoe je de kast kunt bestellen én natuurlijk voor nog veel meer KEWLOX kasten, bestel de brochure of kom kijken in onze showroom in Nieuwegein.

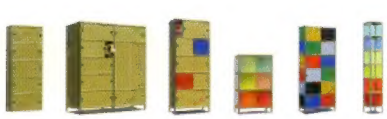

KEWLOX®
systeemmeubelen

woonkamer | slaapkamer | kinderkamer
opbergen | archiveren | praktisch | voordelig

Kewlox Showroom Ravenswade 98b Nieuwegein tel: 030-2314041 **www.kewlox.nl**
Openingstijden ma 13.00-17.30 uur, di-vr 10.00-17.30 uur za 10.00-17.00 uur

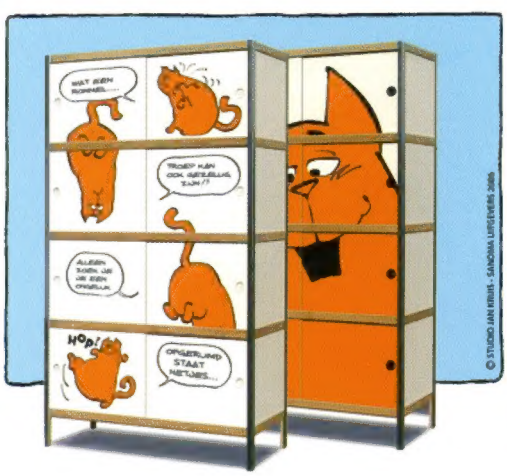

Kewlox is geautoriseerd licentienemer van *Jan Jans en de Kinderen.*

Jan, Jans en de kinderen